

รายงานการวิจัย

การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมนุม
เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

**The Role of Folk Song : Case Study For Youth in
Folk Song Club, Phetchabunwittaya School**

นางอุณงค์ พวงสมบัติ

สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

ประจำปีงบประมาณ 2559

รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์

การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมนุม
เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

**The Role of Folk Song : Case Study For Youth in
Folk Song Club, Phetchabunwittaya School**

นาฏอนงค์ พวงสมบัติ สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ทุนอุดหนุนโดยมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ประจำปีงบประมาณ 2559

ชื่องานวิจัย การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมนุมเพลง
พื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

The Role of Folk Song : Case Study For Youth in Folk Song

Club, Phetchabunwittaya School

ผู้วิจัย นาฏอนงค์ พวงสมบัติ

สาขาวิชา ภาษาไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ .2560

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์ รวบรวมและวิเคราะห์รูปแบบบทประพันธ์เพลงพื้นบ้าน ตลอดจนวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

ผลการวิจัยพบว่า เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ที่ประพันธ์โดย นางศรีสุดา เพชรบุระ มีประเภทเพลงพวงมาลัย เพลงน้อย เพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว และลำตัด ใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว คือ กลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อย ๆ ส่วนบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน พบว่า มีบทบาท 4 ด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการให้ความบันเทิง บทบาทด้านการให้ความรู้ บทบาทด้านการควบคุมสังคม และบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

คำสำคัญ: เพลงพื้นบ้าน , บทบาทของเพลงพื้นบ้าน

Research Title The Role of Folk Song : Case Study For Youth in Folk Song
Club, Phetchabunwittaya School

Name Nathanong Phuangsombat.

Major Thai

Phetchabun Rajabhat University. **2017**

ABSTRACT

The role of folk song : case study for youth in Folk Song Club, Phetchabunwittaya School were aimed to collect folk songs and analyze their forms including their roles in youth in Folk Song Club, Phetchabunwittaya School.

The research results of Phetchabunwittaya School's folk songs which composed by Mrs.Srisuda Phetchabura, found that there were four forms of folk song included: 1) Pleng Phuang Ma-lai 2) Pleng Choy 3) Pleng E-Saew and 4) Pleng Lamtad, and the lyrics are composed in Klon-huadiew poetic. Concerning the analysis of the roles of folk song, there were four roles found : as a media of entertainment; as knowledge that can be applied likewise to related study; as a society control; and as a mass communication of local information.

Keywords : Folk song, the role of folk song

กิตติกรรมประกาศ

ผลงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมชน
เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากคณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ได้รับความอนุเคราะห์ข้อมูลเพลงพื้นบ้านจาก
นางศรีสุดา เพชรบุระ ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ส่งผลให้การวิจัยในครั้งนี้ลุล่วงไป
ด้วยดี

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ที่ให้โอกาสและให้ทุนอุดหนุนการวิจัยในครั้งนี้มา ณ ที่นี้ด้วย

นาฏอนงค์ พวงสมบัติ

13 มีนาคม 2560

สารบัญ

	หน้า	
บทคัดย่อภาษาไทย	ก	
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ข	
กิตติกรรมประกาศ	ค	
สารบัญ	ง	
บทที่ 1	บทนำ	
	1	
	1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
	2. วัตถุประสงค์ของโครงการวิจัย	2
	3. สมมติฐานของการวิจัย	2
	4. กรอบแนวคิดในการวิจัย	3
	5. ขอบเขตของงานวิจัย	3
	6. นิยามศัพท์เฉพาะ	3
	7. ข้อตกลงเบื้องต้น	4
	8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
	9. วิธีดำเนินการวิจัย	4
บทที่ 2	เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
	1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน	5
	2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน	16
บทที่ 3	การวิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในชุมนุมเพลง พื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา	18
บทที่ 4	การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลง พื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา	26
บทที่ 5	สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	46
	1. สรุปผลการวิจัย	46
	2. การอภิปรายผล	47
	3. ข้อเสนอแนะ	49
บรรณานุกรม	50	
ภาคผนวก	53	
ประวัติผู้วิจัย	85	

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เพลงพื้นบ้านเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีความเก่าแก่ สืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคนจากปากต่อปากโดยอาศัยการจดจำ ไม่มีต้นกำเนิดแน่ชัด “ลักษณะเด่นของเพลงพื้นบ้านคือความเรียบง่ายและมีลักษณะเฉพาะของท้องถิ่น ความเรียบง่ายนั้นปรากฏในรูปแบบของภาษา คำร้อง ท่วงทำนอง ภาษาที่ใช้เป็นภาษาพูดธรรมดา เป็นคำกลอนง่าย ๆ แต่แฝงแง่คิด หรือเป็นคำคมที่ใช้โต้ตอบกันระหว่างชายหญิง” (ปรานี วงษ์เทศ, 2525, 76) การประพันธ์เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เกิดจากการคิดประดิษฐ์ถ้อยคำ สำนวนการใช้ภาษาที่ถ่ายทอดความรู้สึก อารมณ์ โดยสอดแทรกวิถีชีวิต วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ใกล้ตัว ตามสภาพสังคมในขณะนั้น

เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในถิ่นต่าง ๆ อาจมีความเหมือนหรือความแตกต่างกันไปตามสภาพของสิ่งแวดล้อมอันเกิดจากลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภาษา ศาสนา และกลุ่มเชื้อชาตินั้น ๆ อาจกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านจึงเป็นเสมือนสิ่งสะท้อนสภาพสังคม วิถีชีวิต ค่านิยม ตลอดจนวัฒนธรรมของชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ดังที่ ภิญโญ จิตต์ธรรม (2522, 90) กล่าวถึง เนื้อเพลงและลักษณะของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า “เพลงพื้นบ้านเกิดจากประเพณี ศาสนา หรือวัฒนธรรมของชุมชนในถิ่นหรือเขตนั้น ๆ นับแต่ชุมชนไร้ความเจริญไปถึงชุมชนที่เจริญแล้ว มีลักษณะพิเศษไปตามความนิยมของท้องถิ่นนั้น”

อาจกล่าวได้ว่าเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านแต่ละท้องถิ่นอาจมีความแตกต่างกันตามสภาพสังคมหรือสภาพแวดล้อมที่ของชุมชนที่ประดิษฐ์ขึ้น ซึ่งเนื้อหาดังกล่าวมีความสำคัญทั้งต่อกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของข้อมูล ต่อสังคมส่วนรวม และมีความสำคัญต่อผู้ที่ต้องการศึกษาและเข้าใจเรื่องราวของกลุ่มชนเจ้าของข้อมูล ดังที่ สุริย์รัตน์ หาญคำ (2547, 106-107) กล่าวถึงความสำคัญของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า “นอกจากเพลงพื้นบ้านเป็นแหล่งบันทึกภูมิปัญญาของบรรพบุรุษแล้ว ยังเป็นสิ่งให้ความบันเทิงใจทั้งในยามมีงานนักขัตฤกษ์ หรือแม้แต่ในระหว่างการร่วมแรงร่วมใจทำงานในชีวิตประจำวัน... เพราะช่วยสร้างบรรยากาศในระหว่างการทำงานให้สนุกสนานครึกครื้น นอกจากนี้การศึกษาเพลงพื้นบ้านยังจะช่วยให้พบความรู้ ความคิด ความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี และวิถีชีวิตของกลุ่มชน”

ความสำคัญและบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมหนึ่งนอกจากจะสะท้อนให้เห็นวิถีชีวิต ความเชื่อ ค่านิยมของคนในชุมชนแล้ว ยังมีบทบาทด้านการให้ความรู้ ให้การศึกษาแก่คนในสังคม ทั้งทางตรง และทางอ้อม อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือควบคุมสังคม ซึ่งเน้นระเบียบแบบแผน ตลอดจน พฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม การถ่ายทอดข้อมูลเพลงพื้นบ้านเหล่านี้ไปสู่กลุ่มเยาวชนจึงเป็นสิ่ง ที่สำคัญ นางศรีสุดา เพชรบุระ เล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าวจึงได้ก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้านขึ้นที่ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาได้ก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โดย นางศรีสุดา เพชรบุระ ครูชำนาญ การสาขาวิชาภาษาไทย ตั้งแต่ปี พ.ศ.2537 ระยะเวลาของการก่อตั้งชุมนุมใช้ชื่อว่า “ชุมนุมนักพูด” วัตถุประสงค์หลัก คือ การบ่มเพาะพิธีกรรุ่นเยาว์ ต่อมาจึงเปลี่ยนเป็น “ชุมนุมเพลงพื้นบ้าน” เน้นฝึก สมาชิกในชุมนุมให้สามารถร้องเพลงพื้นบ้านประเภทต่าง ๆ ได้แก่ เพลงเรือ เพลงฉ่อย เพลงอีแซว ลำตัด โดยประพันธ์เนื้อร้องขึ้นใหม่เพื่อใช้ร้อง และแสดงในโอกาสต่าง ๆ มาจนถึงปัจจุบัน

ปัจจุบันชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีสมาชิกในชุมนุมจำนวน 10 คน วัตถุประสงค์หลัก คือ การฝึกพ้องเพลง แม่เพลงรุ่นใหม่ ให้สามารถสืบสาน และถ่ายทอด ศิลปวัฒนธรรมที่งดงามของท้องถิ่น อีกทั้งยังส่งเสริมให้นักเรียนใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เกิด การเรียนรู้และเข้าใจศิลปวัฒนธรรมและ ภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน การดำเนินงานชุมนุมดังกล่าว เป็นการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบาย รัฐบาล ด้านสังคมและคุณภาพชีวิต ที่ต้องการอนุรักษ์และส่งเสริมศิลปะการแสดง ทั้งการแสดงที่เป็นมรดกของชาติ และการแสดงพื้นบ้าน ดังนั้นการศึกษายบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เล็งเห็น และตระหนักถึงคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ส่งผลต่อ เยาวชนซึ่งเป็นกำลังหลักของประเทศมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อรวบรวมบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์ วิทยา
- 2.2 เพื่อวิเคราะห์รูปแบบบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านของโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา
- 2.3 เพื่อวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์ วิทยา

3. สมมติฐานของการวิจัย

- 3.1 รูปแบบคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์ วิทยาใช้คำประพันธ์ประเภทกลอนห้าเดียว

3.2 การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านพบว่าเพลงพื้นบ้านมีหน้าที่หลักคือการศึกษา และข้อมูลสำคัญในขณะที่ประพันธ์เพลงนั้นขึ้น รวมทั้งยังเป็นการเสริมสร้างความรู้ ความคิด และบูรณาการสาระสำคัญในการเรียนรู้ทั้งในด้านภาษา ศิลปวัฒนธรรม และด้านสังคม ให้กับสมาชิกในชุมนุม

4. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาในครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลเพลงพื้นบ้านตามทฤษฎีบทบาทหน้าที่ของข้อมูลเชิงคติชนวิทยาประเภทเพลงพื้นบ้าน โดยกำหนดบทบาทของเพลงพื้นบ้านได้ 5 ประการ ได้แก่

1. ให้ความบันเทิง
2. ให้ความรู้
3. ควบคุมสังคม
4. เป็นทางระบายความคับข้องใจ
5. เป็นสื่อมวลชนชาวบ้าน

5. ขอบเขตของงานวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคมในครั้งนี้ จะวิเคราะห์บทเพลงพื้นบ้านจากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลภาคสนาม และศึกษาข้อมูลจากเอกสาร คือ บทเพลง ที่เป็นผลงานการประพันธ์ของนางศรีสุดา เพชรบุระ ตำแหน่งครูชำนาญการ และผู้ก่อตั้งชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ที่ถ่ายทอดให้แก่เยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน

6. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์ขึ้นโดย นางศรีสุดา เพชรบุระ ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา เพื่อใช้ขับร้องในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

ลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้าน หมายถึง จำนวนคำ และลักษณะคำสัมผัสที่ปรากฏในบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์ขึ้นโดย นางศรีสุดา เพชรบุระ ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา เพื่อใช้ขับร้องในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

บทบาทของเพลงพื้นบ้าน หมายถึง บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อนักเรียนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

7. ข้อตกลงเบื้องต้น

เพลงพื้นบ้านที่ใช้ในงานวิจัยเล่มนี้เป็นเพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์ขึ้นโดย นางศรีสุดา เพชรบุระ
ทั้งหมด การยกตัวอย่างเพลงพื้นบ้านจะใช้วิธีการเขียนอ้างอิง ดังนี้ (อืแซว : ประวัติหลวงพ่อบท)

8. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. สามารถรวบรวมข้อมูลเพลงพื้นบ้านของโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคมได้อย่างเป็นระบบ
2. ทำให้ทราบและเข้าใจลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านของโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา
3. ทำให้เข้าใจบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์
วิทยา

9. วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลงพื้นบ้าน และบทบาทของเพลง
พื้นบ้าน

2. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

การรวบรวมข้อมูลเพลงพื้นบ้านจากชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคมมี 2
วิธี คือ

- 2.1. การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต้นฉบับบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์โดย
นางศรีสุดา เพชรบุระ

- 2.2 การเก็บข้อมูลภาคสนาม

1) การสัมภาษณ์ โดยใช้แบบสัมภาษณ์และการบันทึกเสียง

2) การสังเกต ใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม ในช่วงเวลาที่มีกิจกรรมชุมนุมการแสดง
การแสดงเพลงพื้นบ้านตามความเหมาะสมของสถานการณ์

3. วิเคราะห์รูปแบบและบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้าน

4. เสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษา ชุมชนเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวม เอกสาร ตำรา ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำมาเรียบเรียงและนำเสนอดังต่อไปนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน
 - 2.1 ความหมายของเพลงพื้นบ้าน
 - 2.2 ความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน
 - 2.3 รูปแบบของเพลงพื้นบ้าน
 - 2.4 บทบาทของเพลงบ้าน
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

2.1 ความหมายของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นเมือง หรือเพลงชาวบ้าน เป็นคำที่ใช้เรียกบทเพลงร้องเล่นของชาวบ้านซึ่งเกิดจากปฏิภาณ ไหวพริบ และความเป็นคนเจ้าบทเจ้ากลอนของคนไทย ด้านความหมายของเพลงพื้นบ้านมีผู้ให้ความหมายของเพลงพื้นบ้านไว้ดังนี้

กิ่งแก้ว เพ็ชรราช (2545, 83) เสนอความคิดเห็นว่า เพลงพื้นบ้านหรือเพลงชาวบ้าน หมายถึงบทเพลงที่ชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ คิดขึ้นและนำมาร้องในโอกาสต่าง ๆ

ชนิษฐา จิตชินะกุล (2545, 89) กล่าวว่า เพลงพื้นบ้าน เป็นเพลงที่ชาวบ้านแต่ละท้องถิ่นได้ประดิษฐ์เนื้อร้องและทำนองขึ้นตามความนิยมของคนในท้องถิ่น นิยมร้องสืบทอดกันมานาน โดยการท่องจำปากต่อปากหลายชั่วอายุคน

สุริย์รัตน์ หาญคำ (2547, 106) แสดงความคิดเห็นว่า เพลง คือ สิ่งที่คนแต่ละท้องถิ่นคิดประดิษฐ์แบบแผนของตนไปตามความนิยมและสำเนียงพูดของแต่ละท้องถิ่น เป็นสิ่งที่พ่อเพลงแม่เพลงถ่ายทอดกันมาแต่โบราณ

เรไร ไพรวรรณ (2553, 25) กล่าวถึงเพลงพื้นบ้านว่าเป็นเพลงที่ไม่สามารถระบุได้แน่ชัดว่าใครเป็นผู้แต่งและเกิดขึ้นเมื่อใด แต่เป็นบทเพลงที่นิยมร้องสืบทอดต่อกันมานานโดยการท่องจำปากต่อปาก มีท่วงทำนองเรียบง่าย ใช้ภาษาตรงไปตรงมา มักเกิดจากความรู้สึกการใช้

ปฏิภาณไหวพริบ ซึ่งสามารถสะท้อนให้เห็นภาพชีวิตความเป็นอยู่ วัฒนธรรม ความเชื่อของท้องถิ่นนั้น ๆ

จากความคิดเห็นข้างต้น กล่าวโดยสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้าน หมายถึงเพลงที่ร้องเฉพาะถิ่น ถ่ายทอดกันด้วยปาก จัดเป็นข้อมูลวรรณกรรมมุขปาฐะ (Oral literature) มีลักษณะเรียบง่ายไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว จะร้องคนเดียวหรือเป็นหมู่คณะก็ได้ นิยมร้องในเทศกาล การประกอบกิจกรรมหรืองานรื่นเริงต่างๆ ต้นกำเนิดหรือที่มาของเพลงพื้นบ้านไม่สามารถกำหนดได้แน่ชัดว่ามีมานานเท่าใด เนื่องจากธรรมชาติของเพลงพื้นบ้านแต่เดิมนั้นนิยมถ่ายทอดกันด้วยปากต่อปากจดจำด้วยการท่องจำ ร้องถ่ายทอดจากคนรุ่นหนึ่งสู่อีกรุ่นหนึ่งสืบสานเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนมาเป็นเวลายาวนาน

2.2 ความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้าน เป็นเครื่องให้ความบันเทิงที่สำคัญและเป็นที่ยึดกันอย่างแพร่หลาย ชุมชนในแต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละพื้นที่จะมีเพลงประจำท้องถิ่นของตนเอง ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันทั้งในด้านรูปแบบการร้อง ทำนองเพลง เนื้อร้อง เนื้อหาและโอกาสที่ใช้ในการร้อง เพลงพื้นบ้านจึงมีความสำคัญทั้งต่อกลุ่มชนที่เป็นเจ้าของข้อมูล สำคัญต่อสังคมส่วนรวมและสำคัญต่อผู้ที่ศึกษาข้อมูลดังที่มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของเพลงพื้นบ้านไว้ดังนี้

ขนิษฐา จิตชินะกุล (2545, 93-94) แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของเพลงพื้นบ้านไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรม เพราะเพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่ได้รับการถ่ายทอดทางมุขปาฐะ โดยไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร และในเนื้อหาของเพลงยังสะท้อนให้เห็นสภาพชีวิตความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้น ดังนั้นเพลงพื้นบ้านจึงเป็นมรดกที่สำคัญทางวัฒนธรรม

2. เพลงพื้นบ้านได้สะท้อนให้เห็นวิถีชีวิตของชาวบ้าน ตลอดจนสะท้อนให้เห็นความเชื่อค่านิยมของสังคมที่ได้ยึดถือเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ ดังที่ปรากฏในเนื้อหาของเพลงพื้นบ้าน

3. เพลงพื้นบ้านได้ให้ความบันเทิงแก่คนในสังคม ในสภาพที่สังคมยังไม่มีความจริงทางวัตถุต่าง ๆ เพลงพื้นบ้านนับว่าเป็นมหรสพชิ้นเอกของชาวบ้านที่สร้างความเพลิดเพลินให้แก่คนในสังคม ทั้งยามว่างยามเทศกาล และในเวลาการประกอบกิจการงาน เพราะเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านจะสนุกสนาน มีการแสดงถึงปฏิภาณไหวพริบของผู้ร้อง อีกทั้งมีจังหวะและลีลาที่เร้าใจ

4. เพลงพื้นบ้านได้สร้างความสามัคคี ความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคมไม่ว่าจะเป็นเพลงปฏิพากย์ เพลงประกอบการละเล่น หรือเพลงที่ร้อง เพราะการร้องเพลงร่วมกันจะช่วยให้เกิดความรัก ความปรองดอง และความเป็นพรรคพวกร่วมกัน

5. เพลงพื้นบ้านเป็นเครื่องมือในการควบคุมสังคม แม้ว่าเนื้อหาของเพลงพื้นบ้านจะมีการกล่าวถึงการละเมิดประเพณีที่ติงามของสังคม ดังที่ปรากฏในเนื้อหาที่ว่าด้วยการชิงชู้ บทหลักพาหนี แต่ในบทท้ายจะชี้แนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนพฤติกรรมที่เหมาะสมทางสังคม รวมทั้งโน้มน้าวจิตใจทำให้คนในสังคมได้คล้อยตามในสิ่งที่ดี ๆ ที่สังคมต้องการ

6. เพลงพื้นบ้านได้ให้การศึกษาแก่คนในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการดำเนินชีวิต การเลือกคู่ครอง หรือในเนื้อร้องอาจมีการสอดแทรกคำสอนทางศาสนาและกฎเกณฑ์ของสังคมที่ควรปฏิบัติ

7. เพลงพื้นบ้านได้ช่วยระบายความคับข้องใจให้แก่ชาวบ้าน เพราะผู้ร้องเพลงพื้นบ้านจะสอดแทรกอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิดของตนได้อย่างอิสระ เพลงพื้นบ้านจึงเป็นทางออกที่จะช่วยระบายความคับข้องใจของคนในสังคมที่มีต่อสภาพบ้านเมือง ประเพณี ค่านิยม และเศรษฐกิจ เป็นต้น

สุริรัตน์ หาญคำ (2547, 107) กล่าวถึงความสำคัญของของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า การศึกษาเพลงพื้นบ้านจะพบความรู้ ความเชื่อ ความคิด ค่านิยม ขนบธรรมเนียม ประเพณีวิถีชีวิตของกลุ่มชนเจ้าของบทเพลงที่สืบทอดกันมาแต่โบราณ ความรู้เรื่องเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ศึกษาเข้าใจเรื่องราวของกลุ่มชนนั้น ๆ

ทัศนีย์ ทานตวนิช (2523, 87-88) กล่าวถึงความสำคัญของเพลงพื้นบ้าน สรุปได้ดังนี้

1. เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ที่ถ่ายทอดโดยปากเปล่า โดยที่เนื้อหาของเพลงจะสะท้อนภาพวัฒนธรรม ของคนในท้องถิ่น
2. เนื้อหาของเพลงเป็นเครื่องชี้ให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น
3. เพลงพื้นบ้านเป็นมหรสพชิ้นเอกของชาวบ้าน ทำให้คนทุกเพศทุกวัยในท้องถิ่นได้รับความสนุกสนาน
4. เพลงพื้นบ้านเป็นเครื่องสร้างความสามัคคีของกลุ่มชน ทำให้เกิดความรู้สึกเป็นพวกพ้องเดียวกัน ทำให้ผู้คนทำมาหากินและดำรงชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข

เรไร ไพรวรรณ (2551, 150-151) กล่าวว่า เพลงพื้นบ้านเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่แสดงภูมิปัญญาทางด้านภาษาของชาวบ้านอย่างชัดเจน และสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่อง มีความสำคัญสรุปได้ดังนี้

1. เป็นเครื่องบันเทิงใจ เพลงพื้นบ้านให้ความเพลิดเพลินบันเทิงใจเพราะมีลีลาจังหวะที่สนุกสนานเร้าใจ เนื้อหาของเพลงสนุกสนาน ในสภาพสังคมที่ยังไม่มีความเจริญทางวัตถุ ต่าง ๆ เพลงพื้นบ้านจึงเป็นเครื่องบันเทิงใจที่สำคัญของคนในสังคม ทั้งในยามเทศกาล หรือเวลาประกอบกิจการร่วมกัน

2. เป็นเครื่องมือสร้างความสามัคคี สร้างความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม เพลงที่ร้องเล่นกันในขณะทำงานร่วมกันทำให้เกิดความพร้อมเพรียงในการทำงาน เช่น เพลงเรือ เพลงสงฟาง เพลงชักกระดาน เป็นต้น หรือเพลงที่ร้องในเทศกาลต่าง ๆ เช่น เพลงพวงมาลัย เพลงฉ่อย การร้องเพลงร่วมกันช่วยให้เกิดความรัก ความปรองดอง สร้างความรู้สึกเป็นพรรคพวกเดียวกัน และมีความภาคภูมิใจในกลุ่มของตน

3. เป็นสื่อในการให้การศึกษาแก่ผู้คนในสังคมทั้งทางตรงและทางอ้อม เพราะเนื้อหาในเพลงพื้นบ้านได้แทรกความรู้ในทางโลก ได้แก่ หลักในการดำเนินชีวิต การเลือกคู่ครอง ค่านิยม ความเชื่อต่าง ๆ นอกจากนี้ยังให้ความรู้ในทางธรรม ได้แก่ หลักธรรมคำสอนทางศาสนา พุทธประวัติ รวมทั้งกฎเกณฑ์ที่ควรปฏิบัติต่าง ๆ ด้วย

4. เป็นเครื่องระบายความเจ็บปวดในใจอันเนื่องมาจากภาวะทางเศรษฐกิจ รวมทั้งกฎเกณฑ์ ประเพณี และค่านิยมของสังคม โดยเฉพาะเรื่องการแสดงออกทางเพศ เนื้อร้องของเพลงพื้นบ้าน จึงเป็นทางออกให้ผู้ร้องเล่นได้ระบายความคับข้องใจของคนในสังคมที่มีต่อสภาพบ้านเมือง เศรษฐกิจ กฎประเพณี และค่านิยมบางประการของสังคม

5. เป็นกระจกเงาส่องถึงสภาพชีวิต ความเป็นอยู่ ค่านิยม ความเชื่อ ของคนในสังคม ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาของเพลงพื้นบ้าน นอกจากนี้เพลงพื้นบ้านยังบันทึกเหตุการณ์ และทัศนคติของคนในสังคมที่มีต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม

6. เป็นเครื่องมือควบคุมสังคม เนื้อหาของเพลงพื้นบ้านจะชี้แนะแนวทางปฏิบัติตามบรรทัดฐานของสังคม ดิตติงผู้ประพฤติปฏิบัติตนไม่สมควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเพลงกล่อมเด็กจะปลุกฝังความรักความผูกพัน และให้ความสำคัญกับสถาบันครอบครัว ในเพลงปฏิพากย์ถึงแม้จะมีเนื้อร้องที่กล่าวถึงการลักพาหนี หรือชิงชู้ตามแบบของการร้องเล่น แต่ในตอนท้ายก็จะมีข้อแนะนำที่ควรปฏิบัติให้ถูกต้องตามแบบแผนประเพณี และพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม รวมทั้งโน้มน้าวใจให้ปฏิบัติตนในทางที่ถูกที่ควรตามแนวของสังคม

2.1.3 รูปแบบของเพลงพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้านเกิดขึ้นตามธรรมชาติของมนุษย์ เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน บทร้อยกรอง หรือคำร้องและดนตรีมีลักษณะทั่วไปดังต่อไปนี้ (สุกัญญา ภัทราชัย, 2542, 225-229)

1. เพลงพื้นบ้านเป็นงานของชาวบ้านที่ส่งกันมาปากต่อปาก อาศัยการฟังและการจดจำ ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร

2. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ไม่มีกำเนิดแน่นอน ไม่มีใครรู้ว่าผู้ใดเป็นคนแต่ง ใครเป็นผู้ร้องคนแรก

3. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงของกลุ่มชน ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมในการสร้างบทเพลง ชาวบ้านร่วมกันขับร้อง

4. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ไม่มีเนื้อร้องและทำนองตายตัว เนื้อร้องและบทเพลง สามารถขยายได้ออกไปเรื่อย ๆ

5. เพลงพื้นบ้านมีความเรียบง่าย ความเรียบง่ายนั้นปรากฏอยู่ในถ้อยคำ การร้องและการแสดงออก เช่น อาจมีการซ้ำคำ ซ้ำวรรค มีทำนองหลักเดียว เป็นต้น

6. ในการประพันธ์ชาวบ้านจะคิดถ้อยคำในลักษณะเป็นกลุ่มเสียง มากกว่าการคิดเป็นคำ ๆ ฉันทลักษณ์ที่ใช้ในการประพันธ์ล้วนเป็นฉันทลักษณ์ที่มีการจัดวางจังหวะของคำสัมผัสง่าย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ความสำคัญอยู่ที่จังหวะในการร้องใช้ใช้สัมผัส เพราะฉะนั้นเพลงพื้นบ้าน จึงมีรูปแบบคล้ายคลึงกัน หรืออาจเป็นกลอนเดียวกัน

ลักษณะของเพลงพื้นบ้านดังที่กล่าวข้างต้นมีความคล้ายคลึงกับข้อมูลในสารานุกรมไทย สำหรับเยาวชน ฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้ (2553, 146-148) ที่กล่าวถึง ลักษณะเฉพาะของเพลงพื้นบ้านที่มีลักษณะโดดเด่นแตกต่างไปจากเพลงประเภทอื่น ๆ ดังนี้

1. เป็นงานที่อาศัยการฟังและการจำ แล้วนำมาร้องถ่ายทอดแบบปากต่อปาก
2. เป็นงานของชาวบ้าน ทุกคนในกลุ่มมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของแต่ไม่มีผู้ใดบอกได้ว่าใครเป็นต้นกำเนิดของเพลง หรือมีมาตั้งแต่เมื่อไร
3. เป็นงานที่แสดงความหลากหลายของชาวบ้านในแต่ละถิ่น โดยเลือกใช้คำที่สื่อความได้ง่ายมาผูกเป็นบทร้อง
4. ใช้ภาษาเป็นเครื่องสร้างความสนุกสนาน โดยวิธีเล่นคำและเล่นสัมผัส
5. มีความเรียบง่ายในเวลาขับร้อง เริ่มจากการใช้เสียงและสอดแทรกอารมณ์ตามเนื้อเพลง เอื้อน ออกอื้อน สะอื้น เป็นต้น

จากข้อมูลข้างต้นสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นบทร้อยกรองท้องถิ่นที่จดจำสืบทอดกันมา และนำมาร้อง มาขับลำ เพื่อความบันเทิง เป็นวรรณกรรมมุขปาฐะที่แพร่หลายในกลุ่มชาวบ้านมีลักษณะเฉพาะที่สรุปได้ดังนี้

๑. เพลงพื้นบ้านเป็นงานของกลุ่มชาวบ้านสืบทอดจากปากสู่ปาก อาศัยการฟังและจำ ไม่มีการจดบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษร คนในกลุ่มสังคมเดียวกันมีส่วนร่วมเป็นเจ้าของบทเพลง ชาวบ้านร่วมร้องด้วยกัน หรือร้องโต้ตอบ หรือเป็นลูกคู่หรืออย่างน้อยก็เคยฟังและรู้จักเนื้อเพลง

๒. เพลงพื้นบ้านเป็นเพลงที่ไม่มีกำเนิดแน่นอน เนื่องจากสืบทอดกันมาเป็นระยะเวลานาน จนไม่อาจหาต้นตอที่แน่ชัดได้ว่ามีมาตั้งแต่สมัยใด หรือใครเป็นผู้แต่ง

๓. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เป็นเพลงที่มีเนื้อร้องและทำนองไม่ตายตัว เนื้อร้องหรือบทเพลง สามารถขยายให้ยาวไปเรื่อยๆ หรือตัดทอนให้สั้นได้ แล้วแต่ความต้องการของผู้ร้อง หรือตาม

สถานการณ์ จึงพบเสมอว่า เพลงพื้นบ้านแม้ว่าเป็นชื่อเดียวกัน แต่มีเนื้อร้องแตกต่างกันไป ซึ่งอาจเกิดจากผู้ร้องในแต่ละท้องถิ่น และระยะเวลาที่สืบทอดมา เช่น เพลงกล่อมเด็กที่ชื่อว่า เพลงเข้าขุนทอง เป็นเพลงที่แพร่หลายมาก และเป็นเพลงที่มีสำนวนหลากหลายมากเพลงหนึ่งด้วย

๔. เพลงพื้นบ้านมีลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองที่จัดจังหวะคำและสัมผัสง่ายๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ดังเช่นรูปแบบของเพลงพื้นบ้านภาคกลาง นิยมคำกลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อยๆ เป็นสัมผัสคล้องจองกันที่เสียงสระ ไม่ใช่รูปสระ ที่นักวิชาการเรียกว่า "กลอนหัวเดียว" แต่พ่อเพลงแม่เพลง (ผู้ร้องเพลงพื้นบ้านฝ่ายชาย-ฝ่ายหญิง) นิยมเรียกว่า กลอนไล กลอนลา กลอนลี

๕. จำนวนคำและสัมผัสไม่กำหนดแน่นอนตายตัว กลอนเพลงพื้นบ้านเกิดจากการร้อยคำ ๖ - ๑๐ คำเข้าด้วยกันในแต่ละวรรค จำนวนคำจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจังหวะของเสียงที่ลงและผู้ร้องเป็นสำคัญ ฉะนั้นเพลงพื้นบ้านทุกประเภท จึงมีลักษณะคำประพันธ์คล้ายกัน หรืออาจใช้กลอนบทเดียวกันแต่ร้องหลายทำนอง จะพบว่า พ่อเพลงแม่เพลงในภาคกลาง ใช้กลอนชุดเดียวกัน แต่ร้องได้ทั้งเพลงเกี่ยวข้าว เพลงเรือ เพลงระบำบ้านนา หรือเพลงน้อย

๖. เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่มีความเรียบง่ายในถ้อยคำ การร้องและการแสดงออก แต่แฝงด้วยความคมคาย เลือกใช้คำ สำนวนโวหาร และความเปรียบต่างๆ ที่ชาวบ้านใช้โดยทั่วไป ไม่มีศัพท์ยากที่ต้องแปล ถ้าเปรียบเทียบสัญลักษณ์อย่างไร ก็สามารถแปลความหมายได้โดยง่าย

๗. เน้นความสนุกสนานเป็นหลัก ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปของการใช้คำสองแง่สองง่าม หรือคำที่เรียกว่า "กลอนแดง" เป็นภาษาของชาวเพลงภาคกลาง หมายถึง กลอนที่มีคำกล่าวถึงอวัยวะเพศ และพฤติกรรมทางเพศอย่างตรงไปตรงมา หรือบางครั้ง ก็ใช้คำพวนแทน คำเหล่านี้ปกติถือว่าเป็นคำหยาบ แต่เมื่อนำมาใช้ในพิธีกรรมตามความเชื่อดั้งเดิม ที่ปรากฏในกลุ่มชน ซึ่งประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม และกสิกรรม ถือว่าเป็นการช่วยเพิ่มผลผลิต ส่งผลให้เกิดความอุดมสมบูรณ์ของพืชพันธุ์

ด้านลักษณะคำประพันธ์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านกระบวนกลอนเกิดจากการร้อยคำประมาณ 7- 10 คำ มีจังหวะของคำ มีสัมผัส แต่ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว นักวิชาการเรียกกระบวนกลอนในเพลงพื้นบ้านว่า "กลอนหัวเดียว" คือ คำกลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อย ๆ เช่น กลอนไล เป็นกลอนที่วรรคสุดท้ายลงท้ายด้วยสระ ใอ ทุกคำ กลอนลาเป็นกลอนที่วรรคสุดท้ายลงท้ายด้วยสระอา กลอนลีเป็นกลอนที่วรรคสุดท้ายลงท้ายด้วยสระอิทุกคำ

อารีย์ ถาวรเศรษฐ์ (2546, 56-59) กล่าวถึงรูปแบบฉันทลักษณ์เพลงพื้นบ้านแบ่งออกเป็น 3 ประเภทดังนี้

1. กลอนหัวเดียว คือ เพลงที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกัน สัมผัสกันไป เช่น เพลง น้อย เพลงลำตัด เพลงระบำบ้านไร่ เพลงระบำบ้านนา เพลงหน้าเอย เพลงอีแซว เพลงสงค้อ ลำพวน เพลงเทพทอง

2. กลอนหัวเดียว ที่เวลาลงเพลงต้องมีการสัมผัสระหว่างสามวรรคท้ายที่เกี่ยวข้องกันเช่น เพลงเรือ เพลงเกี่ยวข้าว เพลงขอทาน เพลงแอ้วเกล้าซอ เป็นต้น

3. กลอนที่มีลักษณะเฉพาะตัวไม่เหมือนใคร แต่อาจมีลักษณะที่คล้ายกันบ้าง เช่น เพลงสำหรับเด็ก เพลงระบำ เพลงพิชฐาน เพลงสงฟาง เพลงชกกระดาน เพลงเดินกำรำเกี่ยว เพลง พาดควาย เพลงสงค้อลำพวน เพลงปรบไก่อ และเพลงเหย่ย

สุกัญญา ภัทรราชย์ (2542, 220 – 221) กล่าวถึงลักษณะของเพลงพื้นบ้านว่าเป็นร้อยกรอง मुखปาฐะ เพราะมีการจัดจังหวะของคำและสัมผัสง่าย ๆ ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว เรียกว่า กลอนหัวเดียว คือกลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อย ๆ เช่น กลอน ไล กลอนที่มีคำสุดท้ายของวรรคหลังลงด้วยสระเสียงไอทุกคำ กลอนลาเป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของวรรคหลังลงด้วยเสียงสระอา เป็นต้น กลอนที่ใช้กันมากที่สุด คือ กลอน ไล กลอนลา กลอนลี นอกจากนั้นยังมีอีกหลายกลอน เช่น กลอนลัน กลอนลัว กลอนลูต กลอนดีด กลอนแซะ สุดแต่ใครจะประดิษฐ์ขึ้นมา ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว ข้อที่น่าสังเกตคือ กลอนเพลงพื้นบ้านสัมผัสคล้องจองกันที่เสียงมิใช่รูปสระ ดังจะพบว่า แม้ในกลอน ไล เสียงสระจะใช้ได้ทั้ง ไล-ไล-ลาย

จากลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านอาจเป็นคำประพันธ์ที่มีจำนวนคำ 6- 10 คำ ในแต่ละวรรค มีสัมผัสคล้องจองตามลักษณะที่เรียกว่า “กลอนหัวเดียว” ทั้งนี้เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่ไม่เคร่งครัดทางฉันทลักษณ์

2.1.4 บทบาทของเพลงบ้าน

เพลงพื้นบ้านเป็นข้อมูลคติชนวิทยาอย่างหนึ่ง จัดเป็นข้อมูล मुखปาฐะที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน นักคติชนวิทยามีความเห็นว่าการศึกษาคติชนวิทยามีประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของคนในสังคม ดังนั้นการศึกษาข้อมูลเชิงคติชนจึงควรศึกษาลึกลงไปถึงการประยุกต์ใช้โดยบุคคลใด ในโอกาสใด และคติชนนั้นทำหน้าที่หรือมีบทบาทต่อสังคมและชุมชนนั้นอย่างไร

บทบาทหน้าที่ของคติชนวิทยา ตามความคิดเห็นของวิลเลียม บาสคอม (William Bascom, 1965, p. 290 - 295) จัดแบ่งบทบาทหน้าที่ของคติชนวิทยาไว้ 4 ด้านคือ

1. ให้ความเพลิดเพลิน

การให้ความเพลิดเพลินเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งของคติชน แต่มิได้เป็นคำตอบที่สมบูรณ์เนื่องจากภายใต้ความตลกขบขันหรือความเพลิดเพลินนั้นมีความหมายที่

ลึกซึ้งแฝงอยู่คติชนเผยให้เห็นความอึดอัดคับข้องใจของมนุษย์ และความพยายามที่จะหลบหนีความกดดันจากสังคมสู่จินตนาการเพื่อฝัน นอกจากความกดดันทางสังคม มนุษย์ยังพยายามหลบหนีความกดดันที่เกิดจากข้อจำกัดอื่นๆ อีก เช่น จากเงื่อนไขของสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์และข้อจำกัดทางกายภาพภายในฐานะสมาชิกของสายพันธุ์โฮโมเซเปียน

2. ให้ความเห็นชอบวัฒนธรรมด้วยการสร้างความชอบธรรมให้กับพิธีกรรม และสถาบันในสังคม

บทบาทหน้าที่ของคติชนด้านนี้ อ้างจากคำกล่าวของมาลินนอฟสกีที่ศึกษาเทพปกรณัมและพบว่าเทพปกรณัมทำหน้าที่เป็นเครื่องประกัน เป็นกฎบัตร และบางครั้งยังเป็นเครื่องชี้นำแก่การใช้เวทมนตร์ พิธีกรรม และโครงสร้างทางสังคม เมื่อใดก็ตามที่คนในสังคมเกิดความสงสัยหรือไม่พอใจพิธีกรรมหรือโครงสร้างทางสังคมที่เป็นที่ยอมรับอยู่ในขณะนั้นก็จะมีการเทพปกรณัมหรือตำนานมายืนยันหรือสร้างความชอบธรรมให้กับสิ่งนั้นๆ

3. ให้ความการศึกษา

บทบาทหน้าที่ในการให้ความการศึกษาเป็นบทบาทหน้าที่ที่สำคัญยิ่งในสังคมที่ไม่มีตัวหนังสือ ในสังคมลักษณะนี้จะใช้คติชนเป็นเครื่องมือในการสั่งสอน ตัวอย่างของคติชนประเภทนี้ได้แก่นิทานพื้นบ้าน นิทานคำสอน สุภาษิตคำพังเพย ซึ่งจะพร่ำบอกซ้ำแล้วซ้ำอีกถึงที่สนคดีและหลักการซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในสังคม นอกจากนั้นข้อมูลคติชนบางประเภท เช่น ปริศนาคำทาย ยังช่วยลับสมองให้กับเด็กๆ ด้วย

4. รักษารูปแบบความประพฤตินี้เป็นที่ยอมรับของสังคม

คติชนบางประเภทถูกใช้ในการสร้างความกดดันทางสังคมและควบคุมสังคม บทบาทหน้าที่ในการรักษารูปแบบความประพฤตินี้เป็นที่ยอมรับของสังคมนี้ไม่ได้มีอยู่ในเฉพาะในวัยเด็กแต่ดำเนินต่อไปตลอดชีวิต และยังใช้ควบคุมหรือบังคับปัจเจกบุคคลที่พยายามหลบเลี่ยงจากระเบียบแบบแผนหรือจารีตประเพณีของสังคม คติชนประเภทนี้ได้แก่ เพลง สุภาษิต ปริศนาคำทายที่บอกเป็นนัยๆ ถึงความไม่เห็นชอบของสังคมต่อสิ่งที่ปัจเจกบุคคลกระทำ แต่ในขณะเดียวกันสำหรับผู้ที่ทำตามแบบแผน จารีตประเพณีของสังคมก็จะมีคติชนอีกส่วนหนึ่งทำหน้าที่ให้ความเห็นชอบ เช่น เพลงสรรเสริญหรือคำเรียกชื่อสรรเสริญ เป็นต้น

บทบาทหน้าที่ทั้ง 4 ด้าน คือบทบาทหน้าที่ของคติชนวิทยาซึ่งประกอบด้วยข้อมูลทางวัฒนธรรมที่หลากหลายเมื่อศึกษาข้อมูลคติชนวิทยาที่เฉพาะเจาะจงแล้วอาจพบบทบาทหน้าที่ ที่ต่างออกไปได้ดังที่ ศิราพร ณ ถลาง (2548, หน้า 319) กล่าวไว้ว่า “คติชนวิทยาแต่ละประเภทอาจมีบทบาทต่างกันและคติชนวิทยาบางประเภทอาจมีบทบาทหลายประการ”

กุหลาบ มัลลิกะมาส (2542, 32 – 38) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่สำคัญของคติชนต่อสังคมไว้ 4 ประการดังนี้

1. คติชนเป็นเครื่องมือให้ความบันเทิง

บทบาทสำคัญประการแรกของคติชน คือ การให้ความบันเทิงใจแก่คนในสังคม คติชนรูปแบบต่าง ๆ เช่นนิทาน การละเล่น การร้องเพลง ฯ มีบทบาทช่วยให้คนได้สนุกสนานและสำเร็จอารมณ์ตามโอกาสต่าง ๆ

2. คติชนทำให้วัฒนธรรมสมบูรณ์และเข้มแข็งขึ้น

คติชนคือผลผลิตทางวัฒนธรรม เป็นส่วนขยายวัฒนธรรมให้ชัดเจน เป็นตัวอย่างประกอบการอธิบายวรรณกรรม มีบทบาททำให้วัฒนธรรมสมบูรณ์และเข้มแข็งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า คติชนทุกประเภทมีบทบาทในการช่วยให้ระเบียบประเพณี ระบบและแบบแผนด้านวัฒนธรรมคงอยู่ได้อย่างเข้มแข็ง เพราะคติชนได้ให้ตัวอย่าง วางแนวทางการประพฤติ และแนวทางการดำรงชีวิต คติชนจึงมีบทบาททำให้วัฒนธรรมสมบูรณ์และเข้มแข็งมากขึ้นในวิถีชีวิตของคน

3. คติชนเป็นเครื่องมือให้การศึกษา

คติชนทุกประเภทเป็นเครื่องมือให้การศึกษาอบรมคนในสังคมโดยเฉพาะในสมัยที่ยังไม่มีระบบการศึกษาที่ทันสมัยเหมือนในปัจจุบัน การสอนโดยใช้คติชนเป็นเครื่องมืออบรมกล่อมเกลาทั้งผู้เยาว์และผู้ใหญ่ในสังคม มีหลายประการ เช่น นิทาน สุภาษิต บทกล่อมเด็ก บทร้องเล่น จะชี้ให้เห็นความถูกต้อง ความผิด สอนให้คนมีเจตคติที่ดีและเข้าใจบรรทัดฐานและค่านิยมของสังคม และคติชนเหล่านั้นยังปลูกฝังจริยธรรมอย่างฝังรากลึกซึ้ง เช่น ให้มีความกตัญญูให้อวดทน ให้ซื่อสัตย์ เป็นต้น

4. คติชนเป็นเครื่องมือควบคุม รักษาแบบแผนของสังคม

คติชนบางประเภทมีลักษณะเป็นกลไกที่สร้างความกดดัน ทำหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมในสังคม โดยสร้างความกดดันให้แก่คนที่ประพฤติเบี่ยงเบนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี หรือบรรทัดฐานของสังคมที่ยอมรับกัน อาจมีการชี้แจงกำหนดโทษของการฝ่าฝืนไว้ เช่นจะหมดความนับถือของผู้อื่น จะมีอันตรายนานาประการ

สุกัญญา ภัทรราชย์ (2542, 263-274) อธิบายถึงบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมไทย อาจจำแนกเป็น 6 ประการได้แก่

1. ให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านให้ความเพลิดเพลินแก่สมาชิกของสังคม เพลงร้องเล่นและเพลงประกอบการละเล่นเป็นเพลงสนุก ประกอบด้วยเสียง จังหวะและคำที่เร้าอารมณ์ เช่น เพลงกล่อมเด็ก ในแง่ของผู้ร้องได้ผ่อนคลายความเครียด เพลงปฏิพากย์ใช้เป็นสิ่งบันเทิงในการร้อง รับชม

และรับฟัง เพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปจะมีลีลาสนุก คึกคัก เร้าใจ เวลาร้องที่ท่าประกอบ มีการรำทึ้งอย่างสวยงาม และรำขำเข้าที่เป็นอิสระ แล้วแต่ผู้รำจะคิดประดิษฐ์ท่ารำขึ้น ไม่มีแบบแผนที่แน่นอน เพลงพื้นบ้าน ในแง่นี้จึงมีบทบาทเพื่อให้ความบันเทิงเป็นสำคัญ

2. สร้างความสามัคคี

เพลงพื้นบ้านสร้างความรู้สึกร่วมกันอันหนึ่งอันเดียวกันแก่คนในสังคม เพลงที่ร้องในโอกาสต่าง ๆ หรือเพลงที่ใช้ประกอบการละเล่นสร้างความรู้สึกร่วมกันหนึ่งเดียวกันของคนในหมู่บ้าน เพลงที่ใช้ร้องในขณะทำงานร่วมกัน เช่น เพลงในลานนวดข้าว ก่อให้เกิดความพร้อมเพียรกันในการทำงานเพลงประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เป็นศูนย์รวมจิตใจของผู้เข้าร่วมพิธี เพื่อเป็นการย้ำความเป็นสมาชิกของกลุ่ม และยังย้ำความเชื่อที่กลุ่มมีต่อสิ่งเดียวกัน

3. ให้การศึกษา

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือสั่งสอนหรือให้รู้โดยตรง ความรู้ในที่นี้หมายถึงความเข้าใจต่อธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ความรู้ในสังคมและการดำเนินชีวิต ส่วนความรู้ทางอ้อม คือใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยม และกฎเกณฑ์ในสังคมที่ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลง เช่น เพลงกล่อมเด็ก เป็นต้น

4. ควบคุมสังคม

การควบคุมและรักษาปทัสถานของสังคม ซึ่งเนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม เพลงพื้นบ้านเป็นมหรสพจะมีบทบาทประการนี้เด่นเป็นพิเศษเพราะว่าผู้ที่เป็นพ่อเพลงแม่เพลง ต้องมีความรู้ทั้งในเรื่องประสบการณ์ชีวิตและเรื่องทั่วไปที่จะโน้มน้าวจิตใจของผู้คนในสังคมให้คล้อยตามอีกด้วยจึงได้รับความนิยม

5. เป็นทางระบายความคับข้องใจ

เพลงพื้นบ้านเป็นร้อยกรองที่มีความเป็นอิสระในการสื่อสารอารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด เพลงพื้นบ้านเป็นทางออกที่คนในสังคมใช้ระบายความคับข้องใจที่มีต่อสภาพการเมือง เศรษฐกิจ และประเพณีค่านิยมของสังคม

6. เป็นสื่อมวลชน

ก่อนที่จะมีวิทยุโทรทัศน์ เพลงพื้นบ้านได้ทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนกระจายข่าวสารในสังคม เพลงมหรสพอื่น ๆ ส่วนส่งสารที่เกี่ยวกับชาวบ้านในเรื่องต่าง ๆ เช่น เรื่องเกี่ยวกับการเมือง การแสดงทัศนะของชาวบ้านที่มีต่อเหตุการณ์บ้านเมือง เป็นต้น

สันสนีย์ อรุณสินประเสริฐ (ม.ป.ป.) สรุปคุณค่าของเพลงพื้นบ้านไว้ว่า เพลงพื้นบ้านเป็นสมบัติของสังคมที่ได้สะสมต่อเนื่องกันมานานจึง เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของคนไทย และมีคุณค่าต่อสังคมอย่างยิ่ง โดยแบ่งคุณค่าของเพลงพื้นบ้านออกเป็น 2 ประการได้แก่

1. ให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านมีคุณค่าให้ความบันเทิงใจแก่คนในสังคมตั้งแต่อดีต จนถึงปัจจุบัน โดยเฉพาะในสมัยที่ยังไม่มีเครื่องบันเทิงใจมากมายเช่น ปัจจุบันนี้เพลงพื้นบ้านเป็นบันเทิงชนิดหนึ่ง ซึ่งให้ความสุขและความรื่นรมย์แก่คนในสังคม ในฐานะที่เป็นการเล่นพื้นบ้านของหนุ่มสาว และในฐานะ เป็นส่วนสำคัญของพิธีกรรมต่าง ๆ เพลงพื้นบ้านจึงจัดเป็นบันเทิงที่เป็นส่วนหนึ่งใน วิถีชีวิตของชาวบ้าน

2. ให้ความรู้

เพลงพื้นบ้านเป็นงานสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดของกลุ่มชนจึงเป็นเสมือนสิ่งที่บันทึกประสบการณ์ของบรรพบุรุษที่ส่งทอดต่อมาให้แก่ลูกหลาน เพลงพื้นบ้านจึงทำหน้าที่บันทึกความรู้และภูมิปัญญาของกลุ่มชนในท้องถิ่นมิให้สูญหาย ขณะเดียวกันก็มีคุณค่าในการเสริมสร้าง ปัญญาให้แก่ชุมชนด้วยการให้การศึกษาแก่คนในสังคมทั้ง โดยทางตรงและโดยทางอ้อมการให้การศึกษาโดยทางตรง หมายถึงการให้ความรู้และการสั่งสอนอย่างตรงไปตรงมาทั้งความรู้ทางโลกและความรู้ทางธรรมเช่น ธรรมชาติ ความเป็นมาของโลกและมนุษย์ การดำเนินชีวิต บทบาท หน้าที่ ในสังคม วัฒนธรรมประเพณี วรรณกรรมกีฬาพื้นบ้านคติธรรม เป็นต้น การให้การศึกษาโดยทางอ้อม หมายถึงการอบรมสั่งสอนในลักษณะของการแนะให้คิด หรือให้แง่คิด ในเรื่องต่าง ๆ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา ค่านิยมและกฎเกณฑ์ของสังคมที่ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลงนอกจากมีคุณค่าให้ความบันเทิงที่มีอยู่เป็นหลักแล้ว ยังมีคุณค่าในการเป็น ทางระบายความ ก่อกวนและการจรรโลงวัฒนธรรมของชาติ ตลอด จนมีคุณค่าในฐานะเป็นสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่ กระจายข่าวสาร และ วิพากษ์ วิวิจารณ์สังคม

สุกัญญา สุฉฉายา (2545, 77-86) กล่าวถึงบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อสังคมไทย จำแนกได้ 5 ประการ ดังนี้

1. ให้ความบันเทิง เนื่องด้วยมีจังหวะที่สนุกสนานและถ้อยคำที่เร้าอารมณ์ทั้งผู้ร้องและผู้ฟัง
2. ให้ความรู้ เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม
3. ควบคุมสังคม เนื้อเพลงพื้นบ้านมีส่วนช่วยในการควบคุมและรักษาปทัสถานทางสังคม การชี้แนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมนั้น
4. เป็นทางระบายความคับข้องใจ เนื่องจากเป็นบทประพันธ์ที่มีความเป็นอิสระในการสื่ออารมณ์ ความรู้สึกนึกคิด จึงเป็นทางออกให้คนในสังคมระบายความคับข้องใจ
5. เป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน ในยุคก่อนที่จะมีวิทยุโทรทัศน์

จากความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของเพลงพื้นบ้านข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทต่อสังคมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. บทบาทด้านการให้ความบันเทิง
2. บทบาทด้านการให้ความรู้
3. บทบาทด้านการควบคุมสังคม
4. บทบาทด้านการระบายความคับข้องใจ
5. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเพลงพื้นบ้าน

ศศิธร นักปี (2544) ศึกษาเรื่อง เพลงพื้นบ้านตำบลวังลึก อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย จากผลการวิจัยพบว่า เพลงพื้นบ้านตำบลวังลึก อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย ที่ รวบรวมได้ครั้งนี้ มีจำนวน 67 เพลง จำแนกหมวดหมู่ออกตามลักษณะโอกาสที่ใช้ได้ 5 ประเภท คือ 1) เพลงกล่อมลูก 2) เพลงพิธีกรรม 3) เพลงประกอบการละเล่น 4) เพลงปฏิพากย์ และ 5) เพลงร่ำวง ผลการวิเคราะห์ด้านภาพสะท้อนทางสังคมและวัฒนธรรมพบว่า ตำบลวังลึกเป็นสังคม เกษตรกรรม สิ่งแวดล้อมยังมีความเป็นธรรมชาติอยู่มาก ชีวิตต้องดิ้นรนต่อสู้เพื่อปากท้อง ทางด้านวัฒนธรรมของชาวตำบลวังลึกนั้นพบว่ามีความเชื่อทางศาสนาพุทธเป็นหลัก มีค่านิยมในการรักนวลสงวนตัว มีประเพณีการแต่งงานที่ฝ่ายชายต้องขู้อฝ่ายหญิง และยังคงมีลักษณะนิสัยของคนไทยที่รักสนุกสนาน มีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ บทบาทของเพลงพื้นบ้านในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไปจากที่เคยรับใช้สังคม ให้ความบันเทิง สนุกสนาน และเป็นเครื่องมือควบคุมสังคมในการรวมกลุ่มกัน กลายมาเป็นเพียง นำมาแสดงเพื่อการอนุรักษ์ โดยเล่นเฉพาะในโอกาสที่ได้รับเชิญไปแสดงในงานของจังหวัด แนวโน้มในอนาคตเพลงพื้นบ้านตำบลวังลึก อำเภอศรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย คงเป็นเพียง ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านที่อนุรักษ์ไว้เพียงเป็นสัญลักษณ์ของชาวตำบลวังลึกเท่านั้น

พนินทร สังข์แป้น (2553) ศึกษาเรื่อง เพลงพื้นบ้านตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลก ผลการศึกษาเรื่องหน้าที่และความสำคัญของเพลงพื้นบ้านตำบลท้อแท้ อำเภอวัดโบสถ์ จังหวัดพิษณุโลกที่มีต่อสังคมนั้นพบว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทหน้าที่ให้ความบันเทิงในกิจกรรมชีวิตในเรื่องอาชีพ ความเชื่อ ประเพณี เพลงช่วยให้เกิดการเรียนรู้ทางสังคมและเป็นส่วนหนึ่งของประเพณีที่ให้คุณค่าทางวัฒนธรรมบ่งบอกถึงวิถีชีวิตของคนในตำบลท้อแท้ที่ถ่ายทอดออกมาเป็นบทเพลง เพลงเป็นผลผลิตทางภูมิปัญญาและมีคุณค่าที่ชาวตำบลท้อแท้ภาคภูมิใจ เป็นวัฒนธรรมที่แสดงถึงเอกลักษณ์ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริม สืบทอด สละเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและคงอยู่ตลอดไป

จารุวรรณ ธรรมวัตร (2528) ศึกษาเรื่อง บทบาทของหมอลำต่อสังคมอีสานในช่วงกึ่งศตวรรษ พบว่า หมอลำมีบทบาทสำคัญ 2 ประการ คือ บทบาทด้านพิธีกรรม และบทบาทด้านมหรสพ บทบาทด้านพิธีกรรม คือ หมอลำผีฟ้า ซึ่งมีบทบาทในด้านการผ่อนคลายความตึงเครียดในสังคม ควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคมให้เป็นไปตามบรรทัดฐาน สร้างเอกภาพในการอยู่ร่วมกันในกลุ่มชนที่นับถือผีฟ้าตัวเดียวกัน ส่งเสริมดนตรีพื้นบ้านและการละเล่นบางอย่าง ลดช่องว่างระหว่างวิถีชีวิตแบบเก่าและวิถีชีวิตแบบใหม่บางส่วน สำหรับบทบาทด้านมหรสพนั้นมีบทบาทโดยตรงในด้านการให้ความบันเทิง ให้การศึกษา เผยแพร่ศาสนาและปกป้องรักษาบรรทัดฐานของสังคม สร้างเอกภาพทางการเมืองและความคิด เป็นเครื่องมือในการสื่อสารของชาวบ้าน และบทบาทด้านมหรสพที่แฝงเร้นคือ บทบาทผ่อนคลายความเก็บกดและความคับข้องใจอันเกิดจากกรอบสังคมและปัญหาในการดำเนินชีวิต

บัวผัน สุพรรณยศ (2535) ศึกษาเรื่อง วิเคราะห์เพลงอีแซวของจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า บทบาทของเพลงอีแซวที่มีต่อสังคม 4 ประการ คือ บทบาทในฐานะเป็นสิ่งบันเทิง บทบาทในการให้การศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม บทบาทในฐานะเป็นสื่อมวลชนชาวบ้าน และบทบาทในการจรรโลงวัฒนธรรมของสังคมไทย ส่วนสถานภาพของเพลงอีแซวนั้นมีลักษณะเป็นการแสดงพื้นบ้านที่ผู้แสดงรวมกลุ่มเป็นคณะเพลงและรับจ้างในงานต่างๆ

อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (2547) ศึกษาเรื่อง เพลงบอกบุญ จังหวัดตราด : กลวิธีการโน้มน้าวใจ และบทบาทต่อสังคม พบว่า เพลงบอกบุญมีกลวิธีการใช้ภาษาเพื่อโน้มน้าวใจให้ได้รับบริจาคทานหลากหลายวิธี โดยใช้กลวิธีทางภาษาได้แก่ การใช้คำสรรพนามแสดงความอ่อนน้อมและแสดงความเป็นหมู่คณะเดียวกัน การใช้ภาพพจน์เปรียบเทียบเพื่อแสดงความขาดแคลน การใช้กลวิธีทางเนื้อหาได้แก่ การยกตัวอย่างการทำทานและผลของทานของบุคคลสำคัญทางศาสนา การพรรณนารายละเอียดความขาดแคลน การอ้างหลักธรรม การแทรกอารมณ์ขัน การอ้างถึงอาณิสย์ และการเสนอสารซ้ำ ๆ เพื่อเน้นย้ำความสำคัญ ปัจจุบันเพลงบอกบุญยังมีบทบาทต่อสังคมจังหวัดตราด ทั้งบทบาทในด้านการสืบทอดพระพุทธศาสนาให้ดำรงอยู่ในสังคม บทบาทด้านการให้ความหวังเพื่อชดเชยสิ่งขาดแคลน บทบาทด้านการสร้างความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน บทบาทด้านการเป็นสื่อพื้นบ้าน และบทบาทด้านการให้ความบันเทิง

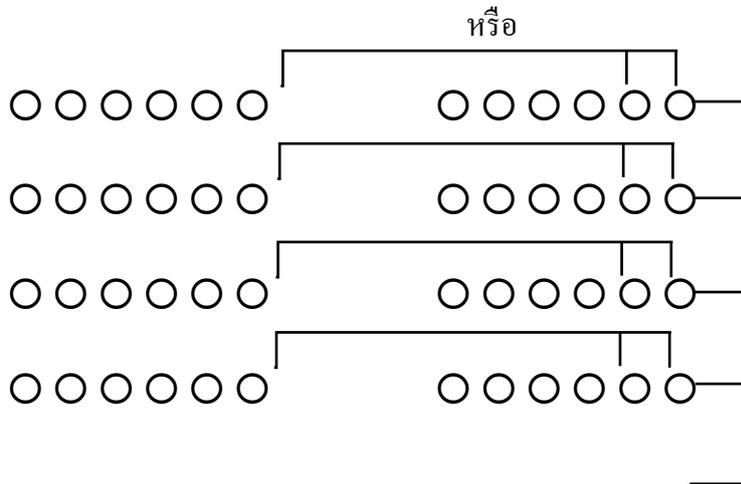
บทที่ 3

การวิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

การวิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคม พบว่า เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์โดยนางศรีสุดา เพชรบุระ ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ประพันธ์เพลงพื้นบ้านประเภท เพลงอีแซว เพลงถ้อย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย และลำตัด ซึ่งใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว

กลอนหัวเดียว คือ บทประพันธ์ที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันไปเรื่อย ๆ เช่น กลอนไถ เป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของวรรคหลังลงท้ายด้วยสระไอทุกคำ กลอนลาเป็นกลอนที่มีคำสุดท้ายของวรรคหลังลงท้ายด้วยสระอาทุกคำ เป็นต้น

จากการลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์โดย นางศรีสุดา เพชรบุระ พบว่า เพลงพื้นบ้านส่วนใหญ่เกิดจากการร้อยคำในวรรค จำนวน 6-12 คำเข้าด้วยกัน จำนวนคำแต่ละวรรคมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจังหวะเสียงที่ลงในแต่ละวรรค และมีลักษณะเป็นกลอนหัวเดียวซึ่งมีลักษณะคำประพันธ์ ดังนี้

บทประพันธ์เพลงพื้นบ้านทุกประเภทที่ใช้ร้องในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีลักษณะเป็นคำประพันธ์ชนิดกลอนหัวเดียวทั้งหมด คือ คำสุดท้ายของวรรคหลังลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกันทุกคำ สามารถแยกลักษณะคำลงท้ายได้เป็น 4 ประเภท ดังนี้

1. กลอนไฉ

กลอนไฉ คือ กลอนหัวเดียวที่วรรคหลังลงท้ายด้วยเสียงสระโ อ ตั้งแต่วรรคหลังของบาทแรกจนจบบทประพันธ์ และลงท้ายด้วยคำว่า เอย หรือ เอชา ตามแต่บทร้องของเพลงพื้นบ้านแต่ละประเภท ตัวอย่างเช่น เพลงอีแซวประวัตินางพ้อทบ

(สร้อย) โอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา (รับ)	เร็วเร็วอย่าช้ารีบเข้ามาไวไว (รับ)
ขอต้อนรับเข้าสู่งานแสนเบิกบานเกื้อหนุน	เนื่องในงานบุญหลวงพ้อทบเกรียงไกร
ขอกราบนมัสการวิญญูณหลวงพ้อทบ	ในสากลพิภพด้วยศรัทธายิ่งใหญ่
อริยสงฆ์ศักดิ์สิทธิ์แห่งลุ่มแม่น้ำป่าสัก (ซ้ำ)	ที่เคารพรักชาวเพชรบูรณ์เกรียงไกร
ณ วัดช้างเผือกตำบลวังชมพู	ทุกท่านคงรู้ย่างหัวลมไม้ไผ่
เขาจัดงานนี้มีศรัทธายึดมั่น	ทำบุญร่วมกันชำระจิตใจ
	(อีแซว : ประวัตินางพ้อทบ)

ลักษณะคำประพันธ์เพลงอีแซวประวัตินางพ้อทบ ใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว จำนวนคำในแต่ละบทมีจำนวน 8 – 10 คำ ปรากฏลักษณะสัมผัสทางฉันทลักษณ์ ทั้งสัมผัสในวรรค สัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบท

สัมผัสในวรรคที่ปรากฏจากบทประพันธ์ข้างต้น พบทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสอักษรจะช่วยให้กระบวนกลอน กระบวนความ หรือภาษาที่ใช้มีความไพเราะคล้องจอง เช่นในวรรคที่ 4 ข้อความที่ว่า “เนื่องในงานบุญหลวงพ้อทบเกรียงไกร” จะพบคำว่า เนื่อง – ใน, เกรียง – ไกร ใช้การสัมผัสอักษรเพื่อให้บทกลอนมีความไพเราะ สัมผัสสระที่ปรากฏในบทประพันธ์ข้างต้น เช่นในบทที่ 2 วรรคแรก ข้อความที่กล่าวว่า “ขอกราบนมัสการวิญญูณหลวงพ้อทบ” จะพบสัมผัสสระได้แก่ คำว่า การ-ญูณ แสดงให้เห็นว่าในการประพันธ์บทเพลงอีแซวมักมีการใช้คำสัมผัสในซึ่งจะช่วยให้เพลงพื้นบ้านในแต่ละวรรคมีความไพเราะและมีเสียงคำที่สอดคล้องกัน

นอกจากนี้เพลงอีแซวประวัตินางพ้อทบใช้สัมผัสระหว่างวรรคที่มีลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ คำสุดท้ายของวรรคแรก จะสัมผัสกับคำที่ 3 หรือคำที่ 4 ของวรรคที่ 2 ในทุกๆ บท ดังเช่นในบทที่ 2 คำ ทบ – ภพ สัมผัสกันแสดงให้เห็นลักษณะคำประพันธ์ที่มีรูปแบบเดียวกันทั้งบท

ลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่เรียกว่า กลอนหัวเดียว ซึ่งเป็นลักษณะคำประพันธ์ที่มีคำลงท้ายในวรรคหลังเป็นสระเดียวกัน ดังเช่น เพลงอีแซวที่ยกตัวอย่างมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า คำสุดท้ายของวรรคหลังทั้งหมดลงท้ายด้วยสระโ อ ได้แก่คำว่า ไว, ไผ่, ไกร และใจ แสดงให้เห็นว่าลักษณะคำประพันธ์กลอนหัวเดียวเช่นนี้ เรียกว่า “กลอนไฉ” ซึ่งเป็นบทประพันธ์ที่มีเฉพาะในเพลงพื้นบ้านเท่านั้น

ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนโล ที่ปรากฏในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์ วิทยา นอกจากจะใช้ในการประพันธ์เพลงอีแซวแล้ว ยังใช้ในการประพันธ์เพลงประเภทอื่นด้วย เช่น เพลงน้อยศิลป์วัฒนธรรมประเพณีการเล่นของเพชรบูรณ์ ดังข้อความที่ว่า

เขาทำการสืบสานมานานกว่า 400 ร้อยปี	สืบทอดประเพณีให้คงไว้
แห่น้ำพระบ้านป่าแดงมีมานาน	เขาทำในวันสงกรานต์เนื่องในวันปีใหม่
ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ	วัดช้างเผือกเด่นผงาดวัดทุ่งสะเดียงวัดดอกไม้
คือดินน้ำลมไฟธาตุทั้งสี่	เป็นการก่อเจดีย์ให้ทารกเกิดใหม่
นำอิฐคนตายหรือว่าญาติ	ได้นำมากลบธาตุแรมสิบห้าเดือนสี่ฉันท้าได้
คู่เบ็งสะเดียงเสียงเสนาะไม่น้อย	การเล่นเพลงน้อยระบือไกล
มีงานประเพณีปิดทองที่เมืองเพชร	ทำบุญอุทิศฐานเต็ดหลวงพ่อเพชรมีชัย...เอซา

(เพลงน้อย : ศิลปวัฒนธรรมประเพณีการเล่นของเพชรบูรณ์)

ข้อความข้างต้นเป็นคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านประเภทเพลงน้อย ซึ่งประพันธ์ขึ้นโดยใช้คำประพันธ์ประเภท กลอนหัวเดียวที่มีลักษณะเรียกว่า กลอนโล จะเห็นได้ว่า วรรคหลังทั้งหมดจะใช้เสียงสระลงท้ายเสียงเดียวกัน คือ เสียงสระไอ เช่น คำว่า ไว้, ใหม่, ไม้, ได้ และไกล เป็นต้น ส่วนคำสัมผัส ในบท คำสัมผัสระหว่างบท ยังคงเป็นไปตามรูปแบบคำประพันธ์เพลงพื้นบ้าน กล่าวคือ บทประพันธ์เพลงน้อย ปรากฏการใช้สัมผัสในวรรคทั้งสัมผัสสระ เช่น คำว่า ฉี - ฉีย์, มา - ห้า และ ฉี - ที่ เป็นต้น และสัมผัสอักษร เช่น สืบ - สาน , มี - มา , เผือก - ผงาด และเสียง - เสนาะ เป็นต้น จาก สัมผัสในบทดังกล่าว ส่งผลให้เพลงน้อยมีจังหวะที่คล่องจอง ลงจังหวะ เมื่อนำมาขับร้องเกิดคำคล้องจองร้อยเรียงกันไปเรื่อยๆ ก่อให้เกิดความไพเราะเมื่อขับร้อง

ส่วนสัมผัสระหว่างวรรคที่มีลักษณะเหมือนกัน กล่าวคือ คำสุดท้ายของวรรคแรก จะสัมผัสกับคำที่ 3 หรือคำที่ 4 ของวรรคหลัง ในทุกๆ บท ดังเช่นคำ นาน - กรานต์, ธาตุ - ผงาด และ สี่ - ฉีย์ เป็นต้น คำสัมผัสระหว่างวรรคในเพลงน้อยมีลักษณะเหมือนกับเพลงอีแซวดังที่ยกตัวอย่างข้างต้น ซึ่งแสดงให้เห็นลักษณะคำประพันธ์ที่มีรูปแบบเดียวกันทั้งหมด ซึ่งลักษณะคำประพันธ์ดังกล่าวนี้ ปรากฏเช่นเดียวกันในคำประพันธ์ประเภทเพลงเกี่ยวข้าว ดังเช่น ข้อความที่ว่า

พบกันที่ไหนดเวลาเจอหน้า	แม้การกล่าวลาเรายกมือไหว้
เมื่อเราทำผิดเรากล่าวขอโทษ	เมื่อไม่โกรธก็ให้อภัย
เรายังมีความช่วยเหลือ	ความเอื้อเฟื้อมีน้ำใจ
หากทำได้ดังที่ว่า	เพชรบูรณ์วิทยาจะสดใส

อาจารย์ทุกคนคงยิ้มทว่าหน้า	ศิษย์มีจรรยาทว่าไป
ฝ่ายปกครองไม่ต้องปวดหัว	เพราะลูกศิษย์มีวุฒิไถล
มาเถิดมาเรามาช่วยกัน	สร้างสรรค์โรงเรียนเราไว้
ประพุดิตนให้เป็นคนดี	เป็นศักดิ์เป็นศรีของคนไซ้
สร้างชาติด้วยมือเรา	อย่าให้เขาว่าเราได้
จงตั้งใจศึกษาเล่นเรียน	ให้อ่านให้เขียนเพียรไป
สุดท่ายนี้จะขออย่า	โปรดจงจำให้ขึ้นใจ
อึดตาให้อึดโนนาโถ	พวกเราเติบโตช่วยตัวได้
หมดเวลาแล้วขอลาที	ขอให้โชคดีทุกคนเอย

(เพลงเกี่ยวข้าว : โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา)

จากลักษณะของเพลงเกี่ยวข้าว โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาข้างต้นจะเห็นได้ว่า มีลักษณะคำประพันธ์ คำสัมผัสในวรรค สัมผัสระหว่างวรรคเช่นเดียวกับเพลงอีแซวและเพลงเกี่ยวข้าว มีลักษณะคำลงท้ายด้วยเสียงสระโ อ เรียกว่า กลอนโถ แสดงให้เห็นว่าบทประพันธ์เพลงพื้นบ้านที่ใช้ในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียวประเภท กลอนโถในการสร้างสรรค์ผลงานเพลงพื้นบ้าน

2. กลอนลา

กลอนลา คือ กลอนหัวเดียวที่วรรคหลังลงท้ายด้วยเสียงสระอา ตั้งแต่วรรคหลังของบาทแรกจนจบบทประพันธ์ และลงท้ายด้วยคำว่า เอย หรือเอซา ตามบทร้องของเพลงพื้นบ้านแต่ละประเภท จากการศึกษาเพลงพื้นบ้าน ในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบการใช้กลอนลาในเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงลำตัด ดังในเพลงลำตัดท่องเที่ยวทั่วไทย ตัวอย่างเช่น

อยากจะกินมะขามหวานปานน้ำตาลไม่เทียบติด	เพราะว่าหวานสนิทที่เพชรบูรณ์ดังหนักหนา
เมืองศรีเทพนั้นนะหรือนามระบือกระเดื่อง	นครพ่อขุนผาเมือง ก็คือเมืองเป็นเมืองฟ้า
นครปฐมส้มโอหวาน องค์พระท่านเจดีย์ใหญ่	น้ำตาลเมืองเพชรหวานจับใจที่พระวังคีรีนครา
ตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่ราชบุรีนั้น	ถ้าจะไปนครสวรรค์ ดูแห่งมังกรเจดเจ้า
เมืองประวัติศาสตร์ไทยในสมัยที่ใหญ่ยิ่ง	ท่านคงรู้ทุกทุกสิ่งพระนครศรีอยุธยา
ถ้าจะไปเมืองมอญ สมุทรสาครลิท่าน	ทุเรียนรสชาติหวานมันที่เมืองนนเจ้าข้า
เมืองสมุทรสงครามแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน	ยอดของส้มเขียวหวานที่ปทุมธานีรสโอชา
ไหว้พระบาทสระบุรีแล้วไปที่เมืองสิงห์	บ้านบางระจันคนจริงสิงห์บุรีคนกล้า

(ลำตัด : ท่องเที่ยวทั่วไทย)

จากตัวอย่างบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า เพลงพื้นบ้านยังคงรูปแบบคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว แต่คำสุดท้ายของวรรคหลังทุกคำลงท้ายด้วย สระอา เช่นคำว่า หนา, ฟ้า, จ้า, ยา, ข้ำ, ซา และกล้า เป็นต้น ลักษณะการลงท้ายคำประพันธ์กลอนหัวเดียวประเภทนี้เรียกว่า กลอนลา ส่วนข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์อื่น ๆ ได้แก่ สัมผัสในวรรค สัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบทยังคงเป็นลักษณะเดียวกันกับเพลงพื้นบ้านชนิดอื่นๆ กล่าวคือ ยังคงมีสัมผัสในวรรคทั้งสัมผัสสระเช่น หวาน – ปาน – ตาล, นะ – ระ – กะ เป็นต้น และสัมผัสอักษร เช่น เดิน – ดวก , เรียน – รส เป็นต้น และสัมผัสระหว่างวรรค เช่น ยิง – ลิง, ท่าน – หวาน เป็นต้น ซึ่งข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์ดังกล่าวยังคงรูปแบบเดิมอย่างชัดเจน

นอกจากคำตัดทอนเที่ยวทั่วไทยที่ใช้คำประพันธ์ประเภทกลอนลาแล้ว คำตัดลอยกระทงก็ใช้กลอนลาเช่นเดียวกัน ดังข้อความในบทประพันธ์ที่ว่า

ฉันจะนำมาบอกกล่าวสืบสาวเล่าขาน	ตั้งแต่โบราณมีเหตุการณ์นานมา
นามกษัตริย์สุโขทัยที่กล่าวไว้คือพระร่วง	ปกครองประชาชนทั้งปวงรักดังลูกผูกชีวา
มีพระมเหสีหนึ่งคนช่างงามล้ำผุดผาด	ชื่อพระนางนพมาศ งามผจงโสภาก
ทรงเป็นหญิงไทยที่ควรตราไว้ในดวงจิต	ทรงเป็นผู้ประดิษฐ์กระทงสืบทอดมา
เรียกประทีปกล่าวขานแต่โบราณกาล	เปลี่ยนเป็นกระทงสืบสานตามงานที่เห็นมา
ถึงวันเพ็ญเดือน 12 พระนางลอยล่องประทีป	เย็บกระทงบรรจงจีบ ทำเป็นกลีบงามหนา
ทรงนำกลีบบุปผา พวงพกา ดอกไม้	จัดเป็นกลีบแล้วจัดใส่คู่วิไลงามตา
ถวายองค์พระทรงชัย ภูวนัยพระร่วง	ล่องลอยในนาวาทั้งปวงเพื่อบวงสรวงพระแม่คงคา
ประชาชนจึงน้อมจิตคิดประดิษฐ์ตามอย่าง	ตามรอยพระบาทพระนางนพมาศเรื่อยมา
สืบทอดประเพณีมิไว้ให้ลูกหลาน	จึงบันทึกเป็นตำนานสืบต่อมา
พอถึงงานประเพณีมักจะมีการประกวดประชัน	นางนพมาศเสกสรร งามทั้งกาย ใจ วาจา
นี่คือประวัติลอยกระทงอย่าได้หลงเลยลวง	ขอให้พวกเราทั้งปวงช่วยอนุรักษ์พัฒนา

(ลำตัด : ลอยกระทง)

จากตัวอย่างบทประพันธ์ข้างต้นจะเห็นได้ว่า เพลงลำตัดยังคงรูปแบบคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว ประเภทกลอนลา คำสุดท้ายของวรรคหลังทุกคำลงท้ายด้วย สระอา เช่นคำว่า มา, วา, พา, คา และจา เป็นต้น ข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์อื่น ๆ ได้แก่ สัมผัสในวรรค สัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบทยังคงเป็นลักษณะเดียวกันกับเพลงพื้นบ้านชนิดอื่นๆ กล่าวคือ ยังคงมีสัมผัสในวรรคทั้งสัมผัสสระเช่น กล่าว – สาว , ลูก – ผูก เป็นต้น และสัมผัสอักษร เช่น งาม –

ผกาด หลง – เลย – ล้วง เป็นต้น และสัมผัสระหว่างวรรค เช่น อย่าง – นาง, ไม้ – ใใส่ และ ล้วง – ปวง เป็นต้น ซึ่งข้อกำหนดทางฉันทลักษณ์ดังกล่าวยังคงรูปแบบเดิมอย่างชัดเจนเช่นเดียวกับบทเพลงพื้นบ้านประเภทอื่น ๆ

3. กลอนลิ

กลอนลิ คือ กลอนหัวเดียวที่วรรคหลังลงท้ายด้วยเสียงสระอิ ตั้งแต่วรรคหลังของบาทแรกจนจบบทประพันธ์ ตามบทร้องของเพลงพื้นบ้านแต่ละประเภท จากการศึกษาเพลงพื้นบ้านในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบการใช้กลอนลิในเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงลำตัด ดังในเพลงลำตัดวันสุนทรภู่ ตัวอย่างเช่น

วันนี้ภาษาไทยเขาจัดให้มีนิทรรศการ	ซึ่งพวกเราพวกท่านนั้นก็คงจะรู้ดี
ยี่สิบหกมิถุนาได้เวียนมาบรรจบ	พวกเราขอน้อมนบวิญญูณท่านสุนทรภู่
ท่านเป็นกวีที่ทั่วโลกรู้จัก	นานกว่าสองร้อยปีติดกัทั่วโลกรู้จักครูกวี
ท่านมีฉายาว่าเป็นกวีสี่สมัย	มีทั้งเกิดแก่เจ็บตายในรัชกาลทั้งสี่
ท่านกำเนิดในสมัยรัชกาลที่หนึ่ง	ปีพอสอยยังตราตรึง 2329 คุณเข้าที
รุ่งเรืองในสมัยรัชกาลที่สองพี่น้องคงรู้แน่	ชีวิตยำเ่ยในรัชกาลที่สามต้องหมองศรี
แล้วมาเริ่มรับราชการใหม่ด้วยเต็มใจเต็มจิต	จนมาเสียดชีวิตในรัชกาลที่สี่.....
ฉันจะกล่าวถึงผลงานที่สืบสานต่อเนื่อง	เช่นนิราศเก้าเรื่องก็ฟูเฟื่องโสภี
มีนิราศ เมืองแกลง ภูเขาทอง พระบาท	แต่งเป็น โคลงเก่งกาจคือนิราศสุพรรณบุรี
อีกเรื่องหนึ่งคือนิราศพระแท่นดงรัง	คนนิยมชอบจึ่งคือนิราศเพชรบุรี
ยังมีนิราศอิเหนา อีกนิราศวัดเจ้าฟ้า	นิราศพระประชมศรีทธานูชาปฐุมเจดีย์
มีนิทานรักคำกลอนสอนใจใฝ่ประสงค์	เช่น โศบุตร ลักษณวงศ์ และพระอภัยมณี
สุภาษิตคำกลอน เรื่องสวัสด์รักษา	สุภาษิตสอนหญิงนั้นหนา เพลงยาวถวายโอวาทก็มี
เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนตอนกำเนิดพลายงาม	บทเห่รู้ทั่วคามคือเห่จับระบำเรื่องกาเกี
ยังมีอีกมากมาย...ที่จะนำมาขยายไม่รู้จบ	อยากให้ท่านค้นพบ..ถึงปฎิญาณกวี เพพื่อ

(ลำตัด : วันสุนทรภู่)

ลักษณะคำประพันธ์เพลงลำตัดวันสุนทรภู่ข้างต้น ใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว จะสังเกตได้ว่าจำนวนคำในแต่ละบทมีจำนวน 9 – 14 คำ คำประพันธ์ประเภทลำตัดดังกล่าวปรากฏลักษณะสัมผัสทางฉันทลักษณ์ ทั้งสัมผัสในวรรค สัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบทตามรูปแบบของคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว

สัมผัสในวรรณคดีที่ปรากฏจากบทประพันธ์ข้างต้น พบทั้งสัมผัสสระ และสัมผัสอักษรจะช่วยให้กระบวนกลอน กระบวนความ หรือภาษาที่ใช้มีความไพเราะคล้องจองตามลักษณะความนิยมคำคล้องจองของคนไทย เช่นข้อความที่ว่า “ฉันจะกล่าวถึงผลงานที่สืบสานต่อเนื่อง” จะพบคำว่า สืบ – สาน ใช้การสัมผัสอักษรในวรรคเดียวกันเพื่อให้บทกลอนมีความไพเราะ สัมผัสสระที่ปรากฏ เช่น คำว่า งาน – สาน แสดงให้เห็นว่าในการประพันธ์บทเพลงลำตัดมีการใช้คำสัมผัสในวรรคซึ่งจะช่วยให้เพลงพื้นบ้านในแต่ละวรรคมีความไพเราะและมีเสียงคำที่สอดคล้องกัน

สัมผัสระหว่างวรรคที่ปรากฏในบทเพลงพื้นบ้านข้างต้น ยังคงรูปแบบสัมผัสตามลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว กล่าวคือ สุกท้ายของวรรคแรก จะสัมผัสกับคำที่ 3 หรือคำที่ 4 ของวรรคหลัง ในทุกๆ บท ดังเช่นในบทที่ 1 คำ การ – ท่าน, จบ – นบ สัมผัสกันแสดงให้เห็นลักษณะคำประพันธ์ที่มีรูปแบบฉันทลักษณ์เดียวกันทั้งบท

การประพันธ์เพลงลำตัดวันสุนทรภู่ข้างต้นใช้รูปแบบคำประพันธ์ที่เรียกว่า กลอนหัวเดียวประเภทกลอนสี่ สังกัดได้จากคำลงท้ายในวรรคหลังเป็นสระเดียวกัน คำสุกท้ายของวรรคหลังทั้งหมดลงท้ายด้วยสระอี เช่นคำว่า ศรี, ลี, ดีย และมิ เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าลักษณะคำประพันธ์กลอนหัวเดียวเช่นนี้ เรียกว่า “กลอนสี่” ซึ่งเป็นบทประพันธ์ที่มีเฉพาะในเพลงพื้นบ้านเท่านั้น

4. กลอนลาน

กลอนลาน เป็นกลอนหัวเดียวประเภทหนึ่งที่วรรคหลังลงท้ายด้วยเสียงสระอา และมีเสียงพยัญชนะสะกดอยู่ในมาตราแม่ กน จากการศึกษาลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้านในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบการใช้กลอนลานในเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงลำตัด และเพลงพื้นบ้านประเภทเพลงพวงมาลัย ดังในเพลงลำตัดมะขามหวาน ดังข้อความที่ว่า

ขอกราบสวัสดิ์พ่อแม่พี่น้อง	มาดูเราเล่นเราร้องเป็นทำนองเพลงพื้นบ้าน
เรามาเล่าด้วยเต็มใจและเต็มความสามารถ	เรามาเล่นงานกาชาดและงานมะขามหวาน
เช่นอย่างปีนี้ป็นงานที่ยิ่งใหญ่	เราชาวเพชรบูรณ์ภูมิใจที่จัดงาน ได้สืบสาน
เขาจัดงานนี้นับมีประสงค์	ซึ่งเป็นงานกาชาดโดยตรงท่านคงรู้มานาน
ได้นำพืชเศรษฐกิจมาประดิษฐ์ติดต่อ	เรียนงานกาชาดมะขามหวานให้แม่พ่อได้กล่าวขาน
มีการออกร้านมัจฉากาชาด	เพื่อนำรายได้ไปช่วยชาติช่วยคนที่น่าสงสาร
มีมะขามหวานราคาถูกที่เขานำมาขาย	ลดราคามากมายเขาจัดไว้อยู่ในงาน
ท่านคงรู้ พันธุ์น้ำผึ้ง หมั่นจง สีส้มพุดาเป๊ะ	ก็ประกายทองนั้นแหละศรีทองขันดี มีมานาน

(ลำตัด : งานกาชาดมะขามหวาน)

ลักษณะคำประพันธ์เพลงลำตัดมะขามหวานข้างต้น ใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว ประเภทกลอนลาน จะสังเกตได้ว่าคำลงท้ายในวรรคหลังเป็นเสียงสระและเสียงพยัญชนะท้ายมาตราเดียวกันทั้งหมด กล่าวคือ คำสุดท้ายของวรรคหลังทั้งหมดลงท้ายด้วยสระอา และเสียงพยัญชนะท้ายอยู่ในมาตราแม่กนทั้งหมด เช่น คำว่า บ้าน, สาน, นาน, ขาน และงาน เป็นต้น จากลักษณะดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าลักษณะคำประพันธ์กลอนหัวเดียวเช่นนี้ เรียกว่า “กลอนลาน”

ส่วนลักษณะข้อบังคับทางฉันทลักษณ์อื่น ๆ ได้แก่ สัมผัสในวรรค สัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบทตามรูปแบบของคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียวดังที่อธิบายไว้ข้างต้น

จากการวิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา เป็นที่น่าสังเกตว่า ลักษณะของเพลงพื้นบ้านทั้งหมดใช้รูปแบบคำประพันธ์ประเภท “กลอนหัวเดียว” ซึ่งเป็นลักษณะกลอนที่ใช้กันมากที่สุดในเพลงพื้นบ้านภาคกลาง ดังที่ สุกัญญา สุฉายา (2545 : 8) กล่าวว่า “เพลงพื้นบ้านนิยมใช้กลอนหัวเดียว กลอนที่นิยมใช้กันมาก ได้แก่ กลอนโล กลอนลา กลอนลี นอกจากนี้ยังมีอีกหลายกลอน เช่น กลอนลัน กลอนลัว กลอนลูด กลอนดีด กลอนแะ ฯลฯ สุดแต่ใครจะประดิษฐ์ขึ้นมา ไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัว”

ประเภทของกลอนหัวเดียวที่พบในการประพันธ์เพลงพื้นบ้านของชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาทบทั้งหมด 4 ประเภท ได้แก่ กลอนโล กลอนลา กลอนลี และกลอนลาน รูปแบบคำประพันธ์ หรือฉันทลักษณ์ทั้งหมดเป็นไปในลักษณะเดียวกัน คือ กลอน 1 วรรคจะประกอบด้วยคำจำนวน 6 – 14 คำเข้าด้วยกัน จำนวนคำในแต่ละวรรคจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับจังหวะของเสียงที่ลง และขึ้นอยู่กับประเภทของเพลงที่ร้อง ดังนั้น เพลงพื้นบ้านที่ปรากฏในชุมนุมเพลงพื้นบ้านจึงมีคำและสัมผัสที่ไม่กำหนดเป็นข้อบังคับแน่นอนตายตัวนัก แต่ทั้งนี้ยังคงรูปแบบคำสัมผัสทั้งสัมผัสในวรรค สัมผัสระหว่างวรรค และสัมผัสระหว่างบทอย่างชัดเจน

บทที่ 4

การวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

เพลงพื้นบ้านจัดเป็นข้อมูลมุขปาฐะที่มีการสืบทอดกันมายาวนาน จากลักษณะคำประพันธ์ที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ประพันธ์คำร้องโดย นางศรีสุดา เพชรบุระ ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา จะเห็นได้ว่ามีกระบวนการที่เกิดจากการร้อยคำจำนวน 6 – 14 คำ เข้าด้วยกัน เนื้อหาส่วนใหญ่จะกล่าวถึงความรู้ ประเพณีกรรม ซึ่งจะมีผลต่อเยาวชนผู้ขับร้องและผู้ฟัง

จากการวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่ามีบทบาทสำคัญ 4 ประการ ดังนี้

1. บทบาทด้านการให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการให้ความบันเทิง หรือสร้างเพลิดเพลินแก่สมาชิกของสังคม เพลงร้องเล่นและเพลงประกอบการละเล่นเป็นเพลงสนุก ประกอบด้วยเสียง จังหวะและคำที่เร้าอารมณ์ ในแง่ของผู้ร้อง จะช่วยให้ผู้ร้องและผู้ฟังได้ผ่อนคลายความเครียดและก่อให้เกิดความสนุกสนาน การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านด้านการให้ความบันเทิง พบว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการให้ความเพลิดเพลิน บันเทิงใจแก่เยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน ผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน (จินตกัญญา ขวัญแก้ว, 2556, มิถุนายน, 8) เนื่องจากในมีลีลาจังหวะที่สนุกสนานเร้าใจ ในขณะที่ขับร้องมีเสียงดนตรีประกอบสร้างความสนุกสนานให้ผู้ร้องและผู้ฟัง

เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีหลากหลายประเภททั้งเพลงน้อย เพลงเกี่ยวข้าว เพลงพวงมาลัย เพลงอีแซว และเพลงพวงมาลัย ซึ่งการขับร้องเพลงประเภทต่างๆ จะมีท่วงทำนอง จังหวะดนตรี และการเอื้อนเสียงที่แตกต่างกัน เช่น เพลงอีแซวประวัติหลวงพ่อบท

(สร้อย) โอ้มาเถิดหนาคะไรแม่มา (รับ)
ขอต้อนรับเข้าสู่งานแสนเบิกบานเกือหนุน
ขอกราบนมัสการวิญญูณหลวงพ่อบท
อริยสงฆ์ศักดิ์สิทธิ์แห่งลุ่มแม่น้ำป่าสัก (ซ้ำ)

เรื่ออย่าซ้ำรับเข้ามาไวไว (รับ)
เนื่องในงานบุญหลวงพ่อบทเกรียงไกร
ในสากลพิภพด้วยศรัทธายิ่งใหญ่
ที่เคารพรักษาเพชรบูรณ์เกรียงไกร
(เพลงอีแซว : ประวัติหลวงพ่อบท)

เพลงอีแซวเป็นเพลงที่มีจังหวะการร้องสนุกสนาน ประกอบด้วยเสียง จังหวะและคำที่เร้าอารมณ์ ผู้ร้องได้ผ่อนคลายความเครียด เพลงพื้นบ้านโดยทั่วไปจะมีลีลาสนุก กึกกัก เร้าใจ เวลาที่ร้องจะมีทำรำประกอบ มีการรำท่วงอย่างสวยงาม และการรำเป็นอิสระ แล้วแต่ผู้ร้องจะคิดทำรำขึ้น ไม่มีแบบแผนที่แน่นอนแล้วแต่จังหวะของดนตรี และจังหวะที่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาในแง่ของจังหวะดนตรีประกอบ และท่วงทำนองการร้อง ดังเช่นเพลงอีแซวข้างต้น ที่มีจังหวะการร้องสนุกสนาน เมื่อเริ่มร้องจะมีลูกคู่ร้องรับตามคำสร้อยซ้ำ เมื่อเปล่งเสียงร้องพร้อมกับจังหวะดนตรีที่มีความสนุกสนานจะก่อให้เกิดความสนุกสนานตามท่วงทำนองเพลง นอกจากเพลงอีแซวแล้ว ในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยายังปรากฏประเภทของเพลงพื้นบ้านอีกหลายประเภท เช่น ท่วงทำนองเพลงเกี่ยวข้าว เมื่อผู้ร้อง หรือพ่อเพลง – แม่เพลง เริ่มร้องจะมีการเอื้อนเสียงตามจังหวะและท่วงทำนอง ดังเช่น

เอ็ง เอง เอ็ง ैया ชะเอ็งเอง ชะเอ็ง ैया

จะขอร้องเพลงเกี่ยวข้าว (ซ้ำ)

อนุรักษ์ศิลปะ

เรามีชาติศาสนา

วัฒนธรรมหลากหลาย

ประการแรกเป็นภาษา

เป็นภาษาคำเดียวโดดๆ

มีมาตั้งแต่โบราณ

ให้เกรียวกราวไปทั่วเมืองไทย

เราควรจะอนุรักษ์ของไทย

และพระมหากษัตริย์ไทย

ส่วนมากพวกเราจำได้

ของไทยนั้นหนาไม่เคยเหมือนใคร

ตัวสะกดตรงตามแม่ไชรี

กล่าวขานมานานสมัย

จากลักษณะคำประพันธ์และท่วงทำนองการร้องเพลงเกี่ยวข้าวจะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างจากเพลงอีแซว ซึ่งการขับร้องเพลงพื้นบ้านแต่ละประเภทจะส่งผลให้เยาวชนเกิดความสนุกสนานรื่นเริงตามท่วงทำนองที่แตกต่างกันไป อีกทั้งการร้องเพลงพื้นบ้านในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาคมยังเป็นอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้เยาวชนผ่อนคลายความตึงเครียดจากการศึกษาในแต่ละวันเนื่องจากชุมนุมเพลงพื้นบ้านดังกล่าวจะเริ่มกิจกรรมการร้องเพลงทุกวันในช่วงกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

2. บทบาทด้านการให้ความรู้

เพลงพื้นบ้านเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่ถ่ายทอดความรู้สึกรสนิยมของกลุ่มชน มีคุณค่าในการเสริมสร้างปัญญาให้แก่ชุมชน มีบทบาทสำคัญในการสอนทั้งทางตรงและทางอ้อม ทางตรงคือสั่งสอนหรือให้รู้โดยตรง ความรู้ในที่นี้หมายถึงความเข้าใจต่อธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ความรู้

ในสังคมและการดำเนินชีวิต ส่วนความรู้ทางอ้อม คือใช้เป็นสื่อในการอบรมสั่งสอนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ โดยสอดแทรกคำสอนทางศาสนา คำนิยาม และกฎเกณฑ์ในสังคมที่ควรปฏิบัติไว้ในบทเพลง จากการศึกษาวิเคราะห์หีบหบาทของเพลงพื้นบ้านด้านความรู้ที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่า สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะได้รับความรู้จากการจดจำเนื้อร้อง การถ่ายทอดด้วยการขับร้องไปสู่ผู้ฟัง ทำให้ผู้ฟังเกิดความรู้จากการรับสาร จากการวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านมีบทบาทด้านการให้ความรู้แก่เยาวชนแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1 ความรู้รอบตัว

ความรู้รอบตัว คือ ความรู้ในด้านต่าง ๆ ที่จะส่งผลให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจ อาจเกิดมาจากการศึกษาเล่าเรียน หรือการได้ยินได้ฟังข้อมูลอันเป็นประโยชน์ จากการวิเคราะห์หีบหบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้านด้านการให้ความรู้ พบว่า เพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์โดยนางศรีสุดา เพชบุระ มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้รอบตัวแก่เยาวชน สามารถแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังนี้

2.1.1 ความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ

ความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถปรากฏในเพลงน้อยเฉลิมพระเกียรติ พระแม่แผ่นดินสยาม และเกี่ยวข้าวเฉลิมพระเกียรติ พระแม่แผ่นดินสยาม เนื้อหาหรือคำร้องที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้าน ดังเช่นในเพลงน้อยเฉลิมพระเกียรติ กล่าวถึงพระราชประวัติของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ดังข้อความที่ว่า

ขอพระบรมราชานุญาต	จะกล่าวถึงพระราชประวัติได้
เสด็จพระราชสมภพวันที่ ๑๒ สิงหาคม	ปี ๒๔๗๕ จำขึ้นใจ
พระบิดาหม่อมเจ้านักจัตรมงคล	กิตติยากรเลิศล้ำเป็นพระธิดาองค์ใหญ่
ส่วนพระมารดาคือหม่อมหลวงบัว	พวกเรารู้จักกันทั่วทุกถิ่นไทย
หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์คือพระนาม	ผู้เป็นศรีงาม แห่งกิตติยากรเกรียงไกร เอชา
	(เพลงน้อย : พระแม่แผ่นดินสยาม)

จากคำร้องแสดงให้เห็นพระราชประวัติของสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ โดยเนื้อหาในเนื้อเพลงกล่าวถึงวันพระราชสมภพ พระบิดา และพระมารดา รวมทั้งพระนามของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ หากพิจารณาเนื้อหาที่ปรากฏในเพลงข้างต้นเป็นการให้ความรู้โดยตรงแก่เยาวชนที่อยู่ในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โดยเฉพาะเมื่อเป็น พ่อเพลง – แม่เพลง

ลูกคู่ หรือสมาชิกในวง เนื่องจากผู้ขับร้องและสมาชิกอื่น ๆ จะต้องจดจำเนื้อเพลงก่อนที่จะนำมาร้อง หรือนำมาแสดง ดังนั้นเนื้อหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้ร้องได้รับความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถไปด้วย นอกจากนี้จะกล่าวถึงพระราชประวัติใน เบื้องต้นแล้ว เพลงถ้อยพระแม่ของแผ่นดินยังแสดงพระราชประวัติด้านอื่น ๆ ทั้งในการศึกษา การ เสด็จไปศึกษาต่อยังต่างประเทศ ดังข้อความที่ว่า

รับการศึกษาครั้งแรกที่โรงเรียนราชินี	๕ ชั้นษาพอดี ยังเยาว์วัย
แล้วก็เรียน ป.1 ในปีเดียวกันนี้เอง	ทรงเป็นคนเรียนเก่งสอบไล่ได้
พอพระชนมพรรษาได้แปดปี	ย้ายไปโรงเรียนที่อยู่ไม่ไกล
เช่นฝรั่งเศสซาเวียคอนแวนสามแสน	มีพระปรีชาเด่นกว่าใครใคร
ทรงมีพรสวรรค์เกี่ยวกับดนตรี	อ่านโน้ตร้องเพลงดีน่าอัศจรรย์ใจ
ทรงมีความทรงจำที่ประเสริฐ	เล่นเปียโนเป็นเลิศไพเราะจับใจ เอชา
(สร้อย) ว่า เอ็งเงิงเอ เออ เอ็งเงีย	
พอพระชนมายุได้สิบหกพรรษา	ย้ายตามพระบิดาไปแคนไกล
ณ ประเทศฝรั่งเศสอยู่พร้อมหน้า	ทั้งบิดามารดาครอบครัวอุ่นใจ
ได้ไปพำนักกับพระบิดา	ในตำแหน่งที่ว่าเอกอัครราชทูตไทย
เป็นจุดเริ่มต้นของพรหมลิขิต	ได้เปลี่ยนผันชีวิตครั้งยิ่งใหญ่
ด้วยพรหมลิขิตที่เปลี่ยนผัน	ได้พบองค์ราชันกษัตริย์หนุ่มของไทย เอชา
	(เพลงถ้อย : พระแม่แผ่นดินสยาม)

จากเนื้อร้องข้างต้นเขาวงคนจะได้รับความรู้โดยตรงด้านพระราชประวัติทางการศึกษาทั้งการศึกษาในประเทศ และการศึกษาในต่างประเทศ รวมทั้งได้รับความรู้ในด้านพระปรีชาสามารถด้านการดนตรี ซึ่งความรู้ในลักษณะดังกล่าวเป็นความรู้เกิดจากการจดจำเนื้อร้องเพื่อใช้ในการแสดง

ความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติดังกล่าวไม่ได้กล่าวถึงเพียงพระราชประวัติเท่านั้น ยังกล่าวถึง เหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ของไทยด้วย เช่น พิธีหมั้น และพิธีราชาภิเษกสมรสระหว่างพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชและสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ดังข้อความในเนื้อร้องที่ว่า

แล้วในวันสำคัญนั้นก็มาถึง
วันที่ ๑๒ สิงหาคมสี่เก้าสอง
พระองค์ทรงประทานของขวัญชิ้นเด็ด
เป็นเพชรเม็ดงามน้ำบริสุทธิ์
ถือเป็นเครื่องหมายแทนความรัก
สืบเกล้าสิงหาในปีเดียวกัน
(สร้อย) ว่า เอ็งเงิงเออ เออ เอ็งเงีย

สืบเกล้าสิงหาในปีเดียวกัน
๒๘ เมษายน สองสี่เก้าสาม
ทวยราษฎร์สาธุการ ประนมกร
ทรงแสดงจริยวัตรคู่ควรแก่
ทรงสถาปนาเป็นพระราชินี

ทุกคนต่างตะลึงประหลาดใจ
ทรงมอบสิ่งของเป็นของขวัญชิ้นใหญ่
นั่นคือแหวนเพชรรูปหัวใจ
จากใจผ่องสุคนหาใจเปรียบไม่ได้
ทุกคนประจักษ์ แจ่มแจ้งใจ
ทรงแจ้งพิธีหมั้นแก่รัฐบาลไทย เอชา

แจ้งพิธีหมั้นแก่เมืองไทย
ทรงเป็นฤกษ์งามราชาภิเษกเกรียงไกร
กล่าวถวายพระพรมงคลชัย
ทรงเป็นมิ่งขวัญแม่แผ่นดินไทย
อัครมเหสี ราชนิพองไทย เอชา
(เพลงน้อย : พระแม่แผ่นดินสยาม)

หากพิจารณาเนื้อเพลงข้างต้นจะเห็นได้ว่า เนื้อหาที่ใช้ในการประพันธ์จะส่งผลให้
ผู้ร้องเกิดกระบวนการจดจำ และเกิดความรู้ได้ทันที ส่วนผู้ฟังได้รับความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติ
ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ รวมทั้งเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์ เช่น
พระพิธีหมั้นและพิธีราชาภิเษกสมรส ซึ่งความรู้ดังกล่าวจะเกิดขึ้นกับกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในชุมชน
เพลงพื้นบ้าน ซึ่งนับว่าเป็นข้อมูลสำคัญที่จะทำให้เยาวชนรุ่นหลัง ได้เพิ่มพูนความรู้นอกห้องเรียน
มากยิ่งขึ้น

นอกจากพระราชประวัติแล้วยังให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระ
พระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ซึ่งเป็นความให้ความรู้เกี่ยวกับ โครงการพระราชดำริต่าง ๆ
ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ลำบากตรากตรำ
เยี่ยมราษฎรวิเคราะห์ข้อมูล
พระมหาบพิตรเน้นเรื่องทำกิน
พระราชินีเน้นอาชีพเสริม
ดำริ โครงการต่างๆ
ดำริ โครงการต่างๆ
ที่จังหวัดเพชรบุรี

พระองค์ทรงทำเพื่อแผ่นดินไทย
ทั้งทรงถือกุศลเรื่องอาชีพหลายหลาย
การเกษตรที่ดินอาชีพหลักของไทย
ทรงช่วยเพิ่มเติมให้มีรายได้
เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาไทยเอช (รับ)
เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาไทย
ประดิษฐ์ของดีป้านครนารายณ์

ประดิษฐ์เป็นหมวกเข็มขัดรองเท้า
ที่ประจวบคีรีขันธ์
ตุ๊กตาชาววัง
โครงการจักสานย่านลิเภา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ส่วนการทอผ้าฝ้ายนั้น

อีกเป็นกระเป่าและพวกเครื่องใช้
ร่วมด้วยช่วยกันประดิษฐ์ดอกไม้
อ่างทองเขาดังมีชื่อทั่วไป
กระจูดของแก่นราธิวาสภาคใต้
ได้ทรงช่วยเหลือการทอผ้าไหม
ต้องไปดูกันเหนือใต้เอ๋ย

(เพลงเกี่ยวข้าว : พระแม่แผ่นดินสยาม)

เนื้อเพลงข้างต้นแสดงถึงโครงการพระราชดำริด้านการสร้างอาชีพให้กับประชาชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ของประเทศไทย หากเยาวชนผู้ร้อง ทั้งพ่อเพลง – แม่เพลง และสมาชิกในอื่น ๆ ในวงดนตรีพื้นบ้าน ได้ขับร้องและได้ฟัง จะก่อให้เกิดความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้า สิริกิตติ์พระบรมราชินีนาถ นอกจากโครงการสร้างอาชีพแล้วในยังกล่าวถึงพระราชกรณียกิจด้าน อื่น ๆ เช่น โครงการปาร์กน้ำ ดังข้อความที่ว่า

โครงการพระราชดำรินั้นมีมาก	มีอยู่ทุกภาคจนจำไม่ได้
งานสร้างป่าคืนแผ่นดิน	อำเภอหัวหิน สวนหาดทรายใหญ่
โครงการปาร์กน้ำ	ปลูกป่าเป็นประจำก้นน้ำไว้ใช้
จัดทำหมู่บ้านรักน้ำ	มีความสัมพันธ์มากมายเอ๋ย

(สร้อย)

ปาร์กน้ำห้วยไม้หก	เป็นมรดกป่าที่เชียงใหม่
โครงการหมู่บ้านนาศิริ	ตามพระราชดำริ ป่าไม้แผ่นดินใหม่
ป่าสงวน โคนไม้เรือ	ไปได้ทุกเมื่อบ้านคลองน้ำไหล
โครงการป่าเขล่านัก	ทรงอนุรักษ์สัตว์ป่าคงไว้
โครงการสวนสัตว์ภูเขียว	ธรรมชาติกลมเกลียว พวกสัตว์อยู่ได้
ศูนย์เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์สัตว์ป่า	ปางตองนั้นหนาแม่ฮ่องสอนไม่ไกล
โครงการพัฒนาเขาหินซ้อน	บอกแม่บังอรปราจีนใจโล
โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง	ไม่ละเลยเลี้ยงหมู่บ้านนักรบไทย

(เพลงเกี่ยวข้าว : พระแม่แผ่นดินสยาม)

จากข้อความข้างต้นจะให้ความรู้ด้านการส่งเสริมอนุรักษ์ธรรมชาติ สมาชิกชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะเกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถด้านการอนุรักษ์ธรรมชาติ ทรงมีพระราชดำริให้จัดตั้งโครงการป่ารกน้ำ เพื่อให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการร่วมกันปลูกป่า นอกจากนั้นยังปรากฏความรู้ตามพระราชดำริอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น โครงการสวนสัตว์ป่าเปิดภูเขียวตามพระราชดำริ โครงการศูนย์เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์สัตว์ป่าปวงตอง อำเภอแม่ฮ่องสอน โครงการพัฒนาเขาหินซ้อน และโครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น นอกจากนี้ยังให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจด้านสาธารณสุข ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

เสด็จเยี่ยม ทุกถิ่นที่	พระองค์มีแพทย์พระราชทานไป
ตรวจรักษาขั้นพื้นฐาน	ปฐมพยาบาลยามเจ็บป่วยไข้
ทรงรับคนไข้ที่ป่วยหนัก	ให้เข้าไปรักษาในเมืองใหญ่
ทรงเป็นแม่หลวงของปวงประชา	เคียงคู่ราชาพระภูวนัย
ทรงตราครุฑพระวรกาย	กอปรกิจมากมายท้องถิ่นไทย
วโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา	ทวยราษฎร์วันทา น้อมเกล้าถวาย
ทิมายุกาโหด	พระชนมายุ ยิ่งยาวไกล

(เพลงเกี่ยวข้าว : พระแม่แผ่นดินสยาม)

ข้อความข้างต้นให้ความรู้เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจในด้านการสาธารณสุขแก่เยาวชน นอกจากทรงช่วยเหลือผู้ที่ได้รับความเดือดร้อน โดยมีหน่วยแพทย์พระราชทานตามเสด็จไปรักษาพยาบาลราษฎรในถิ่นทุรกันดาร ในกรณีที่ทรงพบราษฎรเจ็บป่วยก็จะทรงรับไว้เป็นคนไข้ในพระบรมราชานุเคราะห์ เป็นต้น เมื่อเยาวชนได้ขับร้องหรือได้ฟังพระราชกรณียกิจต่าง ๆ เหล่านี้ จะเกิดความรู้ความเข้าใจโดยทันที

จากการให้ความรู้ด้านพระราชประวัติพระราชกรณียกิจของ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถสะท้อนให้เห็นบทบาทสำคัญของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนด้านการให้ความรู้ สร้างความรู้ ความเข้าใจให้อันเกิดมาจากการจดจำ การร้อง การฟังให้กับเยาวชนที่อยู่ในชุมนุมเพลงพื้นบ้านได้อย่างชัดเจน

2.1.2 ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและของดีแต่ละจังหวัดในประเทศไทย

ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทยปรากฏเพลงพื้นบ้านประเภทลำตัด ซึ่งเป็นการให้ความรู้ความเข้าใจแก่เยาวชนเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญในแต่ละภูมิภาค ดังเช่นข้อความที่กล่าวไว้ว่า

ถ้าอยากกินกล้วยไข่ต้องไปกำแพงเพชร ลีนจี่ลำไยสเด็ดต้องไปที่เชียงใหม่
 อยากจะกินล้งสาตต้องวาดมาอุตรดิตถ์ ไหว้พระยาพิชัยผู้พิชิต ดาบหักมานานเข้า
 ไหว้พระธาตุเชียงใหม่ ครุบาศรีวิชัย คอยสุเทพพระธาตุช่อแฮพอสังเขปแพะเมืองผีแปรคังว่า
 ออกจากน่านไปกว๊านพะเยาแล้วเข้าเที่ยวเมืองข้างๆ ถ้าจะไปเที่ยวลำปางก็ต้องไปนั่งรถม้า

ตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่ราชบุรีนั้น ถ้าจะไปนครสวรรค์ คูแห่มังกรเจดเจ้า
 เมืองประวัติศาสตร์ไทยในสมัยที่ใหญ่ยิ่ง ท่านคงรู้ทุกทุกสิ่งพระนครศรีอยุธยา
 ถ้าจะไปเมืองมอญ สมุทรสาครสีท่าน ทูเรียนรสชาติหวานมันที่เมืองนนเจ้าข้า
 เมืองสมุทรสงครามแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน ยอดของส้มเขียวหวานที่ปทุมธานีรสโอชา
 ไหว้พระบาทสระบุรีแล้วไปที่เมืองสิงห์ บ้านบางระจันคนจริงสิงห์บุรีคนกล้า
 ลพบุรีศาลพระกาฬ ที่กล่าวขานลือเลื่อง สุพรรณบุรีแห้วกระเดื่อง ภาษาดิ้นงามหรรษา
 เมืองอ่างทองใจโลแล้วเลยไปเมืองกาญจน์โน้นแน่ ดูสะพานแม่น้ำแคว แล้วล่องแพในคงคา

(ลง) จากภาคเหนือลงกลาง...แล้วไปทางภาคใต้ ช่างรวดเร็วทันใจมีอะไรก็ว่ามา เป็ปพ่อ
 ไหว้หลวงพ่อดาวัดช้างให้ ก็ต้องไปที่ปัตตานี กินไข่เค็มมีรสชาติดีต้องไข่เค็มไชยา
 จากสุราษฎร์ไปนครศรีธรรมราช นมัสการบรมธาตุแล้วไปที่สงขลา
 ซ้อของเมืองหาดใหญ่แล้วข้ามไปภูเก็ต เมืองไข่มุก หึงใจเด็ด เทพกษัตริ์ ศรีสุนทร ในตำรา
 พระตำหนักทักษิณงาม โสภณผ่องผาด ที่จังหวัดนราธิวาสงามผาดโสภา
 เที่ยวเมืองสุสานหอยต้องคล้อยมาที่กระบี่ ซึ่งมีเกาะ พี พี แล้วไปที่พังงา
 พัทลุงสตูลช่วยเพิ่มพูนเศรษฐกิจ กล่าวถึงเมืองตรังสักนิด เมืองอดีต นายช้วนเจ้า
 กรมหลวงชุมพรท้าวฟ้าอมรรู้จัก ท่านผู้นี้ดียิ่งนักอยู่ชุมพรนำบูชา
 เที่ยวเมืองฝนตกชุกระนองแล้วเลยท่องเมืองคอคอดกระ -
 ประจวบคีรีขันธ์นั้นจะเที่ยวหัวหินสนุกเป็นบ้า
 จากภาคใต้เกรียงไกรแล้วเลยไปทางอีสาน -
 อุบลคอกบัวบาน สะพานมิตรภาพหนองคายแม่น้ำโขงคงคา
 ศิลปะบ้านเชียงอยู่เมียงอุดรฯ ไซรั ทุงกุลาร์้องให้ต้องร้อยเอ็ดนะจันว่า

ไหว้พระธาตุพนมแล้วไปชมเมืองใหญ่	สกลนครรำภูไท คูวิไลหนักหนา
คูแม่น้ำคำภาพลนรู้ลือทั่วถิ่นคาม	แวมมหาสารคาม ขอนแก่นใหม่งามจับตา
จะคูหญิงยิ่งใหญ่ก็ต้องไปโคราช	ท้าวสุรนารีเก่งกาจประวัติศาสตร์พิมายนานมา
กัณฑ์บรมบุรีรัมย์เข็ดชูลำนาลีศ	คูบั้งไฟกัณฑ์เกิดที่โยธธรรพารา
งานดอกฝ้ายเมืองเลยได้เคยไปไหมท่าน	มุกดาหารบึงกาฬศรีสะเกษนั้นยังไม่ได้กล่าวมา
เมืองเจ้าพ่อพญาแล สาวบ้านแต้ชัยภูมิเด้อ	ทั้งหนองบัวลำภูนะเธออำนาจเจริญเด้ออีห้ำ
จากอีสานขนิมิขมิของกินหลากหลาย	ลาบน้ำตกรสจับใจสัมผัสตำแซบอีหลีหนา
กินเงาะจันทบุรีแล้วไปที่เมืองตราด	สุนทรภู่นักปราชญ์อยู่ระยองระย้า
ไหว้หลวงพ่อโสธรที่เมืองแปดริ้ว	สมุทรปราการรอคิวดูฟาร์มจระเข้หิมา
เมืองหลวงยิ่งใหญ่รวมความศิวิไลซ์ทั้งสิ้น	แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กรุงเทพลยนิงงามจับตา
นำ 77 จังหวัดในประเทศไทย...นาสาธยายเป็นลำดับ	
ถ้าท่านอยากรู้แน่ชัด ก็ต้องไปดูด้วยตา....	เป็ปพ่อ (สร้อย)
	(ลำดับ : ท่องเที่ยวทั่วไทย)

จากข้อความข้างต้นเป็นการให้ความรู้แก่เยาวชนเรื่องสถานที่ท่องเที่ยวในประเทศไทย และของดีแต่ละจังหวัด เมื่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านได้ร้องและได้ฟังจะเกิดความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและของดีของจังหวัดต่าง ๆ ทั้ง 77 จังหวัดในประเทศไทย ซึ่งเป็นความรู้รอบตัวที่จะทำสมาชิกในชุมนุมเกิดความรู้ความเข้าใจในขั้นต้น จะเห็นได้ว่า เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามิบบทบาทในการให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านเป็นอย่างมาก

2.1.3 ความรู้เกี่ยวกับประเพณีและวัฒนธรรมไทย

ความรู้อีกประการหนึ่งที่มีบทบาทต่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา คือ ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีและวัฒนธรรมไทยที่ถ่ายทอดผ่านเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ซึ่งเนื้อหาที่ปรากฏในเพลงพื้นบ้านจะกล่าวถึงประเพณีสำคัญในแต่ละท้องถิ่น เช่น ประเพณีลอยกระทง ประเพณีแห่เทียน ประเพณีบุญพระเวส ดังข้อความในเพลงเกี่ยวข้าวที่กล่าวว่า

แล้วยังมีประเพณี	เทศกาลคีร์ให้เราชาวไทย
ลอยกระทงสงกรานต์	บวชนาคแต่งงานขึ้นบ้านใหม่
ประเพณีรดน้ำคำหัว	มีอยู่ทั่วภาคเหนือไชร์

ประเพณีการหาคู่	ถ้าใครอยากรู้ต้องไปเสวยราย
จะดูงานบุพชาติ	งามผางดต้องไปเสวยใหม่
สุโขทัยลือชื่อ	ประเพณีนะหรือเผาเทียนเล่นไฟ
...ถ้าจะไปทางอีสาน	ต้องไปเที่ยวงานบุญบั้งไฟ
แห่เทียนจังหวัดอุบล	คิดพิมพ์ที่ต้นเทียนใหญ่
ประเพณีแห่ผีตาโขน	แปลกชอบกลของคนด่านซ้าย....
ประเพณีทำบุญพระเวส	เขาทำทั่วอีสานยิ่งใหญ่
ถ้าจะดูการชกพระ	บอกไว้เนะจะลงไปภาคใต้
ประเพณีกินเจตรุษจีน	มีอยู่ทั่วถิ่นภูเก็จชานไอ
ฉลองหาดเป็นพิธี	ที่ปัตตานี 3 ปีทำไชรี
...ประเพณีตักบาตรเทโว	มิได้ลุยไม้ต้องไปอุทัย
ประเพณีงานยุทธหัตถี	สุพรรณบุรีเนะจะบอกให้
ประเพณีแต่งชุดไทยเดิม	มีผู้เริ่มที่ลพบุรีวิไล
ประเพณีวิ่งควายแข่งกัน	ที่ชลบุรีนั้นขบขันเหลือใจ

(เพลงเกี่ยวข้าว)

การถ่ายทอดความรู้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับประเพณีต่าง ๆ ไว้ในบทเพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญที่ก่อให้เกิดความรู้กับสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้าน เนื่องมาจากผู้ขับร้องจะเกิดกระบวนการจดจำเนื้อร้อง และถ่ายทอดข้อมูลไปยังผู้ฟัง เมื่อขับร้องเพลงพื้นบ้านจึงเกิดความรู้เกี่ยวกับเรื่องนั้นโดยทันที

2.1.4 ความรู้เกี่ยวกับกวีเอกของไทย

เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาให้ความรู้เกี่ยวกับสุนทรภู่ กวีเอกของไทย ศรีสุตา เพชรบุระ (2559, มิถุนายน, 2559) กล่าวว่า การก่อตั้งชุมชนเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาเริ่มจากการประพันธ์เพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงอีแซว ลำตัด เพื่อใช้แสดงในวันสุนทรภู่ ดังนั้นจึงถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับประวัติและผลงานของสุนทรภู่ไว้ในเพลงพื้นบ้าน ดังข้อความที่ว่า

ท่านเป็นกวีที่ทั่วโลกรู้จัก	นานกว่าสองร้อยปีดีดักทั่ว โลกรู้จักครูกวี
ท่านมีฉายาว่าเป็นกวีสี่สมัย	มีทั้งเกิดแก่เจ็บตายในรัชกาลทั้งสี่
ท่านกำเนิดในสมัยรัชกาลที่หนึ่ง	ปีพอสอยยังตราตรึง 2329 คู่เข้าที่

รุ่งเรืองในสมัยรัชกาลที่สองพี่น้องคงรู้แน่ ชีวิตย่าเฒ่าในรัชกาลที่สามต้องหมองศรี
แล้วมาเริ่มรับราชการใหม่ด้วยเต็มใจเต็มจิต จนมาเสียชีวิตในรัชกาลที่สี่
จะขอนำประวัติแน่ชัดมาบอกกล่าว แม้จะเป็นคร่าวจะขอยกมาบ่งชี้
บิดาของท่านเป็นชาวบ้านกร่ำอำเภอแกลง อยู่ระยองบอกแกลงรู้จักกันดีพี่น้อง
มารดาเป็นแม่นมอยู่ยังวังหลัง เลยอยู่กับมารดาในวังเพราะแยกทางกับสามี
การศึกษาครั้งแรกที่วัดชีประชาว ทำงานเป็นเรื่องเป็นราวเป็นเสมียนดูเข้าที่
ชอบการเขียนบทกลอนเป็นสุนทรอันประเสริฐ แต่งกลอนแต่ละบทดีเลิศได้รับยกย่องว่าแต่งดี
ปี 2359 เป็นขุนสุนทรโวหาร อยู่กรมอาลักษณ์ในรัชกาลที่ 2 ก็พอดี
ในรัชกาลที่สามสุนทรภู์ได้ออกบวช ชีวิตเปลี่ยนผันเร็วรวดสุดแสน โสภีย์
ได้ล่องเรือลำบากชีวิตเหนื่อยยากตรากตรำ -

เขียนหนังสือขายเลี้ยงชีวิตประจำเช่นเรื่องพระอภัยมณี

สุนทรภู์ถูกเรียกตัวเข้าทำงาน	กลับเข้ารับราชการในสมัยรัชกาลที่สี่
ปี 2394 เป็นเจ้ากรมอาลักษณ์	ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระสุนทรโวหารเป็นศรี
ปี 2398 ท่านตาย...น่าเสียดายกวีเอก	เป็นกวีปิยะเอกของบุชาท่านกวี เพพ่อ
ฉันจะกล่าวถึงผลงานที่สืบสานต่อเนื่อง	เช่นนิราศเก้าย่องก็ฟูเฟื่องโสภีย์
มีนิราศ เมืองแกลง ภูเขาทอง พระบาท	แต่งเป็น โคลงเก๋งกาจคือนิราศสุพรรณบุรี
อีกเรื่องหนึ่งคือนิราศพระแท่นดงรัง	คนนิยมชอบจังคือนิราศเพชรบุรี
ยังมีนิราศอิเหนา อีกนิราศวัดเจ้าฟ้า	นิราศพระประชมศรีทราฐาบูชาปฐมเจดีย์
มีนิทานรักคำกลอนสอนใจใฝ่ประสงฆ์	เช่น โคนุตร ลักษณวงศ์ และพระอภัยมณี
สุภาษิตคำกลอน เรื่องสวัสด์รักษา	สุภาษิตสอนหญิงนั้นหนา เพลงยาวถวายโอวาทก็มี
เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนตอนกำเนิดพลายงาม	บทเห่รู้ทั่วคามคือเห่จับระบำเรื่องกาเกี
ยังมีอีกมากมาย...ที่จะนำมาขยายไม่รู้จบ	อยากให้คุณค้นพบ..ถึงปญญานกวี เพพ่อ

จากการถ่ายทอดประวัติและผลงานของสุนทรภู์ลงในบทเพลงพื้นบ้านเมื่อสมาชิกใน
ชุมนุมเพลงพื้นบ้านนำไปขับร้องจะเกิดความรู้เกี่ยวกับสุนทรภู์ในทันที ซึ่งความรู้ดังกล่าวเป็น
ความรู้รอบตัวที่ไม่ได้กล่าวไว้ในบทเรียน ดังนั้น การจดจำเนื้อเพลงที่กล่าวถึงประวัติ การทำงาน
ลำดับขั้น ตำแหน่งและผลงานของสุนทรภู์ส่งผลให้สมาชิกในวงทั้งผู้ร้องและผู้ฟังเพลงพื้นบ้านเกิด
ความรู้ความเข้าใจอย่างชัดเจน ในแง่นี้จึงกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามี
บทบาทในการสร้างความรู้ให้กับสมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน

2.2 ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเพชรบูรณ์

ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเพชรบูรณ์เป็นความรู้ที่เกิดจากการที่ผู้ประพันธ์เพลงนำข้อมูลสำคัญของท้องถิ่นมาประพันธ์เนื้อร้องเพลงในแต่ละประเภทส่งผลให้เยาวชนเกิดการเรียนรู้และเกิดความรู้ความเข้าใจ รักและภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง จากการวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน พบว่ามีบทบาทด้านการให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นในด้านต่างๆ ดังนี้

2.2.1 ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและประเพณีในจังหวัดเพชรบูรณ์

บทเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามิมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมและประเพณีในจังหวัดเพชรบูรณ์ ศรีสุดา เพชรบูรณ์ (2559, มิถุนายน, 8) กล่าวว่า การประพันธ์เพลงพื้นบ้านแต่ละประเภทจะเน้นให้เข้ากับงานแสดงแต่ละที่ ดังนั้นเมื่อมีการแสดงจะมีการประพันธ์เพลงใหม่ขึ้นเสมอ

ในอดีตชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มักจะขึ้นแสดงตามเวทีต่างๆ ในงานประเพณีท้องถิ่นเมืองเพชรบูรณ์ จึงมีเพลงพื้นบ้านที่ประพันธ์ขึ้นเฉพาะงาน เช่น งานประเพณีอุ้มพระดำน้ำ งานกาชาดมะขามหวาน การประพันธ์เนื้อเพลงดังกล่าวมันจะสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับประเพณีพิธีกรรมนั้นไปด้วย เช่น งานประเพณีอุ้มพระดำน้ำเป็นประเพณีที่ยิ่งใหญ่และเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดในจังหวัดเพชรบูรณ์ เนื้อเพลงจะมีบทบาทในการให้ความรู้เกี่ยวกับประเพณีอุ้มพระดำน้ำในด้านประวัติความเป็นมาของประเพณีอุ้มพระดำน้ำ ระยะเวลาที่จัดกิจกรรม ดังเช่นข้อความที่ว่า

ขอต้อนรับเข้าสู่งานแสนเบิกบานชุ่มฉ่ำ	งานอุ้มพระดำน้ำเนื่องในวันสาทรไทย
จัดขึ้นในเดือนสิบแรมสิบห้าค่ำ	เขาทำเป็นประจำทุกปีไป
ประเพณีโดดเด่นมีหนึ่งเดียวในโลก (ซ้ำ)	ถือเป็นมรดกของเพชรบูรณ์เลื่องลือไกล
มีเรื่องราวกล่าวขานเป็นตำนานกว่า ๔๐๐ ปี	ครั้งหนึ่งยังมีชาวประมง มากมาย
เขาหาปลาประจำในลำน้ำป่าสัก	ผู้คนก็คักมีทั้งหญิงและชาย
ณ วังมะขามแพะที่เราสู้ทั่วกัน	เกิดมหัศจรรย์ตั้งแต่เข้ายื่นบ้าย
ทอดแหหาปลาไม่ได้เลยสักนิด	เอ๊ะมันช่างแปลกจิตปลามันหายไปไหน
สร้างความงุนงง สงสัยเป็นที่สุด	ต่างคน ต่างพูดว่าจะทำอย่างไร
สงสัยวันนี้จะเป็นวันพระ	กลับกันเถิดนะ ค่อยมาวันใหม่
กระแสน้ำ น้ำหยุดนิ่งอยู่กับที่	แล้วก็เริ่มพรายน้ำ ผุดขึ้นมาทันใด
ผุดขึ้นมาที่ละฟอง แล้วเพิ่มทวี	เหมือนกับน้ำที่เดือดอยู่บนเตาไฟ
เอ๊ย...เกิดปาฏิหาริย์ ประจักษ์แก่ตา เอ๊ย	พระพุทธรูปขึ้นมาเหนือผิวน้ำทันใด

.....

เกิดปาฏิหาริย์ ประจักษ์แก่ตา
 คำพูดคำว่ายอยู่ตลอดเวลา (ซ้ำ)
 อาการเหมือนเด็กกำลังเล่นน้ำ (ซ้ำ)
 ชาวบ้านกลุ่มนั้นจึงเกิดศรัทธา
 อัญเชิญท่านไปประดิษฐาน
 ขนานนามพุทธรูปมหา, ธรรมราชา

.....

ชาวเพชรบูรณ์ กราบเคารพบูชา
 วันแรมสิบห้าค่ำเกิดเหตุการณ์ประหลาด
 ชาวบ้านช่วยหา กันจ้าละหวั่น
 มีชาวประมงที่ไปหาปลา
 เอย...คำพูด คำว่ายอยู่ตลอดเวลา

พระพุทธรูปนี้ขึ้นมาเหนือผิวน้ำทันใด
 ที่ในนาวา นำอัครรรยไจ
 ทั้งพูดคำ ทั้งคำ ทั้งคว่ำ ทั้งหงาย
 อัญเชิญท่านมา บูชากราบไหว้
 เป็นที่กล่าวขานขนานนามเลื่องลือ ไกล
 ถวายนามทั่วหน้า ตั้งแต่นั้นไป

จนล่วงเวลาหนึ่งปีผ่านไป
 ไม่มีใครคาดพระพุทธรูปหายไป
 ต่างก็ช่วยกัน ไม่รู้ว่าท่านอยู่ไหน
 พบมหาพุทธรูชา อยู่ที่เก่าทันใด
 ที่ในนาวา อยู่ไม่ไกล (รับ)

(เพลงอีแซว : อุ้มพระค่าน้ำ)

จากข้อความข้างต้นเป็นการให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้านเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและระยะเวลาในการจัดประเพณีอุ้มพระค่าน้ำซึ่งเป็นประเพณีที่สำคัญที่สุดในจังหวัดเพชรบูรณ์ หากเยาวชนที่เป็นสมาชิกในชุมชนได้ร้องและฟังเพลงดังกล่าวจะทราบถึงระยะเวลาในการจัดพิธีคือ จัดในช่วงวันสารทไทย หรือในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 ของทุกปีตามความเชื่อทางจันทรคติ หรือประมาณช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี ตามตำนานเล่าสืบทอดกันจากรุ่นสู่รุ่นว่า ชาวประมงพบพระพุทธรูปมหาธรรมราชาซึ่งเป็นพระพุทธรูปองค์สำคัญที่ใช้ในการประกอบพิธีบริเวณวังมะขามแพบ แล้วจึงอัญเชิญขึ้นไปประดิษฐานที่วัดไตรภูมิ จากเนื้อร้องดังกล่าวเยาวชนจะได้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของประเพณี และช่วงระยะเวลาในการจัดโครงการ นอกจากนี้ในเนื้อเพลงยังกล่าวถึงพุทธลักษณะของพระพุทธรูปมหาธรรมราชา ดังข้อความที่กล่าวว่า

เป็นพระปรางค์สมาธิสมัยลพบุรี
 หน้าตักสิบสามนิ้ว สูงสิบแปดนิ้ว งามผุด
 พระโอษฐ์ท่านเบะ มีพระกรรณยาวหนักหนา
 มีกระบังหน้า สวมสร้อยพระศอ
 ทรงพาหุรัดเบะ และประคต

ทองสัมฤทธิ์เนื้อดี ทั้งองค์ล้วนงามวิไล
 ไม่มีฐานพุทธ หน้ากว้าง คางป้านใหญ่
 ย้อยจรดถึงบา เสิร์สสวมชฎา ไลไล
 หรือว่าสร้อยคอ เรียกกันทั่วไป
 ลวดลายงามงดสวยสดแลวิไล

(เพลงอีแซว : อุ้มพระค่าน้ำ)

การให้ความรู้เกี่ยวกับพระพุทธรูปสำคัญที่ใช้ในการประกอบพิธีอุ้มพระดำน้ำ หรือ พระพุทธรูปสำคัญประจำจังหวัดเพชรบูรณ์ คือ พระพุทธมหาธรรมราชา เป็นการให้ความรู้แก่ สมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านโดยตรง ทำให้เยาวชนจดจำลักษณะของพระพุทธรูปได้ ทั้งความสูง ความกว้างของหน้าตัก ลักษณะศิลปะในการสร้างพระพุทธรูป ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจ ในเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ในเนื้อเพลงยังให้ความรู้เกี่ยวกับ พิธีกรรมในการทำพิธีอุ้มพระดำน้ำ หากเยาวชนได้ร้องหรือได้ฟังจะเข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ อย่าง ชัดเจน ดังเช่นข้อความที่กล่าวว่า

พิธีอุ้มพระดำน้ำมีสามขั้นตอน

ขั้นตอนที่ ๑ บวงสรวงเทวดา

มีพรหมณ์ห่มขาวนุ่งขาวทำพิธี

ขั้นตอนที่ ๒ อัญเชิญทางบก

เพื่อให้ประชาชนสักการบูชา

มีการจัดขบวนแห่ระร่ำอ้อม

มีการแสดงตระการตา

อัญเชิญ พุทธมหาธรรมราชา

เอ๋ย...ทำบุญปิดทองพุทธมหา เอ๋ย

เอ๋ย...โอมมาเถิดหนา กระไรแม่มา เอ๋ย (รับ)

ทำบุญปิดทองพุทธมหา

ขั้นตอนที่ ๓ เป็นพิธีอุ้มพระดำน้ำ

โดยท่านเจ้าเมืองหรือท่านผู้ว่าฯ

หลังถวายภัตตาหารเช้าแด่พระสงฆ์

ตกแต่งริ้วขบวนอย่างสวยงาม

ทวนกระแสนารามา ณ ที่แห่งนี้

ท่านจะอุ้มพระดำน้ำ ลงในนาวา

มือกรักษ์ ทั้งสี่ทิศฯ (ซ้ำ)

พระสงฆ์สวดมนต์ชยันโต (ซ้ำ)

มีการหว่านกระยาสาทรและข้าวต้มมัด

ทั้งขนม นม เนย ตั้งหลายอย่าง

จะบอกกล่าวเป็นกลอนให้พอเข้าใจ

และสวดคาถา ปลาช่อน จำขึ้นใจ

ขั้นตอนยังมีอีกมากมาย

ใส่รถบุษบก แห่รอบเมืองไป

พุทธมหาธรรมราชา เกรียงไกร

แต่งรถสวยงาม ริ้วขบวนมากมาย

ทุกหน่วยงานนำมาประชาชนร่วมใจ

ประทับบนพลับพลาบุษบกงามวิไล

ธรรมราชาอริยฐานเบิกบานใจ

เร็ว เร็ว อย่าช้า รีบเข้ามาไวไว (รับ)

ธรรมราชาอริยฐานเบิกบานใจ

เขาทำเป็นประจำในวันสาทรไทย

อัญเชิญพระลงนาวา ล่องเรือทวนน้ำไป

อัญเชิญพระท่านลงประทับเรือทันใด

อะระร่ำตามประเพณีไทย

สี่ทิศประเพณีนี้ด้วยใจ.....

ทีละสามครา มีทิศเหนือ ทิศใต้

คือ เวียง วัง คลัง นา ตามประเพณีไทย....

เสียงนะโม นะโม แล้วลั่นฆ้องชัย

ยังจำถนัดขนมนมสาว กล้วยไข่

ทั้งโยน ทั้งขว้าง สนุกกันใหญ่

พอเสร็จพิธีชาวบ้านวิ่งรีไปตักน้ำ
เออ...ถือว่าเป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ เอ๊ย

ทั้งวัด ทั้งคำ หรือเอามาพรมกาย
เป็นมงคลชีวิตทั้งหญิงและชาย
(เพลงอีแซว : อุ้มพระค่าน้ำ)

เนื้อร้องเพลงพื้นบ้านข้างต้นเป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับขั้นตอนในประเพณีอุ้มพระค่าน้ำ
ในแต่ละขั้นตอน รวมทั้งองค์ประกอบต่างๆ เช่น การบวงสรวงเทวดา รื้อขบวนการอัญเชิญพระ
พุทธรูปมหาธรรมราชาทางบก และรื้อขบวนการอัญเชิญทางน้ำ ขั้นตอนในการจัดทำพิธีอุ้มพระค่าน้ำ
ซึ่งความรู้ดังกล่าวจะทำให้สมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านเกิดความเข้าใจตามลำดับขั้นตอนการ
ประกอบพิธีกรรมตามประเพณี แม้ว่าจะไม่ได้เข้าร่วมประเพณีอุ้มพระค่าน้ำด้วยตนเองก็ตาม

นอกจากประเพณีอุ้มพระค่าน้ำแล้วยังกล่าวถึงประเพณีอื่น ๆ ที่จัดขึ้นในแต่ละอำเภอของ
จังหวัดเพชรบูรณ์ ซึ่งเป็นการเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ให้แก่
เยาวชนตั้งข้อความที่กล่าวไว้

ประเพณีที่คล้ายกับภาคอีสาน
ในบ้างหมู่บ้านอำเภอหล่มเก่าหล่มสัก
หล่มเก่าแข่งเรือยาวลาพรรยา

คือสืบสานตำนานบุญบั้งไฟ
บั้งสามพันดังยิ่งนักศรีเทพมากมาย
ผีตาโม่หน้าเด็กกลัวออกจะตาย

...

เสียงกลองล่องโคมไฟไหว้พ่อขุนผาเมือง
เป็นการแข่งขันการตีกลอง
การรำเขบลานนำโบลานมาเป็นแถบ
รำในช่วงเดือนห้าหรือเดือนหก
การเล่นแมงต๋ับเต่าแสนเลิศล้ำ
และที่บ้านวังมดอีกตำบลธารทิพย์
ชาวบ้านขนทรายเข้าวัดตอนเช้า
เอาดอกไม้มารวมกันจัดขบวนแห่รอบหมู่บ้าน

ประเพณีนี้รุ่งเรืองจัดในช่วงวันปีใหม่
แล้วจุดโคมไฟล่องเป็นพุทธบูชาต่อไป
ภาษาถิ่นเรียกว่าเขบทำจากโบลานสดใส
พิธีขอฝนให้ตกงานบุญบั้งไฟ
มองไปคล้ายหมอลำแต่ว่ามันไม่ใช่
เราจะขอยกหยิบคือการแห่ดอกไม้
พอดอนบายนั่นเล่าเข้าป่าหาดอกไม้
และเสด็จจากนั้นนำมาประดับเจดีย์ทราย เอชา

(เพลงน้อย : ศิลปวัฒนธรรมประเพณีการเล่นของเพชรบูรณ์)

เมื่อเยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้านได้ขับร้องและถ่ายทอดข้อมูลไปสู่ผู้ชมผู้ฟัง จะเกิดความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดเพชรบูรณ์ อันเป็นเกร็ดความรู้ที่จะช่วยให้ผู้ร้องมีความรู้ความเข้าใจ เกิดความตระหนักในศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเอง ในแง่นี้จึงกล่าวได้ว่าชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้เกี่ยวกับศิลปวัฒนธรรมในจังหวัดเพชรบูรณ์

2.2.2 ความรู้เกี่ยวกับหลวงพ่อบท

บทประพันธ์เพลงบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยานอกจากจะให้ความสำคัญกับความรู้ในท้องถิ่นจังหวัดเพชรบูรณ์ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณีพิธีกรรม รวมทั้งยังให้ความรู้เกี่ยวกับพระสงฆ์ที่ประชาชนในจังหวัดเพชรบูรณ์ให้ความเคารพสักการะ นั่นคือ หลวงพ่อบท ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่ชาวเพชรบูรณ์ให้ความนับถือ ผู้ประพันธ์เพลงพื้นบ้านจึงใช้ข้อมูลของหลวงพ่อบทเป็นวัตถุดิบในการประพันธ์เพลงอีแซวหลวงพ่อบทเพื่อเป็นการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้ร้องและผู้ฟัง ดังเช่น ข้อความในเนื้อเพลงที่กล่าวถึงประวัติของหลวงพ่อบทไว้ว่า

(สร้อย)กราบนมัสการขออนุญาต	จะกล่าวถึงประวัติหลวงพ่อบทพอเข้าใจ
เกิดวันศุกร์ที่สามมีนาปีสองสี่สองสี่	ขึ้นสิบสี่ค่ำปีมะเส็งจำได้
เป็นบุตรคนที่สามนายเผือกนางอินทร์ม่วงดี	มีถิ่นฐานอยู่ที่บางหัวลมแกลงใจ
การศึกษาท่านเรียนอยู่ในวัด	อ่านเขียนหนังสือจำนัดทั้งหอมทั้งไทย
ท่านเป็นคนใจบุญมีเมตตา	อีกชอบศึกษาภาษาขอมอาคมเรื่องไสย
เมื่อหลวงพ่อบทอายุได้สิบหกปี	บวชเป็นเณรอยู่ที่วัดช้างเผือกใกล้ใกล้
เรียนวิชาอาคมจากพระอาจารย์สีเงินแตกฉาน	และพระอาจารย์ปานเพิ่มเติมยิ่งใหญ่
อายุครบยี่สิบเอ็ดปีได้บวชเป็นพระ	บวชวัดเกาะแก้วนะจะซึ่งอยู่ไม่ไกล
.....	
มาวันที่ ๑๔ มีนาปีสองห้าหนึ่งเก้า	และแล้วเรื่องเศร้าก็เกิดขึ้นจนได้
ท่านมรณภาพปีเถาะ เดือนสี่	บ้ายี่โมงพอดีเวลาท่านไป
สิริร่วมอายุเก้าสิบห้าปี	พระราชทานเป็นศรีเพลิงศพท่านยิ่งใหญ่
บรรจุศพหลวงพ่อบทในโลงแก้ว	แม้จะนานมาแล้วหลายไปผ่านไป
สิริระของท่านไม่เนาเปื่อย	นานไปเรื่อยๆกลายเป็นหินแปลกใหม่
ประดิษฐานไว้เป็นที่เคารพบูชา	ประชาชนได้มาบูชากราบไหว้
อยู่วัดช้างเผือกตำบลวังชมพู	ชาวเพชรบูรณ์เรารู้มีศรัทธาที่ยิ่งใหญ่
จัดงานสมโภชน์วัดหลวงพ่อบท	ที่ทุกคนเคารพในช่วงนี้ทุกปีไป
เออ...ทำบุญปิดทองหลวงพ่อบท เอ๊ย (รับ)	ขออธิษฐานเจนนอบให้เจริญก้าวหน้าไกล
	(เพลงอีแซว : ประวัติหลวงพ่อบท)

จากข้อมูลด้านประวัติของหลวงพ่อบ้างต้นมีบทบาทในการให้ความรู้ให้กับผู้ร้อง หรือสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้าน เนื่องจากการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านจะเกิดจากการจดจำเนื้อร้องเพื่อไปถ่ายทอดผู้ฟัง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเพลงอีแซวหลวงพ่อบ้างให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติหลวงพ่อบ้าง สถานที่ประดิษฐานร่างของหลวงพ่อบ้าง รวมทั้งการจัดประเพณีทำบุญปิดทองและงานสมโภชน์ที่วัดช้างเผือก มีบทบาทในการสร้างความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

บทบาทในการให้ความรู้ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา เป็นการสร้างความรู้ให้กับผู้ร้องผ่านการจดจำเนื้อเพลงเพื่อใช้ในการร้องและการแสดง ส่วนสมาชิกอื่น ๆ ในชุมชนได้รับความรู้อันเกิดจากกระบวนการสื่อสาร คือ การฟัง นอกจากเพลงพื้นบ้านจะมีบทบาทต่อเยาวชนที่เป็นสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้านแล้ว ยังมีบทบาทในการให้ความรู้ต่อผู้ที่รับชมและรับฟังทั่วไปด้วย ดังนั้นเพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม สังคม วิถีชีวิต วัฒนธรรมประเพณี และพิธีกรรมตามถิ่นที่กำเนิดเพลงพื้นบ้าน

3. บทบาทด้านการควบคุมสังคม

บทบาทหน้าที่หลักอีกประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้าน คือ การทำหน้าที่ในการควบคุมพฤติกรรมในสังคม โดยชี้แนะระเบียบแบบแผน ตลอดจนการกำหนดพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคม ไม่ให้คนที่ประพฤติเบี่ยงเบนไปจากขนบธรรมเนียมประเพณี หรือบรรทัดฐานของสังคมที่ยอมรับกัน

เพลงพื้นบ้านในชุมชนเพลงพื้นบ้านมีบทบาทในการควบคุมสังคมโดย โดยสร้างแนวทาง ระเบียบแบบแผนในการปฏิบัติตนให้กับเยาวชนในชุมชนเพลงพื้นบ้าน เช่น เพลงพวงมาลัยคำนิยม 12 ประการ กล่าวถึง คำนิยมที่เยาวชนไทยควรประพฤติปฏิบัติเพื่อให้เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพในอนาคต ดังข้อความที่ว่า

เอื้อละเหยลอยมา	ลอยมาแล้วก็ลอยไป (ซ้ำ)
จะพูดถึงเรื่องที่ดีเหมาะสม	เรื่องคำนิยมของคนไทย
ว่ามีสิบสองประการ	เชิญแม่จนคราญได้กล่าวต่อไป
ข้อหนึ่งรักชาติ ศาสนา	และองค์มหากษัตริย์ไทย
ข้อสอง ซื่อสัตย์ เสียสละ	อดทน มานะ อุดมการณ์ยิ่งใหญ่
ข้อสามกตัญญูต่อพ่อแม่	ครูอาจารย์แน่แท้ ผู้ปกครองใส่ใจ
ข้อที่สี่ใฝ่หาความรู้	จะช่วยเชิดชูอนาคตสดใส

ข้อที่ห้ารักษาวัฒนธรรม	ประเพณีน้อมนำอันงดงามของไทย
มีศีลธรรม รักษาความสัตย์	เป็นข้อหกแน่ชัด แบ่งปันมีน้ำใจ
ข้อที่เจ็ดเข้าใจเรียนรู้	ในการเชิดชูระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	ในที่ควรถูกรับด้วยความเข้าใจ
แปลควินัยเคารพกฎหมาย	ทั้งผู้หญิงผู้ชายเคารพผู้ใหญ่
แก้มีสติ รู้คิดรู้ทำ	ปฏิบัติน้อมนำตามรอยพ่อไทย
ข้อสิบดำรงตนตามปรัชญา	ความพอเพียงนำมาให้พอกิน พอใช้
ไม่ยอมแพ้ต่อกิเลสตัณหา	ยึดมั่นศานานำมาประดับใจ
ข้อสิบสองคำนึงไม่หะหลวม	เห็นประโยชน์ส่วนรวมประเทศชาติยิ่งใหญ่
สิบสองข้อของดีมีราคา	สมควรคุณค่านิยมของคนไทย
พวกเจ้าเอ๋ย ไฉไล	เราควรใส่ใจปฏิบัติกัน เอย

(เพลงพวงมาลัย : ค่านิยม 12 ประการ)

จากเนื้อเพลงพื้นบ้านข้างต้นเป็นการชี้แนะให้เยาวชนดำเนินชีวิตอย่างมีระเบียบแบบแผน ส่งเสริมให้มีความประพฤติที่ดีงาม เนื้อเพลงดังกล่าวนำมาจากนโยบายของรัฐบาลที่ส่งเสริมและพัฒนาให้เยาวชนเป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ มีความซื่อสัตย์ เสียสละเพื่อส่วนรวม มีความอดทน มีอุดมการณ์ มีความกตัญญู มีความขยันหมั่นเพียร มีศีลธรรม เมื่อเยาวชนได้รับรู้ข้อมูลเพลงพื้นบ้าน จะเกิดกระบวนการเรียนรู้และประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองที่ดี ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีบทบาทในการควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนให้ประพฤติ ปฏิบัติตนตามแนวทางที่ดี

นอกจากบทบาทที่ให้เยาวชนประพฤติตนตามค่านิยมของสังคมแล้ว ในเนื้อเพลงพื้นบ้านยังกล่าวถึงความสามัคคีซึ่งเป็น คุณลักษณะสำคัญที่แฝงอยู่ในตัวบุคคลซึ่งเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมและปลูกฝังให้กับเยาวชน ดังข้อความที่ว่า

สามัคคี คือ พลังในการสร้างชาติ	ชาติจะอยู่อย่างองอาจเมื่อคนในชาติร่วมมือ
ร่วมมือพัฒนาโดยไม่ใช้เงินงบประมาณ	แต่ต้องใจงบประมาณที่หัวใจ
การร่วมแรงร่วมใจถือว่าการทุ่มเท	และการทุ่มเทคืองบประมาณยิ่งใหญ่
คำว่า รู้ คือ มีความรู้คู่ศีลธรรม	ปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย
ทำตามหน้าที่ที่มีอยู่	ยกย่องเชิดชูและให้กำลังใจ
ส่วนรัก คือ ความรักสร้างพลังดังว่า	รักด้วยเมตตาเข้าอกเข้าใจ
รักษา รักแผ่นดิน รักศักดิ์ศรี	เป็นความรักที่ ทรงพลังอันยิ่งใหญ่

ความสามัคคี คือการปรองดองกัน มีสมานฉันท์ ร่วมแรงร่วมใจ
 จักให้อภัยเมื่อมีคนทำผิด ทুম์เทอุทิส ถ้อยที่ถ้อยอาศัย

(เพลงอีแซว : สมานฉันท์)

จากเนื้อเพลงอีแซวสมานฉันท์ กล่าวถึง ความสำคัญของการสร้างความสามัคคี การสร้างความรัก ความเข้าใจให้คนในสังคม ความปรองดองที่จะช่วยให้สังคมอยู่รอดในภาวะที่เกิดความขัดแย้ง ในแง่นี้แสดงให้เห็นบทบาทของเพลงพื้นบ้านในด้านการควบคุมพฤติกรรมของคนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการส่งเสริมให้เยาวชนเรียนรู้ ชี้นำให้เห็นค่านิยม และแนวทางปฏิบัติตนที่ดีงาม พร้อมกับเติบโตตามครรลอง และตามบรรทัดฐานที่เป็นที่ยอมรับในสังคม

4. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชน

บทบาทของเพลงพื้นบ้านในฐานะที่เป็นสื่อมวลชน พบมากในอดีตที่ยังไม่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี พ่อเพลงแม่เพลงส่วนใหญ่จะใช้เพลงเป็นสื่อในการกระจายข่าวสาร เผยแพร่ เจริญชวนให้คนในสังคมประกอบกิจบางอย่างร่วมกัน แม้ในปัจจุบันนี้จะมีเทคโนโลยีก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นผู้กระจายข่าวสารแต่เพลงพื้นบ้านยังมีบทบาทในการเป็นสื่อมวลชนเพื่อกระจายข้อมูลข่าวสาร หรือรณรงค์ให้เกิดความตระหนักต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งในกลุ่มชนที่ได้รับชมและรับฟัง

บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนขอเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน จะพบในลักษณะการใช้เพลงพื้นบ้านเป็นสื่อกลาง และให้ผู้ร้องเป็น “กระบอกเสียง” เผยแพร่ข้อมูลให้สมาชิกในชุมนุม รวมทั้งบุคคลทั่วไปรู้จักการอนุรักษ์และประหยัดพลังงาน ดังข้อความที่กล่าวว่า

การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด บอกให้แน่ชัดพอเข้าใจ
 ควรลดหลอดไส้ใช้หลอดตะเกียบ ประหยัดได้เทียบสบายใจ
 งดการเปิดไฟทิ้งไว้นานนาน จ่ายค่าไฟอบานตะไทย
 ปิดไฟทุกครั้งเมื่อไม่จำเป็น ที่สว่างมองเห็นควรลดหลอดไฟ

(เพลงน้อย : อนุรักษ์พลังงาน)

จากเพลงน้อยอนุรักษ์พลังงานข้างต้นจะมีบทบาทในการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน เยาวชนที่ขับร้องมีหน้าที่ในการกระจายข่าว ชี้นำ และแนวทางให้ผู้ฟังเกิดความตระหนักและมีแนวทางการอนุรักษ์พลังงาน ในที่นี้หมายถึงสมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านที่ได้รับฟังข้อมูลวิธีการอนุรักษ์พลังงานไปด้วย นอกจากเพลงน้อยอนุรักษ์พลังงานแล้ว ยังปรากฏบทบาทในการเป็นสื่อมวลชน

พื้นบ้านของเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน ในอีกแง่หนึ่ง คือ การประชาสัมพันธ์ให้เยาวชนห่างไกลจากยาเสพติด ดังข้อความที่กล่าวว่า

วิธีป้องกันซึ่งสารเสพติด	ที่ทำลายชีวิตของชาวไทย
มันอยู่ที่คนต้องรักตน	คนอย่าทำลายตนให้วอดวาย
ปัญหาทุกอย่างมีทางแก้	อย่าเพิ่งไปท้อแท้ต้องแก้ไข.....
ฝากเป็นเพลงน้อยมาประชาสัมพันธ์	ให้ท่านรู้ทั่วกันเพื่อเตือนใจ
หากท่านมัวคิดถึงชีวิตชาติพัง	อนุชนรุ่นหลังก็วอดวาย
หากท่านรักชาติช่วยป้องกัน	เราต้องขจัดมันออกจากไทย...เอฮา...

(น้อย : ต่อต้านยาเสพติด)

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ชัดเจนว่าเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านมีบทบาทใน การเป็น“กระบอกเสียง” เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ร่วมรณรงค์ให้เกิดการลด ละ เลิก ยาเสพติด อีกทั้ง ยังช่วยชี้แนะให้เห็นผลกระทบอันรุนแรงของการติดยาเสพติดอีกด้วย ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้านทำหน้าที่เป็นสื่อมวลชนในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้อื่น

จากการวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะเห็นได้ว่า มีบทบาทหลักในด้านการให้ความบันเทิงที่ช่วยให้สมาชิกในชุมนุมผ่อนคลายความตึงเครียดจากเนื้อหาการเรียนและการดำเนินชีวิต ก่อให้เกิดความสนุกสนานในขณะที่เล่นเพลงพื้นบ้าน บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการให้ความรู้แก่เยาวชนในชุมนุมอันเกิดมาจากการจดจำเนื้อร้องและการฟัง อีกทั้งการขับร้องและการฟังเนื้อเพลงจะก่อให้เกิดแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนที่ดี ตามระเบียบแบบแผนของสังคม อันจะทำให้เยาวชนเจริญเติบโตเป็นหน่วยหนึ่งที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการให้เยาวชนทำหน้าที่เป็น “สื่อกลาง” ในการกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังกลุ่มชนต่าง ๆ อีกด้วย จึงอาจกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้านมีบทบาทต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาตามบทบาทหน้าที่ของข้อมูลข่าวสารหลายประการ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมชน เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์รูปแบบบทประพันธ์เพลงพื้นบ้าน ตลอดจนวิเคราะห์บทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมชน เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา โดยเก็บรวมข้อมูลบทเพลงพื้นบ้านจากเอกสาร จากการสัมภาษณ์ และนำมาวิเคราะห์ สามารถสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สรุปผลการวิจัย

การศึกษาบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน : กรณีศึกษาชุมชน เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา พบว่า เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ที่ประพันธ์โดย นางศรีสุดา เพชรบุระ มีประเภทเพลงพวงมาลัย เพลงน้อย เพลงอีแซว เพลงเกี่ยวข้าว และลำตัด เนื้อร้องแต่ละวรรคจะมีจำนวนคำประพันธ์ 6-12 คำ ใช้ลักษณะคำประพันธ์ประเภทกลอนหัวเดียว คือ กลอนที่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกัน ไปเรื่อย ๆ

ส่วนบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชน พบว่า มีบทบาท 4 ด้าน ได้แก่

1. บทบาทด้านการให้ความบันเทิง

เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีบทบาทด้านการให้ความบันเทิงแก่สมาชิกในชุมชน เพลงพื้นบ้าน สร้างความสนุกสนานในขณะที่ขับร้องและผ่อนคลายความตึงเครียด

2. บทบาทด้านการให้ความรู้

เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีบทบาทด้านการให้ความรู้แก่สมาชิกในชุมชน เพลงพื้นบ้าน โดยแบ่งความรู้ที่ได้รับออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

2.1 ความรู้รอบตัว

เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาให้ความรู้รอบตัวในด้านพระราชประวัติและพระราชกรณียกิจของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวและของดีแต่ละจังหวัดในประเทศไทย ความรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมและประเพณีไทย และความรู้เกี่ยวกับกวีเอกของไทย

2.2 ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเพชรบูรณ์

เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาให้ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเพชรบูรณ์ในด้านประเพณีสำคัญของเพชรบูรณ์ และให้ความรู้เกี่ยวกับหลวงพ่อบ

3. บทบาทด้านการควบคุมสังคม

เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีบทบาทด้านการควบคุมสังคมโดยกล่าวถึงความประพฤติที่เป็นที่ยอมรับในสังคม ซึ่งแนะแนวทางในการประพฤติปฏิบัติตนให้กับสมาชิกในชุมชนเพลงพื้นบ้าน

4. บทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้าน

เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยามีบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้านในด้านการประชาสัมพันธ์ ชักจูง และแนะนำแนวทางการอนุรักษ์พลังงานให้แก่สมาชิกในชุมชน

2. การอภิปรายผล

เพลงพื้นบ้านจัดเป็นข้อมูลวรรณกรรมมุขปาฐะมีลักษณะเรียบง่ายไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวชุมชนในแต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละพื้นที่จะมีเพลงประจำท้องถิ่นของตนเอง เพลงพื้นบ้านจึงเปรียบเสมือนกระจกสะท้อนภาพสังคมนั้น ๆ ดังเช่น เพลงพื้นบ้านในชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

จากการก่อตั้ง “คณะลำตัดเพชรบูรณ์วิทยา” ขึ้นในปี พ.ศ. 2538 และต่อมาจึงเปลี่ยนเป็นชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา มีการจัดแสดง การละเล่นเพลงพื้นบ้านและดนตรีพื้นบ้านทั้งแสดงลำตัด เพลงฉ่อย เพลงพวงมาลัย เพลงเกี่ยวข้าว เพื่อแสดงในงานสำคัญของโรงเรียนและของท้องถิ่น เช่น งานกาชาดมะขามหวาน งานประเพณีอุ้มพระดำน้ำ เป็นต้น การประพันธ์บทเพลงที่ใช้ร้องเกิดจากการคิดประดิษฐ์ถ้อยคำ ส่วนวนการใช้ภาษา ของนางศรีสุดาเพชรบุระ ตำแหน่ง ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา ซึ่งเป็นผู้ควบคุมและดูแลชุมชนเพลงพื้นบ้านเมืองเพชรบูรณ์

จากการวิเคราะห์เพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องในชุมชนเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา แสดงให้เห็นถึงการถ่ายทอดความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่อยู่รอบตัวเยาวชนนำมาใส่ในเนื้อร้อง จากการวิเคราะห์รูปแบบของเพลงพื้นบ้านพบว่า ผู้ประพันธ์ใช้ลักษณะคำประพันธ์เฉพาะตัวของเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่า “กลอนหัวเดียว” ซึ่งในแต่ละวรรคมีจำนวนคำ 6 – 12 คำ คำลงท้ายของวรรคที่สองนั้นจะต้องเป็นเสียงเดียวกันทั้งหมด จะเรียกกระบวนกลอนในเพลงพื้นบ้านเหล่านั้นตามเสียงสระที่ลงท้ายเช่น กลอนลิ กลอนลา กลอนไล และกลอนลาน เป็นต้น จำนวนคำและรูปแบบของเสียงสัมผัส หรือคำคล้องจอง ไม่เคร่งครัดหรือมีแบบแผนที่แน่นอน ซึ่งลักษณะดังกล่าวตรงกับความคิดเห็นของ ศรีอัมพร ประทุมพันธ์ (2549, 98) ที่กล่าวไว้ว่า เพลงพื้นบ้านสมิฉันทลักษณ์หรือการส่งสัมผัสไม่ตรงตัวเหมือนกับคำประพันธ์ชนิดอื่น ๆ

ด้านบทบาทของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา บทบาทด้านการให้ความรู้มีความโดดเด่น เอกลักษณ์ ประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา คือ การสร้างความรู้ให้กับผู้ชมและผู้ฟัง เน้นการประพันธ์เนื้อเพลงที่เน้นการสร้างความรู้ให้กับผู้ร้อง สมาชิกชุมนุมเพลงพื้นบ้าน และจุดมุ่งหมายหลักคือการสร้างความรู้ให้แก่ผู้ฟังเป็นหลัก (ศรีสุดา เพชรบุระ, 2558, พฤศจิกายน, 25) หากพิจารณาตามเนื้อเพลงสามารถจำแนกประเภทของความรู้ได้ 2 ประเภท คือความรู้รอบตัว ซึ่งเป็นความรู้เกี่ยวกับพระราชประวัติของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ความรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัวของเยาวชน หมายถึงไปถึงรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี และพิธีกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดจากกระบวนการจดจำคำร้องและนำไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้รับฟัง ส่วนความรู้อีกประการหนึ่งที่ปรากฏเด่นชัด คือ ความรู้เกี่ยวกับท้องถิ่นเมืองเพชรบูรณ์ โดยเฉพาะประเพณีพิธีกรรมสำคัญในจังหวัดเพชรบูรณ์ คือประเพณีอุ้มพระดำน้ำ รวมทั้งความรู้เกี่ยวกับหลวงพ่อบท ซึ่งเป็นพระที่ประชาชนชาวเพชรบูรณ์ให้ความนับถือเป็นอย่างยิ่ง การให้ความรู้ดังกล่าวเป็นการให้ความรู้ทางตรงแก่ผู้ร้อง ผู้ฟัง ตามที่ สุกัญญา สุจฉายา (2545, 78) กล่าวถึงบทบาทด้านการให้ความรู้ทางตรงของเพลงพื้นบ้าน คือ การสั่งสอนหรือการให้ความรู้โดยตรง ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์มีบทบาทโดยตรงในการให้ความรู้ ความเข้าใจให้กับสมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน

บทบาทที่สำคัญอีกประการหนึ่งของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา คือ การควบคุม ชี้นำแนวทางให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตนตามครรลองของสังคม จากการวิเคราะห์เนื้อเพลงพื้นบ้านที่ใช้ร้องในชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะพบลักษณะการใช้เนื้อเพลง ปลุกฝังทักษะชีวิต (ศรีสุดา เพชรบุระ, 2559, มิถุนายน, 8) ซึ่งให้เห็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติตามค่านิยมของสังคม เช่น ค่านิยม 12 ประการอันเป็นนโยบายที่มาจากรัฐบาล ซึ่งหากเยาวชนได้ขับร้องหรือได้ฟังเพลงพื้นบ้าน จะเกิดกระบวนการเรียนรู้จดจำและอาจโน้มน้าวให้เยาวชนประพฤติปฏิบัติตาม

ส่วนบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนพื้นบ้านจะพบในลักษณะการให้พ่อเพลง-แม่เพลงซึ่งเป็นเยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้านทำหน้าที่กระบอกเสียงเพื่อกระจายข่าวสาร ประชาสัมพันธ์ หรือรณรงค์ให้ผลอย่างใดอย่างหนึ่ง สังเกตได้ว่าบทบาทด้านการเป็นสื่อมวลชนของเพลงพื้นบ้านในปัจจุบัน มีความแตกต่างจากในอดีตที่เทคโนโลยีไม่มีความทันสมัย ในปัจจุบันสื่อต่างๆ ทั้งโทรทัศน์ สื่อออนไลน์ เข้ามาแทนที่ ทำให้บทบาทของเพลงพื้นบ้านต่าง ๆ เหล่านี้ลดลงไป

ส่วนบทบาทด้านสุดท้ายอันเป็นบทบาทในด้านการให้ความบันเทิงผ่อนคลายความเครียด สมาชิกในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาจะได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน บันเทิงใจแก่เยาวชนในชุมนุมเพลงพื้นบ้าน ผ่อนคลายความเครียดจากการเรียน (จินตกัญญา ขวัญแก้ว, 2556, มิถุนายน, 8) เนื่องจากชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะเริ่มฝึกซ้อมและรวมกลุ่มในช่วงกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ การร้องเพลงพื้นบ้านในช่วงเวลาดังกล่าวจึงเป็นการสร้างความสนุกสนานและผ่อนคลายความเครียดได้ดี

ปัจจุบันแม้ว่าสมาชิกชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยาจะลดน้อยลงจากเดิมมาก จากที่เคยมีสมาชิกตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ในปัจจุบันสมาชิกชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ย้ายชุมนุมเพื่อเข้าสู่ตลาดการแข่งขันคัดเลือกนักเรียนเข้าสู่มหาวิทยาลัย อีกทั้งผู้ปกครองบางกลุ่มยังไม่สนับสนุนให้บุตรหลานเข้าชุมนุมอาจเนื่องด้วยว่าการฝึกซ้อมจะต้องมีการเก็บตัว และใช้ระยะเวลาที่ยาวนานกว่าจะฝึก พ่อเพลง – แม่เพลง มาเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรมได้ด้วยเหตุดังกล่าวชุมนุมเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์จึงถูกลดความสำคัญลงไป (ศรีสุดา เพชรบุระ, 2559, มิถุนายน, 8)

แต่อย่างไรก็ตามหากพิจารณาในแง่ของบทบาทหน้าที่ของเพลงพื้นบ้านที่มีต่อเยาวชนจะเห็นได้ว่า เพลงพื้นบ้านมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการสร้างความรู้ เสริมทักษะการใช้ชีวิต ควบคุมพฤติกรรมของเยาวชนทั้งทางตรงและทางอ้อม แม้ว่าการจัดชุมนุมเพลงพื้นบ้านจะไม่ได้รับความนิยมนเท่าในอดีต แต่นางศรีสุดา เพชรบุระ ผู้ประพันธ์เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยายังให้ความสำคัญกับเพลงพื้นบ้าน โดยการประยุกต์ใช้เพลงพื้นบ้านกับการจัดการเรียนการสอนรายวิชาภาษาไทย ยังเป็นการเน้นย้ำให้เห็นว่าเพลงพื้นบ้านเป็นวัฒนธรรมที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ ส่งเสริม สืบทอด สละเผยแพร่ให้เป็นที่รู้จักและคงอยู่ตลอดไป

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 3.1.1 จากการวิเคราะห์ลักษณะคำประพันธ์เพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา
- 3.1.2 ควรนำเพลงพื้นบ้านไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัย

- 3.2.1 ควรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยด้วยเพลงพื้นบ้าน
- 3.2.2 ควรวิเคราะห์กลวิธีการใช้ภาษาในเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กิ่งแก้ว เพ็ชรราช. (2545). *คติชนวิทยา*. อุดรดิตต์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตต์.
- กุหลาบ มัลลิกะมาส. (2542). บทบาทและหน้าที่สำคัญของคติชน ใน คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุด
วิชาภาษาไทย 8, เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 หน่วยที่ 1-7 (หน้า 32-38).
พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ขนิษฐา จิตชินะกุล. (2545). *คติชนวิทยา*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- จินตกาญญา ขวัญแก้ว. (2556, มิถุนายน, 8). สมาชิกชุมนุมเพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา.
(สัมภาษณ์)
- บัวผัน สุพรรณยศ. (2535). การวิเคราะห์เพลงอีแซว ของ จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์
อักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรานี วงษ์เทศ. (2525). *พื้นบ้านพื้นเมือง*. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- พนินทร สังข์แป้น. (2553). *เพลงพื้นบ้านตำบลท้อแท้ อำเภอบัวชุม จังหวัดพิษณุโลก*.
การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ภิญโญ จิตต์ธรรม. (2522). *ความเชื่อคติชาวบ้าน*. สงขลา : มงคลการพิมพ์.
- มัลลิกา คณานุกรม. (2550). *คติชนวิทยา*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เรไร ไพรวรรณ. (2551). *วรรณกรรมท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- _____. (2553). *คติชนวิทยาและภูมิปัญญาไทย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- วิรวรรณ ปิ่นเขียน. (2542). *คติชาวบ้าน*. ราชบุรี : โปรแกรมวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏจอมบึง.
- ศรีสุดา เพชรบุระ. (2558, พฤศจิกายน, 25) ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา. (สัมภาษณ์)
_____. (2559, มิถุนายน, 8) ครูชำนาญการ โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา. (สัมภาษณ์)
- ศรีอัมพร ประทุมรัตน์. (2549). *เพลงพื้นบ้านกับการสอนภาษาไทย พร้อมแผ่นซีดีประกอบการ
สอน*. กรุงเทพฯ : ศรีเมืองการพิมพ์.
- ศศิธร นกปี. (2544). *เพลงพื้นบ้านตำบลวังลึก อำเภอสรีสำโรง จังหวัดสุโขทัย*. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ศันสนีย์ อรุณสินประเสริฐ. (ม.ป.ป.). *เพลงพื้นบ้าน [ออนไลน์]*. เข้าถึงจาก : www.satriwit3.ac.th.
[2559, เมษายน, 9]

ศิริพร ณ ถลาง. (2548). **ทฤษฎีคติชนวิทยา : ธีวทยาในการวิเคราะห์ตำนาน – นิทานพื้นบ้าน.**

กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารนุกรมไทยสำหรับเยาวชน ฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้. (2553). กรุงเทพฯ : โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน โดยพระราชประสงค์ในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.

สุกัญญา ภัทรราชย์. (2542). บทบาทและหน้าที่สำคัญของคติชน ใน คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาภาษาไทย 8, เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 หน่วยที่ 1-7 (หน้า 218-221). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา.

_____. (2542). บทบาทและหน้าที่สำคัญของคติชน ใน คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาภาษาไทย 8, เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 หน่วยที่ 1-7 (หน้า 225-229). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา.

_____. (2542). บทบาทและหน้าที่สำคัญของคติชน ใน คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาภาษาไทย 8, เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาไทย 8 หน่วยที่ 1-7 (หน้า 268-274). พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยนครราชสีมา.

สุกัญญา สุจฉายา. (2545). **เพลงพื้นบ้านศึกษา.** กรุงเทพฯ : โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุริรัตน์ หาญคำ. (2547). **คติชนวิทยา.** ลำปาง : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง

อารีย์ เอื้อถาวรเศรษฐ์. (2546). **คติชนวิทยา.** กรุงเทพฯ : พัฒนาศึกษา.

อภิสิทธิ์ เกษมผลกุล. (2547). **เพลงบอกบุญ จังหวัดตราด : กลวิธีโน้มน้าวใจและบทบาทต่อสังคม.** วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาคผนวก

เพลงพื้นบ้านโรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

เพลงพวงมาลัย

(สร้อย) เอ้อละเหมา

อีกทั้งพ่อขุนผาเมือง
ไหว้ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง
ขอรให้วีระชน
ไหว้ครูที่สอนกลอนกาพย์
อีกไหว้ครูนาฏศิลป์
ไหว้ซึ่งครูดนตรีไทย
ไหว้ครูเพลงพวงมาลัย
ไหว้ครูเพลงฉ่อย เพลงเหย่ย
ไหว้คุณพ่อเพลง แม่เพลง
เพลงเรือไหว้แม่บัวผัน
อีกทั้งไหว้แม่บุญชู
ไหว้ครูที่แห่กลอนสด
ไหว้คุณครูเพลงกลอนแห่
ไหว้คุณครูผู้ฝึกซ้อม
ท่านคืออาจารย์จันทร์สุดา
ไหว้ท่าน ผอ.ชยันต์
อีกทั้ง เพชรบูรณ์วิทยา
เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา
ไหว้แขกผู้มีเกียรติทุกคน
ของไทยควรรอนุรักษ์
สมเป็นเมืองยิ้มสยาม
อีกทั้งมารยาทไทยแท้
วันนี้ช่างดีจริงหนอ
เพื่อสร้างความสามัคคี
ต่างคนก็ต่างช่วยเหลือ

ยกมือวันทาครูบาอาจารย์ (สร้อย)
เมืองราครู้งเรื่องเก่าแก่ช้านาน
ท่านคอยประเทืองเมืองมะขามหวาน
ที่ได้ปล้ำบ่นสั่งสอนสืบสอน
เราไม่อาจทาบรอยเท้าของท่าน
ครูคิดปิ่นเลียนท่าทางท่าน
ที่จับกล่อมให้ท่านองประสาน
ที่สืบสานไทยชั่วลูกชั่วหลาน
เพลงเกี่ยวข้าว เอยแสนสนุกสนาน
ให้ความครื้นเครงสำเริงเบิกบาน
ลำดับหวังตะแม่ประยูรขึ้นบาน
อีแซวคงรู้แม่ขวัญจิตศิริประจัน
คุณพ่อไวพจน์แห่งเมืองสุพรรณ
เสียงดีแท้ๆพ่อชินกรท่าน
เราขอน้อมนบเศียรกราบกราน
แก่นแดงนั้นหนานามสกุลของท่าน
ขอบคุณที่ท่านส่งเสริมสืบสาน
ให้การศึกษาเป็นสถาบัน
อยู่น้ำร้อนนั้นหนาเป็นชื่อหมู่บ้าน
ขอให้สุขสันต์สุขเกษมสราญ
ให้ไทยประจักษ์ทั่วโลกกล่าวขาน
ทั่วเขตทั่วขามดูสวยสราญ
รุ่นพ่อรุ่นแม่ถ่ายทอดสืบสาน
วัน กศน. เขามาพบพาน
ปรองคองน้องพี่ได้พูดจากัน
อุดหนุนจุนเจือซึ่งกันและกัน

วันนี้มากันหลายที
 ซอนไพร บุฉนวน ในเมือง
 เป็นศูนย์ตำบลน้ำร้อน
 อ.สมควร โม่วงศ์หัวหน้ากลุ่ม
 อ.สมคิด อ.สาคร โม่วงศ์
 อ.ไฝฝั้น ดิมากรู้กัน
 หัวหน้าศูนย์คือ อ.บุญตั้ง
 อ.อาคมรวมทั้งคณะ
 แล้วยี่สุดเห็นจะไม่ใช่ใคร
 เอื้อเฟื้อเกี่ยวกับสถานที่
 ขอบคุณครูสุภผล
 ให้งานสำเร็จด้วยดี
 เราขอขอบพระคุณทุกฝ่าย
 ขึ้นปีใหม่ขอให้สุขสัน
 จำทำการสิ่งใดทุกสิ่ง
 พวงเขยนงคราญ

ในค่ายก็มีปากน้ำขึ้นบาน
 ทุ่งหินปูนรุ่งเรือง น้ำร้อนสำราญ
 มีอาจารย์ผู้สอนห้าคนบอกงาน
 ท่านเป็นหนุ่มมุ่งมานะการงาน
 หวังว่าท่านคงจะรู้จักมานาน
 อ.นิรันทร์ เจริญรัตน์กล่าวขาน
 ท่านเป็นคนจริงในเรื่องการงาน
 ก็ได้มาพบปะกันที่ในงาน
 คือนายประสิทธิ์ อาจารย์เจ้าของในงาน
 จัดงานวันนี้ได้ลุล่วงผ่าน
 ที่ได้อุดหนุนค้ำจุนเจืองาน
 ด้วยสามัคคีสมัครสมาน
 รวมทั้งท่านมากมายที่มาในงาน
 พรค้อมครองช่วยคลไให้เกษมสำราญ
 ขอให้เป็นจริงอย่างหวังทุกประการ
 สุขเกษมสำราญเป็นสุขเอย (รับ)

เพลงพวงมาลัย ค่านิยม ๑๒ ประการ
โดยคณะเพลงพื้นบ้าน โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

เอื้อละเหยลอยมา	ลอยมาแล้วก็ลอยไป (ซ้ำ)
จะพุดถึงเรื่องที่ดีเหมาะสม	เรื่องค่านิยมของคนไทย
ว่ามีสิบสองประการ	เชิญแม่จนคราญได้กล่าวต่อไป
ข้อหนึ่งรักชาติ ศาสนา	และองค์มหากษัตริย์ไทย
ข้อสอง ซื่อสัตย์ เสียสละ	อดทน มานะ อุดมการณ์ยิ่งใหญ่
ข้อสามกตัญญูต่อพ่อแม่	ครูอาจารย์แน่แท้ ผู้ปกครองใส่ใจ
ข้อที่สี่ใฝ่หาความรู้	จะช่วยเชิดชูอนาคตสดใส
ข้อที่ห้ารักษาวัฒนธรรม	ประเพณีน้อมนำอันงดงามของไทย
มีศีลธรรม รักษาความสัตย์	เป็นข้อหกแน่ชัด แบ่งปันมีน้ำใจ
ข้อที่เจ็ดเข้าใจเรียนรู้	ในการเชิดชูระบอบประชาธิปไตย
อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข	ในที่ควรถูกด้วยความเข้าใจ
แปดมีวินัยเคารพกฎหมาย	ทั้งผู้หญิงผู้ชายเคารพผู้ใหญ่
เก้ามีสติ รู้คิดรู้ทำ	ปฏิบัติน้อมนำตามรอยพ่อไทย
ข้อสิบดำรงตนตามปรัชญา	ความพอเพียงนำมาให้พอกิน พอใช้
ไม่ยอมแพ้ต่อกิเลสตัณหา	ยึดมั่นศานานำมาประดับใจ
ข้อสิบสองค่านึงไม่หละหลวม	เห็นประโยชน์ส่วนรวมประเทศชาติยิ่งใหญ่
สิบสองข้อของดีมีราคา	สมควรคุณค่านิยมของคนไทย
พวกเจ้าเอ๋ย ไฉไล	เราควรใส่ใจปฏิบัติกัน เอย

น้อยเฉลิมพระเกียรติ พระแม่แผ่นดินสยาม

ว่า โอง โง โง โอ์ โอึงโง้ย

ยกสิบนิ้วขึ้นประนมถวายบังคมแทบบาท

เราถวายพระพรพระแม่ถิ่นสยาม

เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา

วันที่สิบสองสิงหาคมของปีนี้

เจ็ดสิบสองพรรษาองค์มหाराชินี

(สร้อย) ว่า เอ็งเงิง เอ่อ เอ็งเง้ย

ขอพระบรมราชานุญาต

เสด็จพระราชสมภพวันที่ ๑๒ สิงหาคม

พระบิดาหม่อมเจ้านักนทรมงคล

ส่วนพระมารดาคือหม่อมหลวงบัว

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์คือพระนาม

(สร้อย) ว่า โอง โง โง โอ์ โอึงโง้ย

รับการศึกษาครั้งแรกที่โรงเรียนราชินี

แล้วก็เรียน ป.๑ ในปีเดียวกันนี้เอง

พอพระชนมพรรษาได้แปดปี

เซ็นฝรั่งเศสหาเวียคอคแวนสามแสน

ทรงมีพรสวรรค์เกี่ยวกับดนตรี

ทรงมีความทรงจำที่ประเสริฐ

(สร้อย) ว่า เอ็งเงิงเอ เอ่อ เอ็งเง้ย

พอพระชนมายุได้สิบหกพรรษา

ณ ประเทศฝรั่งเศสอยู่พร้อมหน้า

ได้ไปพำนักกับพระบิดา

เป็นจุดเริ่มต้นของพรหมลิขิต

ด้วยพรหมลิขิตที่เปลี่ยนผัน

พระบรมราชินาถของชาติไทย

ทั้งประเทศเขตคาม ระเบิดไกล

ทวยราษฎร์ปวงประชาทั้งใกล้ไกล

หกรอบพอดิรู้ทั่วไทย

คู่บารมีศรีแผ่นดินของไทย เอชา

จะกล่าวถึงพระราชประวัติได้

ปี ๒๔๗๕ จำขึ้นใจ

กิตติยากรเลิศล้ำเป็นพระธิดาองค์ใหญ่

พวกเรารู้จักกันทั่วทุกถิ่นไทย

ผู้เป็นศรีงาม แห่งกิตติยากรเกรียงไกร เอชา

๕ ชั้นยาพอดิ ยังเยาว์วัย

ทรงเป็นคนเรียนเก่งสอบไล่ได้

ย้ายไปโรงเรียนที่อยู่ไม่ไกล

มีพระปรีชาเด่นกว่าใครใคร

อ่านโน้ตร้องเพลงดีน่าอัศจรรย์ใจ

เล่นเปียโนเป็นเลิศไพเราะจับใจ เอชา

ย้ายตามพระบิดาไปแดนไกล

ทั้งบิดามารดาครอบครัวอุ่นไ

ในตำแหน่งที่ว่าเอกอัครราชทูตไทย

ได้เปลี่ยนผันชีวิตครั้งยิ่งใหญ่

ได้พบองค์ราชันกษัตริย์หนุ่มของไทย เอชา

(สร้อย) ว่า โอง โง โง โอ์ โอึงโง้ย

ด้วยพรหมลิขิตที่เปลี่ยนผัน

ณ เมืองปารีสท่านทรงโปรด

ในการเสด็จมาครั้งนี้

ในระหว่างมาเยือนปารีสนั้น

มีนักเรียนไทยคนอื่นได้มาพักร่วมกัน

รวมถึงหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์

(สร้อย) ว่า เอ็งเงิงเงอ เอ่อ เอ็งเง้ย

รวมท่านหม่อมราชวงศ์สิริกิติ์

สองพระองค์ทรงโปรดการดนตรี

๖ ตุลาคมสองพันสี่ร้อยเก้าสิบเอ็ด

หม่อมราชวงศ์สิริกิติ์

อยู่เฝ้าถวายการพยาบาล

(สร้อย) ว่า โอง โง โง โอ์ โอึงโง้ย

แล้วในวันสำคัญนั้นก็มาถึง

วันที่ ๑๒ สิงหาคมสี่เก้าสอง

พระองค์ทรงประทานของขวัญชิ้นเด็ด

เป็นเพชรเม็ดงามน้ำบริสุทธิ์

ถือเป็นเครื่องหมายแทนความรัก

สิบเก้าสิงหาในปีเดียวกัน

(สร้อย) ว่า เอ็งเงิงเงอ เอ่อ เอ็งเง้ย

สิบเก้าสิงหาในปีเดียวกัน

๒๘ เมษายน สองสี่เก้าสาม

ทวยราษฎร์สาธุการ ประนมกร

ทรงแสดงจริยวัตรคู่ควรแก่

ทรงสถาปนาเป็นพระราชินี

(สร้อย) ว่า โอง โง โง โอ์ โอึงโง้ย

ทรงมีความภักดี กตัญญู ซื่อสัตย์

ทรงเยี่ยมราษฎรไม่เห็นแก่ทุกข์ยาก

ได้พบองค์ราชันกษัตริย์ไทย

โดยทรงขับรถคู่พระทัย

เพื่อทอดพระเนตรดนตรีที่ถูกต้อง

ได้พำนักในสถานทูตของไทย

ทรงร่วมสังสรรค์อย่างชิดใกล้

ทรงมีความใกล้ชิดถูกพระทัย เอชา

ทรงมีความใกล้ชิดถูกพระทัย

คือเปียโนนิลลิเชื่อมสายใย

ทรงประสบอุบัติเหตุอยู่ในจิตอันตราย

ดูแลใกล้ชิดอุ่นพระทัย

ได้ต่อประสานเพิ่มสายใจ เอชา

ทุกคนต่างตะลึงประหลาดใจ

ทรงมอบสิ่งของเป็นของขวัญชิ้นใหญ่

นั่นคือแหวนเพชรรูปหัวใจ

จากใจผ่องสุคนหาใจเปรียบไม่ได้

ทุกคนประจักษ์ แจ่มแจ้งใจ

ทรงแจ้งพิธีหมั้นแก่รัฐบาลไทย เอชา

แจ้งพิธีหมั้นแก่เมืองไทย

ทรงเป็นฤกษ์งามราชาภิเษกเกรียงไกร

กล่าวถวายพระพรมงคลชัย

ทรงเป็นมิ่งขวัญแม่แผ่นดินไทย

อัครมเหสี ราชนินีผองไทย เอชา

ถวายการปฏิบัติ พระทรงชัย

หนทางลำบาก ๖ ทรงไป

ทรงเป็นสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ
 ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา
 สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช
 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา
 เจ้าฟ้าหญิงจุฬาภรณ์วลัยลักษณ์
 ทรงเป็นแม่ของชาติแม่ตัวอย่าง
 (สร้อย) ว่า เอ็งเงิงเงอ เอ่อ เอ็งเง้ย
 จากพระราชประวัติส่วนพระองค์
 มีพระราชกรณียกิจอีกมากมาย
 พระเป็นมิ่งขวัญเหล่าปวงประชาน้อมจิต
 พระเป็นแม่แห่งชาติทวยราษฎร์บูชา
 เนื่องในวโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา
 ขอพระองค์ทรงพระเจริญ

โอรสธิดาเกือบ ๔ พระองค์ทำได้
 ศิริวัฒนา โสภภาพรรณวดีพระองค์ใหญ่
 หรือคนไทยทั้งชาติเรียกเจ้าฟ้าชาย
 ทรงมีพระปรีชาอันเกรียงไกร
 ทุกคนได้ประจักษ์น้ำพระทัย
 ทรงประพุดติแนวทางคุณแม่ทั่วไป
 ได้เพียง ๑ องค์ที่กล่าวไป
 ที่จะมาบรรยายตอนต่อไป
 ทรงสละอุทิศเพื่อเมืองไทย
 ศรีแห่งราชา เรื่องวิไล
 เทิดทูลพระมารดา แผ่นดินไทย
 พระชนมายุจำเริญร่วมถวายพระพรชัย เอชา

เพลงน้อยศิลป์วัฒนธรรมประเพณีการเล่นของเพชรบูรณ์

ว่าโฮงโฮงโงโงโฮ้งโงง โง้ย

จะมาสาธยายเป็นเพลงน้อย
ถึงศิลปะพื้นบ้านวัฒนธรรมประเพณี
วัฒนธรรมเพชรบูรณ์เป็นแบบผสมผสาน
เป็นศูนย์รวมประเพณีอันหลากหลาย
ประเพณีโดดเด่นมีหนึ่งเดียวในโลก
ประเพณีโดดเด่นเป็นสง่าเลิศล้ำ
จัดขึ้นในแรมสิบเดือนสิบห้าค่ำ
อัญเชิญ พุทธมหาธรรมราชา
เขาทำการสืบสานมานานกว่า 400 ร้อยปี
แห่น้ำพระบ้านป่าแดงมีมานาน
ประเพณีก่อเจดีย์ทรายกลบธาตุ
คือดินน้ำลมไฟธาตุทั้งสี่
นำอัฐิคนตายหรือว่าญาติ
คู่บ่วงสะเดียงเสียงเสนาะไม่น้อย
มีงานประเพณีปิดทองที่เมืองเพชร
งานประเพณีทำบุญปิดทอง
งานกาชาดมะขามหวานนครบาลเพชรบูรณ์
งานประเพณีปิดทองหลวงพ่อทบ
การเล่นนางเชือก นางดั่งนะจะบอก
นิยมเล่นวันตรุษสงกรานต์ของทุกปี
และที่กล่าวมานี้เป็นประเพณีอำเภอเมือง
(สร้อย) ว่า เอ็ง เจิง เงอ เอ่อ เอ็ง เง้ย
ประเพณีที่คล้ายกับภาคอีสาน
ในบ้างหมู่บ้านอำเภอหล่มเก่าหล่มสัก
หล่มเก่าแข่งเรือยาวลาพรรษา
เพลงกล่อมเด็กหล่มเก่าเขาไพเราะจัง
ตำนานวังคิลิตวัดหินกลิ้ง
นี่เป็นของดีจากอำเภอหล่มเก่า

เป็นเกร็ดเล็กน้อยของเพชรบูรณ์ของเพชรบูรณ์เกรียงไกร
การเล่นมากมี นาฏศิลป์พื้นบ้านไทย
ภาคเหนือกลางอีสาน วัฒนธรรมเลื่อนไหล
เรียกว่านำสามภาคมานำเสนอบรรยาย
ถือเป็นมรดกคู่เพชรบูรณ์ยิ่งใหญ่
คืออัฐิพระค่าน้ำเนื่องในวันสาทรไทย
เขาทำกันเป็นประจำ ทุกปีไป
คำลงในนาวาแควป่าสักด้วยใจ
สืบทอดประเพณีให้คงไว้
เขาทำในวันสงกรานต์เนื่องในวันปีใหม่
วัดช้างเผือกเด่นผงาดวัดทุ่งสะเดียงวัดดอกไม้
เป็นการก่อเจดีย์ให้ทารกเกิดใหม่
ได้นำมากลบธาตุแรมสิบห้าเดือนสี่จันจำได้
การเล่นเพลงน้อย ระเบิดไกล
ทำบุญอุทิศฐานเตี้ยหลวงพ่อเพชรมีชัย...เอฮา
พระพุทธรูปจำลองวัดภูเขาดินยิ่งใหญ่
เขาจัดงานเกือกกลางช่วงมกราปีใหม่
ที่ทุกคนเคารพกลางเดือนมีนาจำได้
อีกแม่หัวควายดอกตาขุนไซ
ตำบลสะเดียงน้ำร้อนมีทุกปีไป
ที่เคยรุ่งเรืองมายาวไกล...เอฮา
คือสืบสานตำนานบุญบั้งไฟ
บั้งสามพันดั่งยี่นักศรีเทพมากมาย
ผีตาโม่หน้าเด็กกลัวออกจะตาย
จิตกรรมฝาผนังที่วัดนาทราย
ตำนานทุกสิ่งวัดศาลยิ่งใหญ่
ส่วนหล่มสักนั้นเล่ากล่าวต่อไป...เอฮา

(สร้อย) ว่า เอ็ง เ็ง เอง เอ่อ เอ็ง เง้ย

ตั้งกลองล่องโคมไฟไหว้พ่อขุนผาเมือง
เป็นการแข่งขันการตีกลอง
การรำแบบลานนาโบราณมาเป็นแถบ
รำในช่วงเดือนห้าหรือเดือนหก
การเล่นแมงต๋มเต่าแสนเลิศล้ำ
และที่บ้านวังมดอีกตำบลธารทิพย์
ชาวบ้านขนทรายเข้าวัดตอนเช้า
เอาดอกไม้มารวมกันจัดขบวนแห่รอบหมู่บ้าน

(สร้อย) ว่า เอ็ง เ็ง เอง เอ่อ เอ็ง เง้ย

ประเพณีเผาข้าวหลามแห่งอำเภอน้ำหนาว
การเผาข้าวหลามไม่เหมือนแต่ละแห่ง
เขาว่าข้าวชนิดนี้มีกลิ่นหอม
และพิธีบวงสรวงเจ้าพ่อแสนเมือง

(สร้อย) ว่า โสง โงง โงโห โส้ง โง้ง โง้ย

ประเพณีก่อนเก่าของชาวม้ง
เป็นการโยนลูกช่วงเฉลิมฉลอง
งานประเพณีอนุสาวรีย์ผู้เสียสละ
จะข้ามไปวังโป่งคงจะดี
แห่ผีตาโขนเขาก็ยังทำ
ทำบุญกลางหมู่บ้านในเดือนหก
ไหว้ศาลเจ้าปู่เจ้าย่ามาแต่ดึกดำบรรพ์

(สร้อย) ว่า เอ็ง เ็ง เอง เอ่อ เอ็ง เง้ย

บุญก่าฟ้าเก่าแก่ของชาวโคกเจริญ
งามจิวทำข้ามก็สืบทอด
ศิลปะผ้าทอบ้านวังโบสถ์งามล้ำ
เขามีงานวันมะม่วงประจำปี
อีกทั้งปิดทองหลวงพ่อบึงสามพัน
ประเพณีแข่งเรือยาวพระราชทาน

ประเพณีนี้รุ่งเรืองจัดในช่วงวันปีใหม่
แล้วจุดโคมไฟล่องเป็นพุทธบูชาต่อไป
ภาษาถิ่นเรียกว่าแบบท่าจากโบราณสไต
พิธีขอฝนให้ตงงานบุญบั้งไฟ
มองไปคล้ายหมอลำแต่ว่ามันไม่ใช่
เราจะขอยกหยีบคือการแห่ดอกไม้
พอดอนบายนั้นเล่าเข้าป่าหาดอกไม้
และเสด็จจากนั้นนำมาประดับเจดีย์ทราย เอชา

ที่ไม่เหมือนใครเขาการเผาข้าวหลามทั่วไป
นำข้าวพญาลืมแกงเอามาใส่
จนพญาไม่ยอมกินแกงได้
คล้ายล้านนา รุ่งเรืองคู่บ้านนาเกรียงไกร เอชา

ที่เขาถือทำนาก็คงจะสนใจ
มหรสพฉลองเนื่องในวันปีใหม่
ที่เขาถือนะจ๊ะ บวงสรวงใหญ่
สมัยทราวดียุคหินยิ่งใหญ่
เป็นวัฒนธรรมจากด่านซ้าย
บุญเขวสมรดกและก่อเจดีย์ทราย
แห่เทียนร่วมกันกับชนแดนเกรียงไกร...เอชา

มีมานานเหลือเกินคู่ชนแดนยิ่งใหญ่
เป็นมรดกตกทอดทุกปีไป
เชิญทุกท่านทุกคนไปอำเภอหนองไผ่
เขาจัดกันทุกปีสืบกันไป
ที่เราเคารพกันตำนานอันยาวไกล
หนองแจ่มงามงานบุญบั้งไฟ...เอชา

(สร้อย) ว่า เอ็ง เิง เงอ เอ่อ เอ็ง เง้ย

ที่วิเชียรบุรีไก่อ่างศิรเสด็จ

งานบุญบั้งไฟที่พุเตย

การเล่นแสนดีประเพณีรำโจ่ง

ทำบุญกลางบ้านเป็นกำเนิดที่นี่

(สร้อย) ว่า เอ็ง เิง เงอ เอ่อ เอ็ง เง้ย

ศรีเทพเป็นเมืองก่อนประวัติศาสตร์

ตำนานพระสุริยเทพที่เด่นชัด

รำโทนที่บ้านนาตะกวด

บางหมู่บ้านที่เป็นชาวอีสาน

ที่อุทยานประวัติศาสตร์ของทุกปี

บวงสรวงเจ้าพ่อศรีเป็นประจำ

งานบวงสรวงศาลสมเด็จพระนเรศวรเกรียงไกร

คิดว่าทุกท่านก็เคยได้ผ่านไป

นั่นคือการรำวงรำโทนไทย

ที่วิเชียรบุรีขอเชิญไป...เอซา

รุ่งเรืองเด่นผกาดก่อนกรุงสุโขทัย

รำศรีเทพจำนงค์งามใจไกล

เขานำไปประยุกต์เป็นรำวงไทย

ก็สืบสานตำนานบุญบั้งไฟ

จัดให้มีประเพณีบวงสรวงใหญ่

ขึ้นสามค่ำเดือนสามขอเชิญไป...เอซา

เพลงน้อยต่อต้านยาเสพติด

ว่า โอง โงง โง โอ โอง โง้ย

ประเทศชาติจะรุ่งเรืองรุ่งมั่งประชา
ยุคนี้เศรษฐกิจมันก็ขำแย
ยุคนี้ยุคใหม่ เรียกยุค ไอ. เอ็ม . เอฟ
เราคนไทยทุกคนควรช่วยชาติ
เราอยู่ในวัยเรียนเราต้องเพียรศึกษา
แต่วัยรุ่นบางกลุ่มเดินทางผิด

(สร้อย) ว่า เอ็ง เอ็ง เอง เอ่อ เอ็ง เง้ย

ฉันจะขอสาธยายเกี่ยวกับสารเสพติด
ว่าชนิดที่หนึ่งออกฤทธิ์กดประสาท
เกิดอาการมีนชา่วงหงาวหาวนอน
จะเป็นคนใจลอยกินน้อยเบื่ออาหาร
หมดความเป็นตัวเองไปชั่วขณะ

(สร้อย) ว่า โอง โงง โง โอ โอง โง้ย

ถ้าเสพยาพวกนี้เข้าไปแล้ว
โคเคนาล ยาฝิ่น คงได้ยีนโคเคอิน
อีกสารประเภทหนึ่งที่ร้ายกว่าฝิ่น
ถ้าได้เสพยาเข้าไปนิดคิดไปนาน
ติดยาแต่เลิกยากแสนลำบากกายา

(สร้อย) ว่า เอ็ง เอ็ง เอง เอ่อ เอ็ง เง้ย

ว่าชนิดที่สองมีฤทธิ์ไปกระตุ้น
มีอาการตื่นเต้นอยู่ตลอดเวลา
มีอาการโผงผางเกะกะระราน
เหงื่อก็ออกจัด ลมหายใจก็ขัดเหม็น
แต่พอหมดฤทธิ์ยาแล้วจะอ่อนเพลีย

ให้มีการพัฒนากันทั่วไทย
อยู่ในยุคปรวนแปรต้องแก้ไข
ซึ่งพวกเราต้องเซฟ กันยกใหญ่
ให้ฟื้นความพินาศและวอดวาย
จะได้มีวิชาติดตัวไป
ไปเสพยาเสพติดอันตรายเอฮา...

ว่ามีหลายชนิดจะบอกให้
มันทำให้ประสาทไม่สดใส
อยากจะพักผ่อนไม่ไปไหน
อีกสมองสั่งงานช้าเกินไป
ประเภทนี้ระวังนะอันตราย...เอฮา...

ชีวิตคงไม่แคล้วจะต้องตาย
รวมทั้งมอร์ฟีนก็มากมาย
ก็คือเฮโรอีนฤทธิ์แรงร้าย
ชีวิตเราถูกผลาญให้วอดวาย
โปรดจงฟังเถิดหนายากกล้ากรายเอฮา....

ส่วนประสาทของคุณไม่เคลื่อนไหว
ไม่อยากพักสายตาให้หลับไหล
ไม่อยากกินอาหารอารมณ์ขุ่นง่าย ๆ
สิ่งที่สังเกตเห็นปากจะแห้งรู้ไหม
หน้าละห้อยละเหี่ยไม่สดใส...เอฮา...

(สร้อย) ว่า โอง โอง โง โอ โอง โง้ย

เรียกสารชนิดนี้ว่าแอมเฟตามีน

เรียกว่ายาบ้า ยาม้า ยาขยัน

เขาว่ายาชนิดนี้ร้ายแรงหนักหนา

เขาวชนรุ่นเรานำตัวเข้าไปติด

ผสมยาม่าหญาอีกทั้งน้ำยาฟอล์มลิน

(สร้อย) ว่า เอ็ง เอ็ง เงอ เอ่อ เอ็ง เง้ย

ว่าชนิดที่สามออกฤทธิ์หลอน

ประสาทหลอนมองเห็นภาพอันลวงตา

มองเห็นหมูเป็นช้าง มองเห็นบ่างเป็นกา

เสพไปแล้วอารมณ์จะรื่นริง

พวกสารประเภทนี้เราขอชี้ว่า

แรกเสพแสนสนุกแสนเป็นสุขหนักหนา

(สร้อย) ว่า โอง โอง โง โอ โอง โง้ย

ช่างพูดช่างคุยช่างเจรจา

แต่พอออกฤทธิ์นานเกินอาการสับสน

พวกอันตรายมากก็คือสารระเหย

มีกาวซีเมนต์และแล็กเกอร์

ถ้าพวกเราเข้าไปติดละชีวิตจะแย

อย่าได้คิด อย่าได้มอง และลองยา

ประเดี๋ยวท่านจะบ้าไม่ใช่ตาย...เอฮา...

(สร้อย) ว่า เอ็ง เอ็ง เงอ เอ่อ เอ็ง เง้ย

ว่าชนิดที่สี่มีหลายอย่างรวมกัน

ยังมีสารเสพติดที่นิยมหนักหนา

ทั้งเหล้านอกเหล้าในและโรงเหล้า

จับขี้วดยานพึงระวังเหตุ

ดื่มมากเสียหายอันตรายต่อตับ

อีกบุหรีสิ่งที่ต้องวายวอด

มันยังมีผลไปคนข้างเคียง

สูบที่สามมีผลถึงภรรยา

หรือทุกคนได้ยึนยาบ้านั้นใจ

ที่คนรู้ทั่วกันและขาแก้งวงก็ได้

มีอยู่ทุกหย่อมหญ้าในเมืองไทย

ให้ทำลายชีวิตกันอยู่ได้

ใครได้เสพได้กินมันต้องกินมันต้องตาย...เอฮา...

ให้ประสาทคุณอ่อนและสันคลองยกใหญ่

หูก็แว่ว ตาก็พล่า ในตาลาย

มองเห็นหมาเป็นม้า ตัวใหญ่ๆ

ชอบความบันเทิง แต่คุมอารมณ์ไม่ได้

ไบกระต่อมกัญชา สารระเหยจำไว้

โดยเฉพาะกัญชาเป็นสุขใจ...เอฮา...

ชอบของหวานหนักหนากว่ากันได้

กลัวไม่มีเหตุผลเองง่ายๆ

ซึ่งมีมากจึงเลยเกินบรรยาย

น้ำมันก๊าดทินเนอร์ เบนซินก็ใช่

นึกถึงพ่อ นึกถึงแม่ ของเราไว้

ประเดี๋ยวท่านจะบ้าไม่ใช่ตาย...เอฮา...

เกิดผลเสียทั้งนั้นน่าเศร้าใจ

นั่นคือสุราหรือว่าเหล้าทั้งหลาย

ดื่มกันถึง สองก๊งก็มาได้

มีอุบัติเหตุเกิดขึ้นได้

ชีวิตจะดับและวอดวาย

เพราะมันไปเผาปอดให้มอดไหม้

เห็นใครสูบเราต้องเลี้ยงไปไกลๆ

ลูกในครรภ์นั้นหนาโซคร้าย...เอฮา...

(สร้อย) ว่า โอง โอง โอง โอ๋ โอง โง้ย

ยังมีโคเคนที่วัยรุ่นชอบติด

สังคมไฮโซชอบหนักหนา

บางคนดื่มเข้าไปโดยที่ไม่รู้ตัว

แต่เสพเข้าไปแล้วหาว่าสบายอูรา

เสพคนเดียวไม่พอต่อไปก็จำหน่าย

(สร้อย) ว่า เอ็ง เอ็ง เงอ เอ่อ เอ็ง เง้ย

วิธีป้องกันซึ่งสารเสพติด

มันอยู่ที่คนต้องรักตน

ปัญหาทุกอย่างมีทางแก้

เมื่อคิดไปแล้วตั้งจิตมั่น

เยาวชนรุ่นใหม่ที่ไปลอง

เรียนไม่ก้าวหน้าเสียอนาคต

ขอวอนสักหนเกี่ยวกับคนจำหน่าย

ก่อนจะทำสิ่งใดคิดให้ถ่วงถี่

กลับใจกลับตนเป็นคนดี

ฝากเป็นเพลงล้อมาประชาสัมพันธ์

หากท่านมัวติดชีวิตชาติพัง

หากท่านรักชาติช่วยป้องกัน

สุดนิยมยอดฮิตว่าอินนั้นไง

ผสมกับสุราในงานปาร์ตี้ทั้งหลาย

เพราะไปคบเพื่อนชั่วพาดัวอควาย

มั่วเพศมั่วยาเกิดปัญหาภัยใหญ่

เที่ยวเอาไปแจกจ่ายกันทั่วไทย...เอฮา...

ที่ทำลายชีวิตของชาวไทย

ตอนอย่าทำลายตนให้ออควาย

อย่าเพิ่งไปท้อแท้ต้องแก้ไข

อย่าไปเป็นทาสกันจงตั้งใจ

คิดแล้วจะหมั่นหมองไม่ปล่อยใส

ความหวังพังหมดครอบครวัเสียใจ

ให้ผู้เสพอควายเสียหายทั่วไทย

ว่าทำลายชีวิตของชาวไทย

รู้รักสามัคคีเพื่อถวายเป็นพระพรชัย

ให้ท่านรู้ทั่วกันเพื่อเตือนใจ

อนุชนรุ่นหลังก็อควาย

เราต้องขจัดมันออกจากไทย...เอฮา...

เพลงเกี่ยวข้าว

เอ็ง เอง เอ็ง เง้ย ชะเอ็งเเอง ชะเอ็ง เง้ย

จะขอร้องเพลงเกี่ยวข้าว (ซ้ำ)

อนุรักษ์ศิลปะ

เรามีชาติศาสนา

วัฒนธรรมหลากหลาย

ประการแรกเป็นภาษา

เป็นภาษาคำเดียวโดดๆ

มีมาตั้งแต่โบราณ

ประการที่สองก็คือศิลป์

จิตรกรรมดนตรี

สถาปัตยกรรมก่อสร้าง

มารยาทงามดี

อีกทั้งวรรณคดี

ผู้ประพันธ์ดีเลิศ

เช่นเรื่องขุนช้างขุนแผน

กาพย์เห่ชมเครื่องคาวหวาน

แล้วยังมีประเพณี

ลอยกระทงสงกรานต์

ประเพณีรดน้ำดำหัว

ประเพณีการหาคู่

จะดูงานบุญชาติ

สุโขทัยลือชื่อ

ถ้าจะไปทางพิจิตร

หันมาทางเพชรบูรณ์

ประเพณีอุ้มพระดำน้ำ

ถ้าจะไปทางอีสาน

แห่เทียนจังหวัดอุบล

ประเพณีแห่ผีตาโขน

ประเพณีผีลงฟ้า

ให้เกี่ยวกราวไปทั่วเมืองไทย

เราควรจะอนุรักษ์ของไทย

และพระมหากษัตริย์ไทย

ส่วนมากพวกเราจำได้

ของไทยนั้นหนาไม่เคยเหมือนใคร

ตัวสะกดตรงตามแม่ไชร์

กล่าวขานมานานสมัย

จงอย่าผินหน้าหน้า

นาฏศิลป์เรามีแบบไทย

เป็นแบบอย่างลวดลายไทย

ช่วยบ่งชี้จิตใจ

ช่วยเสริมศักดิ์ศรีให้เราชาวไทย

ให้ต้นกำเนิดความคิดหลาย

พระอภัยมณีแสนยิ่งใหญ่

ไกรทองนิทานพื้นบ้านใจ

เทิดศักดิ์ศรีให้เราชาวไทย

บวชนาคแต่งงานขึ้นบ้านใหม่

มีอยู่ทั่วภาคเหนือไชร์

ถ้าใครอยากรู้ต้องไปเชียงใหม่

งามผาดต้องไปเชียงใหม่

ประเพณีนะหรือเผาเทียนเล่นไฟ

บอกไว้สักนิดคู่แข่งเร็วเร็วไว

มะขามหวานเพิ่มพูนให้มีรายได้

พ่อเมืองเขาทำวันสาคไชร์

ต้องไปเที่ยวงานบุญบั้งไฟ

คิดพิมพ์ที่ต้นเทียนใหญ่

แปลกชอบกลของคนด่านซ้าย

รู้ไว้เถิดหนาที่สกลนั้นใจ

ประเพณีทำบุญพระเวส
 ถ้าจะดูการชักพระ
 ประเพณีกินเจตรุษจีน
 ฉลองหาเป็นพิธี
 ประเพณีแข่งหนังตะลุง
 รำโนราจงานเลิศจ
 ถ้าจะดูประเพณีหลายอย่าง
 ประเพณีแห่ลาวมอญ
 ประเพณีตักบาตรเทโว
 ประเพณีงานพุทธหัตถ์
 ประเพณีแต่งชุดไทยเดิม
 ประเพณีวิ่งควายแข่งกัน
 มีการละเล่นที่เป็นพื้นบ้าน
 ช่วงชัชมอญช่อนผ้า
 งูกินหาง ชักว้าว ชักเย่อ
 เสือกับวัวมาเจอกัน
 เอาหัวล้านมาชนกัน
 โพงพาง อัดก หมาเก็บ
 แล้วยังมีเพลงพื้นบ้าน
 ลำตัด เพลงอีแซว
 มีทั้งเพลงเรือเพลงเหย่ย
 มีเพลงหมอลำลูกทุ่ง
 รวมเพลงรองเงง เซ็งสวิง
 แล้วยังมีฮิมสยาม
 ฮิมที่เกิดจากใจจริง
 พบกันที่ไหนดเวลาเจอหน้า
 เมื่อทำผิดเรากล่าวขอโทษ
 เรายังมีความช่วยเหลือ
 หากทำได้ดังที่ว่า
 เลื่องลือไปทั้งเขตขาม

เขาทำท้าวอีสานยิ่งใหญ่
 บอกไว้เนะจะลงไปภาคใต้
 มีอยู่ทั่วถิ่นภูเก็ตขานไช
 ที่ปัตตานี 3 ปีทำไชรี
 จากพัทลุงที่ยิ่งใหญ่
 เป็นที่เชิดชูทางภาคใต้
 ลงไปภาคกลางซะเป็นใจ
 สมุทรสาครบังอรไฉไล
 มิได้คุยไม้ต้องไปอุทัย
 สุพรรณบุรีเนะจะบอกให้
 มีผู้ริเริ่มที่ลพบุรีวิไล
 ที่ชลบุรีนั้นขบขันเหลือใจ
 เล่นเมื่อมีงานสนุกใจ
 เล่นช่อนหาอีกาปักไข่
 สะบ่านะเขอนันยังจำได้
 วีรีข้าวสารเล่นมันสะใจ
 ว่ากบาลใครทนกว่าใคร
 ต่จับเล่นเจ็บอย่าบอกใคร
 ที่กล่าวขานมานานสมัย
 เพลงน้อยมาแล้วพวกเรากี่ร้องได้
 อู้ย ผมลืมเอยเพลงเกี่ยวข้าวได้
 เพลงไทยเดิมก็ปรุงเติมแต่งจิตใจ
 สนุกจริงๆ เพลงเซ็งภูไท
 ทั่วเขตขามชื่นชมเมืองไทย
 ไม่มีสิ่งเจ็ปนไว้
 แม้การกล่าวลาเรายกมือไหว
 เมื่อไม่โกรธเราให้อภัย
 เอื้อเพื่อมีน้ำใจ
 ปวงประชาจะศดไส
 กล่าวถึงนามประเทศไทย

มาเถิดมาเรามาช่วยกัน
สร้างชาติด้วยมือเรา
สุดท้ายนี้จะขออย่า
อึดตื้ออึด โนนานา โถ
ทำดีก็ได้แก่ตัว
หากมีความพยายาม
* หมดเวลาแล้วขอลาที

สร้างสรรค์ประเทศไว้
อย่าให้ใครเขามาว่าเราได้
โปรดจงจำไว้ชื่นใจ
พวกเราเติบโตช่วยตัวได้
ถ้าหากทำชั่วก็รู้แก้ไข
ความสำเร็จก็จะตามไป
ขอให้โชคดีทุกคนเอ๋ย (ซ้ำ)

.....

เพลงเกี่ยวข้าว

โรงเรียนเพชรบูรณ์วิทยา

จะขอร้องเพลงเกี่ยวข้าว	ให้เกรียวกราวไปทั่วเมืองไทย
อนุรักษ์ศิลปะ	เราควรจะอนุรักษ์ของไทย
เรามีชาติศาสนา	และพระมหากษัตริย์ไชรี
วัฒนธรรมหลากหลาย	ส่วนมากพวกเราจำได้
ประการแรกเป็นภาษา	ของไทยนั้นหนาไม่เคยเหมือนใคร
ประการที่สองก็คือศิลป์	จงอย่าผินหน้าหน่าย
จิตรกรรมดนตรี	สถาปัตยกรรมยาทมิ้งจำไว้
อีกทั้งวรรณคดี	ช่วยเสริมศักดิ์ศรีให้เราชาวไทย
ผู้ประพันธ์เลิศ	ให้กำเนิดความคิดหลากหลาย
แล้วยังมีประเพณี	เทิดศักดิ์ศรีของเราไว้ได้
ลอยกระทงสงกรานต์	บวชนาค แต่งงาน ขึ้นบ้านใหม่
การเล่นที่เป็นพื้นบ้าน	เล่นเมื่อมีงานสนุกสนาน
ช่วยซัชมอญซ่อนผ้า	เล่นซ่อนหาอีกกาฝึกใจ
งูกินหางชักเย่อ	สะพานะเธอนั้นยังจำได้
แล้วยังมีขี้มสยาม	ทั่วเขตขามชื่นชมเมืองไทย
ขี้มที่เกิดจากใจจริง	ไม่มีสิ่งเจือปนไว้
พบกันที่ไหนดเวลาเจอหน้า	แม้การกล่าวลาเรายกมือไหว้
เมื่อเราทำผิดเรากล่าวขอโทษ	เมื่อไม่โกรธก็ให้อภัย
เรายังมีความช่วยเหลือ	ความเอื้อเฟื้อมีน้ำใจ
หากทำได้ดีดังที่ว่า	เพชรบูรณ์วิทยาจะสดใส
อาจารย์ทุกคนคงยิ้มทั่วหน้า	ศิษย์มีจรรยาทั่วไป
ฝ่ายปกครองไม่ต้องปวดหัว	เพราะลูกศิษย์มีวุฒิไฉไล
มาเถิดมาเรามาช่วยกัน	สร้างสรรค์โรงเรียนเราไว้
ประพุดิตนให้เป็นคนดี	เป็นศักดิ์เป็นศรีของตนไชรี
สร้างชาติด้วยมือเรา	อย่าให้เขาว่าเราได้
จงตั้งใจศึกษาเล่นเรียน	ให้อ่านให้เขียนเพียรไป
สุดท้ายนี้จะขอขำ	โปรดจงจำให้ขึ้นใจ

อิตาลีอิตาลี
หมดเวลาแล้วขอลาที

พวกเราเติบโตช่วยตัวได้
ขอให้โชคดีทุกคนเอ๋ย

.....

เพลงเกี่ยวข้าวเฉลิมพระเกียรติ พระแม่แผ่นดินสยาม

(สร้อย) เอ็งเห่งเอ็งเง้อชะเอ็งเงิงเงอะเอ็งเงิงเง้ยเฮ้อเฮ้อเฮ้อ

๑๒ พรรษาองค์มหाराชินี
เฉลิมพระชนมพรรษา
ถวายพระพรชัยมงคล
เป็นมิ่งขวัญเหล่าประชาราษฎร์
เป็นแม่แผ่นดินถิ่นสยาม

(สร้อย)

เป็นแม่แผ่นดินถิ่นสยาม
ทรงประกอบราชกรณียกิจ
ทรงเยี่ยมราษฎรทุกหมู่เหล่า
ทั้งเหนือ กลาง ตก อีสาน
เสด็จทุกที่ทั่วทุกแห่ง
แม่ทรงลำบากตรากตรำ

(สร้อย)

แม่ทรงลำบากตรากตรำ
เยี่ยมราษฎรวิเคราะห์ข้อมูล
พระมหาบพิตรเน้นเรื่องทำกิน
พระราชินีเน้นอาชีพเสริม
ดำริโครงการต่างๆ

(สร้อย)

ดำริโครงการต่างๆ
ที่จังหวัดเพชรบุรี
ประดิษฐ์เป็นหมวกเข็มขัดรองเท้า
ที่ประจวบคีรีขันธ์
ตุ๊กตาชาววัง
โครงการจักสานย่านลิเภา
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
ส่วนการทอผ้าฝ้ายนั้น

คู่พระบารมีศรีแผ่นดินของไทย
ทวยราษฎร์ปวงประชาขอน้อมถวาย
ขอให้พระชนมพรรษายาวไกล
แม่หลวงของชาติคู่พระทรงชัย
น้ำพระทัยงามระบือไกลเอย (รับ)

น้ำพระทัยงามระบือไกล
ธ ทรงอุทิศเวลาเพื่อไทย
ที่ราบชายพระองค์ทรงไป
หนทางกันดารตะวันออก ภาคใต้
ฝนตกแห้งแล้ง ป่าเขาลำเนาไพร
พระองค์ทรงทำเพื่อไทยเอย (รับ)

พระองค์ทรงทำเพื่อแผ่นดินไทย
ทั้งทรงเกื้อกูลเรื่องอาชีพหลายหลาย
การเกษตรที่ดินอาชีพหลักของไทย
ทรงช่วยเพิ่มเติมให้มีรายได้
เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาไทยเอย (รับ)

เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาไทย
ประดิษฐ์ของดีป้านครนารายณ์
อีกเป็นกระเป่าและพวกเครื่องใช้
ร่วมด้วยช่วยกันประดิษฐ์ดอกไม้
อ่างทองเขาดังมีชื่อทั่วไป
กระจุยของเก่าณราธิวาสภาคใต้
ได้ทรงช่วยเหลือการทอผ้าไหม
ต้องไปดูกันเหนือใต้เอย

(สร้อย)

ส่วนการทอผ้าฝ้ายนั้น
 ฝ้ายดอกตันหยงนราธิวาส
 การทอผ้าปักชอย
 ฝ้ายแพวกาพสินธุ์
 ฝ้ายดินจันนี้แน่ชัด
 ฝ้ายไหมมัดหมี่อยู่ที่อีสาน
 ทรงเป็นสตรีงามล้ำค่า
 ทรงให้ชาวโลกได้รู้จัก

(สร้อย)

ทรงฟื้นฟูพัฒนางาน
 ทรงหาครูผู้เชี่ยวชาญ
 เชิญชวนราษฎรที่ยากจน
 ทรงเริ่มโครงการศิลปาชีพ
 ทรงโปรดเกล้าสร้างอาคาร
 อาคารศูนย์ศิลปาชีพ
 ทรงนำพระราชอาคันตุกะ
 ถือเป็นของดีมีคุณค่า

(สร้อย)

ถือเป็นของดีมีคุณค่า
 ๑๒ สิงหาคมห้าสองสาม
 พระนครศรีอยุธยา
 เป็นสถานที่อบรมงาน
 ศิลปะชีพบ้านกุดนาขาม
 ทำเครื่องปั้นดินเผา
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า
 มีชื่อเสียงไปทั่วโลก

ต้องไปดูกันภาคเหนือภาคใต้
 ช่างสวยผุดผาดงามบาดใจ
 แหม! งามไม่น้อยอยู่ที่เชียงใหม่
 ช่างสวยโสภิตนแลวิไล
 อำเภอศรีสัชนาลัย
 ลวดลายโบราณอนุรักษ์คงไว้
 ฉลองกายาด้วยผ้าไหม
 ในเอกลักษณ์ของไทยเออ

หัตถกรรมพื้นบ้านทุกภาคทั่วไทย
 ในหลายๆด้านหลายอาชีพมากมาย
 ได้มาฝึกฝนให้กำลังใจ
 ส่งเสริมอาชีพให้มีรายได้
 เขตพระราชฐานเป็นศูนย์กลางใหญ่
 แพร่ศิลปาชีพ แก่ผู้สนใจ
 ทรงไม่ละเลยเยี่ยมชมของไทย
 ไปอวดสายตาชาวต่างชาติเออ

ไปอวดสายตาชาวต่างชาติได้
 ได้ถูกยกย่องศิลปาชีพบางไทร
 ด้วยแรงศรัทธาในพระทัย
 ท่องเที่ยวสืบสานของดีจำหน่าย
 ศิลปะดั้งเดิมที่น่าสนใจ
 บ้านเชียงของเก่าให้เข้าสมัย
 นำเครื่องดินเผาไปจำหน่าย
 เป็นมรดกของชาติไทยเออ

(สร้อย)

โครงการพระราชดำรินั้นมีมาก
งานสร้างป่าคืนแผ่นดิน
โครงการปาร์กน้ำ
จัดทำหมู่บ้านรักน้ำ

(สร้อย)

ปาร์กน้ำห้วยไม้ห่ม
โครงการหมู่บ้านนาศิริ
ป่าสงวนโลกไม่เรื่อ
โครงการป่าเขาน้ำ
โครงการสวนสัตว์ภูเขียว
ศูนย์เพาะเลี้ยงขยายพันธุ์สัตว์ป่า
โครงการพัฒนาเขื่อนชื่อน
โครงการหมู่บ้านเศรษฐกิจพอเพียง

(สร้อย)

เสด็จเยี่ยม ทุกถิ่นที่
ตรวจรักษาขั้นพื้นฐาน
ทรงรับคนไข้ที่ป่วยหนัก
ทรงเป็นแม่หลวงของปวงประชา
ทรงตราครุฑพระวรกาย
วโรกาสเฉลิมพระชนมพรรษา
ที่มายุกาโหล

มีอยู่ทุกภาคจนจำไม่ได้
อำเภอหัวหิน สวนหาดทรายใหญ่
ปลูกป่าเป็นประจำกักน้ำไว้ใช้
มีความสัมพันธ์มากมายเออ

เป็นมรดกป่าที่เชิงใหม่
ตามพระราชดำริ ป่าไม้แผ่นดินใหม่
ไปได้ทุกเมื่อบ้านคลองน้ำไหล
ทรงอนุรักษ์สัตว์ป่าคงไว้
ธรรมชาติกลมเกลียว พวกสัตว์อยู่ได้
ปางตองนั้นหนาแม่ฮ่องสอนไม่ไกล
บอกแม่บังอรปราจีนไกลไกล
ไม่ละเลยเลี้ยงหมู่บ้านนกรบไทย

พระองค์มีแพทย์พระราชทานไป
ปฐมพยาบาลยามเจ็บป่วยไข้
ให้เข้าไปรักษาในเมืองใหญ่
เคียงคู่ราชาพระภูวนัย
กอปรกิจมากมายท้องถิ่นไทย
ทวยราษฎร์วันทา น้อมเกล้าถวาย
พระชนมายุ ยิ่งยาวไกล

.....

เพลงเกี่ยวข้าวอนุรักษ์พลังงาน

(สร้อย) เอ็งเห่เอ็งเง้อชะเอ็งเงิงเงอะเอ็งเงิงเง้ย (รับ) เฮ้อเฮ้อเฮ้อ

กราบการวาท่านกรรมการ	เราอนุบาลวิฑาด้วยใจ	(รับ)
อนุบาลเพชรบูรณ์	จังหวัดเพชรบูรณ์ภาคเหนือของไทย	(รับ)
มาร่วมกิจกรรมวันนี้	เรานำสิ่งดีมาแนะนำให้	(รับ)
หนูชื่อว่า วรางคณา	นามสกุล จันทร์ลา พ่อแม่เขาให้	(รับ)
สินินทร์ชัย ชื่อผม	นามสกุลเหมาะสมว่า สมมีชัย	(รับ)
หนูเมขลา เกตุแก้ว	น้ำเสียงใสแจ้วไพเราะจับใจ	(รับ)
ผม พชรพัฒนสัมพันธ์	ขอกล่าวเป็นกลอนเพลงพื้นบ้านไทย	(รับ)
ศุภรัตน์ แสงประเสริฐสุข	ขอนำความสุขมามอบให้	(รับ)
ผม วุฒิชัย ปานหอม	นิสัยนอบน้อมเคารพผู้ใหญ่	(รับ)
หนูศวรรยาฉิมมา	มากล่าววาจาด้วยความจริงใจ	(รับ)
คนสุดท้าย พงศกร	เป็นเด็กหน้าอ่อนนามสกุล จินะไชย	(รับ)
ผู้ประพันธ์คุณครู จันทร์สุดา	ครูณงนุช ครูอัญชณา ต่างก็ฝึกให้	(รับ)
ครูชายน้อยฝึกเรื่องคนตรี	นั่งฉาบเข้าที่ต้องครูขวัญใจ	(รับ)
ฝึกทั้งรำร้องกลอน	ผอ.ชัยพร ให้กำลังใจ	(รับ)
มาร่วมอนุรักษ์พลังงาน (ซ้ำ)	ด้วนความเบิกบานสบายใจเอย	
(รับลง) เอ็งเห่เอ็งเง้อ มาร่วมอนุรักษ์พลังงาน (ซ้ำ) ด้วยความเบิกบานสบายใจเอย		
(สร้อย) เอ็งเห่เอ็งเง้อชะเอ็งเงิงเงอะเอ็งเงิงเง้ย (รับ) เฮ้อเฮ้อเฮ้อ		
พลังงานนั้นมีคุณค่า (ซ้ำ)	ขอปวงประชาประหัดใจ	(รับ)
มีความจำเป็นต่อชีวิต	หยุดคิดสักนิดก่อนที่จะใช้	(รับ)
ใช้ถูกวิธีมีค่ามีประโยชน์	ใช้ผิดมีโทษอย่างมากมาย	(รับ)
พลังงานมีหลายชนิด	โปรดอย่าใช้ผิดนะจะบอกให้	(รับ)
พลังงานน้ำ พลังงานธรรมชาติ	อีกทั้งก๊าซธรรมชาติ ถ่านหินลิกไนต์	(รับ)
พลังงานกล พลังงานเคมี	ต้องใช้ให้ดีจึงจะปลอดภัย	(รับ)
น้ำมันเชื้อเพลิง น้ำมันดิบ	ราคาสูงลิบ ในประเทศไทย	(รับ)
สำคัญยิ่งใหญ่พลังงานไฟฟ้า (ซ้ำ)	ใช้อย่างเห็นค่าจะปลอดภัยเอย	
เอ็งเห่เอ็งเง้อ สำคัญยิ่งใหญ่พลังงานไฟฟ้า(ซ้ำ)	ใช้อย่างเห็นค่าจะปลอดภัยเอย	

(สร้อย) เอ็งเหงอเอ็งเง้อชะเอ็งเงิงเงอะเอ็งเงิงเง้ย (รับ) เฮ้อเฮ้อเฮ้อ

สำคัญยิ่งใหญ่พลังงานไฟฟ้า	ใช้อย่างเห็นค่าจะปลอดภัย(รับ)
การประหยัดไฟฟ้ามัไม่ใช้เรื่องยาก	ไม่เห็นลำบากจงตั้งใจ (รับ)
สมาชิกทุกคนในบ้าน	สมัครสมานร่วมแรงร่วมใจ (รับ)
กล่าวถึงคู่มือประหยัดไฟสถกนิต	การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (รับ)
มีข้อเสนอแนะในการเลือกซื้อ	นำมายึดถือ ๔ ประการต่อไปนี้ไป (รับ)
หนึ่งค่าใช้จ่ายในการใช้งาน	คำนวณโดยประมาณต้องประหยัดไฟ (รับ)
สองมีการออกแบบที่ดี	ต้องมีคุณภาพดีและปลอดภัย (รับ)
สามพิจารณาเรื่องราคา	เครื่องใช้ไฟฟ้าที่จะเลือกใช้ (รับ)
สี่ค่าติดตั้งบำรุงรักษา	ต้องพิจารณากันให้ดีเอย
เอ็งเหงอเอ็งเง้อ สี่ค่าติดตั้งบำรุงรักษา (ซ้ำ)	ต้องพิจารณากันให้ดีเอย

(สร้อย) เอ็งเหงอเอ็งเง้อชะเอ็งเงิงเงอะเอ็งเงิงเง้ย (รับ) เฮ้อเฮ้อเฮ้อ

การใช้ไฟฟ้าอย่างประหยัด	บอกให้แน่ชัดพอเข้าใจ (รับ)
ควรงดหลอดไส้ใช้หลอดตะเกียบ	ประหยัดได้เนียนสบายใจ (รับ)
งดการเปิดไฟทิ้งไว้ยาวนาน	จ่ายค่าไฟอานบานตะไทย (รับ)
ปิดไฟทุกครั้งเมื่อไม่จำเป็น	ที่สว่างมองเห็นควรลดหลอดไฟ (รับ)
จะใช้โทรทัศน์เพื่อประหยัดพลังงาน	เลือกดูรายการอย่างเดียวกันได้ (รับ)
ปิดเครื่องทุกครั้งหลังจากที่ดู	เมื่อไม่มีคนดูจะเปิดทำไม (รับ)
ปิดเครื่องคราใดอย่าใช้รีโมต	เพราะว่ารีโมตทำให้เปลืองไฟ (รับ)
จะซื้อตู้เย็นที่มีคุณค่า	ต้องเลือกเบอร์ห้าประหยัดไฟ (รับ)
อย่าเปิดตู้เย็นทิ้งไว้นานนาน	ห้ามนำอาหารร้อนๆไปใส่ (รับ)
อย่าเลือกตู้เย็นมีหลายประตู	และที่ตั้งตู้อย่าใกล้เตาไฟเอย
เอ็งเหงอเอ็งเง้อ อย่าเลือกตู้เย็นมีหลายประตู (ซ้ำ)	และที่ตั้งตู้อย่าใกล้เตาไฟเอย

(สร้อย) เอ็งเหงอเอ็งเง้อชะเอ็งเงิงเงอะเอ็งเงิงเง้ย (รับ) เฮ้อเฮ้อเฮ้อ

เครื่องปรับอากาศกินไฟหนักหนา	ต้องเลือกเบอร์ห้านำมาไว้ใช้ (รับ)
ปรับอุณหภูมิขี้อิบห้าองศา	ถ้าหากต่ำกว่าไอ้โหกินไฟ (รับ)
ปิดเครื่องทุกครั้งหลังจากใช้งาน	ขนาดพอประมาณกับห้องที่ใช้ (รับ)
ติดตั้งให้เหมาะสม	เวลาเปิดอย่าให้ลมพัดผ่านเข้าไปได้ (รับ)
ความสะอาดบำรุงทำนุ	เพราะอายุใช้งานยาวไกล (รับ)
สำหรับพัดลมธรรมชาติ	ประหยัดไฟกว่าตั้งมากมาย (รับ)

กรณีที่ไม่จำเป็น	อาศัยลมเย็นธรรมชาติแทนได้ (รับ)
อย่าเปิดทิ้งไว้ถ้าใครไม่อยู่	จงช่วยกันดูแลเอย
เอ็งเหงอเอ็งเง้อ อย่าเปิดทิ้งไว้ถ้าใครไม่อยู่ (ซ้ำ)	จงช่วยกันดูแลเอย
(สร้อย) เอ็งเหงอเอ็งเง้อชะเอ็งเง็งเงอะเอ็งเง็งเง้ย (รับ) เฮ้อเฮ้อเฮ้อ	
จะพุดถึงเตารีดไฟฟ้า	ปรับความร้อนเหมาะสมกับผ้า ถอดปลั๊กเล็กใช้(รับ)
ควรรีดผ้าครั้งละหลายๆ	อย่าพรมน้ำมากจะแฉะเกินไป (รับ)
ใช้เตาอบไฟฟ้าจะต้องวางแผน	ใช้ภาชนะก้นแบนไม่เล็กไม่ใหญ่ (รับ)
ใส่น้ำพอเหมาะกับอาหาร	และข้อสำคัญอย่าเปิดบ่อยไป (รับ)
สำหรับเครื่องซักผ้า	โปรดอย่าใส่ผ้ามากเกินไป (รับ)
จะเป่าผมทุกที่ทุกแห่ง	ต้องเช็ดเกือบแห้งจึงค่อยเป่าได้ (รับ)
จะใช้อะไรควรคิดดูก่อน	กระดิกน้ำร้อนอย่าเสียบทิ้งไว้ (รับ)
วิทยุเครื่องเสียง	เราควรหลีกเลี่ยงอย่าเปิดทิ้งไว้ (รับ)
หม้อหุงข้าวนั้นนะหนา	ไม่สุกอย่าเปิดฝา ถอดปลั๊กเล็กใช้ (รับ)
มีเครื่องปั้มน้ำ เครื่องทำน้ำอุ่น	อยากให้หลายๆดูแลใส่ใจ (รับ)
นี่เกือบจะลืมนคอมพิวเตอร์	เครื่องปั้มนะเธอ เครื่องปั่นผลไม้ (รับ)
ควรหมั่นดูแลรักษา	เครื่องใช้ไฟฟ้าให้อยู่ยาวนานเอย
เอ็งเหงอเอ็งเง้อ ควรหมั่นดูแลรักษา (ซ้ำ)	เครื่องใช้ไฟฟ้าให้อยู่ยาวนานเอย
(สร้อย) เอ็งเหงอเอ็งเง้อชะเอ็งเง็งเงอะเอ็งเง็งเง้ย (รับ) เฮ้อเฮ้อเฮ้อ	
จะหยุดรถชนน้ำมัน	ต้องร่วมมือกันร่วมแรงร่วมใจ (รับ)
เข้ารับเพื่อนบ้าน	เย็นรับเพื่อนบ้านจากที่ทำงานสบายใจ (รับ)
หันมาใช้รถประจำทาง	รถไฟฟ้าบ้างรถไฟบ้างจะเป็นไร (รับ)
ตรวจเช็คเครื่องก่อนออกเดินทาง	จะกันหลงทางเสียเวลาไป (รับ)
อย่าเปิดเครื่องเสียงในขณะที่สตาร์ท	ไม่เปิดเครื่องปรับอากาศและเปิดไฟ (รับ)
ไม่ต้องอุ่นเครื่องเพราะจะเปลืองน้ำมัน	เลิกเบิ้ลทุกคันเลิกบิดทุกคันสบายใจ (รับ)
ไม่ขับรถลากเกียร์	เวลาอ่อนเพลียพักรถกลับไป (รับ)
อย่าขับเร็วเกินอัตรา	เปลืองน้ำมันอย่างว่าขับเร็วเกินไป (รับ)
เมาไม่ขับเดี๋ยวจะหลับไม่ตื่น	อย่าเดินทางกลางคืนอันตรายเอย
เอ็งเหงอเอ็งเง้อ เมาไม่ขับเดี๋ยวจะหลับไม่ตื่น (ซ้ำ)	อย่าเดินทางกลางคืนอันตรายเอย

(สร้อย) เอ็งเหงอเอ็งเง้อชะเอ็งเงิงเงอชะเอ็งเงิงเง้ย (รับ) เฮ้อเฮ้อเฮ้อ	
ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้	ล้วนเป็นสิ่งดีตั้งมากมาย (รับ)
ช่วยกันประหยัดพลังงาน	อยู่ชั่วลูกชั่วหลานก่อนจะหมดไป (รับ)
ประหยัดน้ำ ประหยัดไฟฟ้า	ของปวงประชาวิญญัย (รับ)
ขณะนี้น้ำมันแสงแพง	ประชาชนทุกแห่งร่วมกันแก้ไข (รับ)
เริ่มจากตัวเราเสียก่อน	แก้ความเดือดร้อนให้หมดไป (รับ)
สมาชิกในครอบครัว	ร่วมมือกันทั่วประเทศไทย (รับ)
มาเถิดเรามาช่วยกัน	ประหยัดพลังงานอนุรักษ์เอาไว้ (รับ)
ปรับเปลี่ยนแนวคิดค่านิยม	ตามความเหมาะสมตามฐานะของใคร (รับ)
อยู่กินอย่างพอเพียง	สมกับคำ “พอ” พอหลวงปวงไทย (รับ)
หันมาแก้วิกฤติ	อยู่กันอย่างมิตรพึงพาอาศัย (รับ)
หันมาประหยัดพลังงาน	สิ่งแวดล้อมสืบสานคงอยู่ต่อไป (รับ)
ถวายแด่องค์มหाराชา	เราปวงประชาต่างน้อมใจเออ
เอ็งเหงอเอ็งเง้อ ถวายแด่องค์มหाराชา (ซ้ำ)	เราปวงประชาต่างน้อมใจเออ

อีแซวประวัติหลวงพ่อบ

(สร้อย) โอ้มาเถิดหนาระไรแม่มา (รับ)

ขอต้อนรับเข้าสู่งานแสนเบิกบานเกื้อหนุน

ขอกราบนมัสการวิญญูณหลวงพ่อบ

อริยสงฆ์ศักดิ์สิทธิ์แห่งลุ่มแม่น้ำป่าสัก (ซ้ำ)

ณ วัดช้างเผือกตำบลวังชมพู

เขาจัดงานนี้มีศรัทธายึดมั่น

๑๔ มีนาคม ของทุกๆปี (ซ้ำ)

วันครบรอบมรณภาพท่านหลวงพ่อบ

โดยท่านอเนก นาควิจิตร (ซ้ำ)

พร้อมผู้มีจิตศรัทธาทุกๆท่าน

ขอบคุณทุกท่านที่มีจิตศรัทธา (ซ้ำ)

ขอบคุณเทศบาลตำบลวังชมพู (ซ้ำ)

เอ...ยินดีต้อนรับผู้เกื้อหนุน เอ๊ย (รับ)

(สร้อย)กราบนมัสการขออนุญาต

เกิดวันศุกร์ที่สามมีนาปีสองสี่สองสี่

เป็นบุตรคนที่สามนายเผือกนางอินทร์ม่วงดี

การศึกษาท่านเรียนอยู่ในวัด

ท่านเป็นคนใจบุญมีเมตตา

เมื่อหลวงพ่อบอายุได้สิบหกปี

เรียนวิชาอาคมจากพระอาจารย์สีจันแตกฉาน

อายุครบยี่สิบเอ็ดปีได้บวชเป็นพระ

(สร้อย) หลวงพ่อบเป็นพระนักพัฒนา

เป็นพระกตัญญูกตเวที

เมื่ออายุท่านเพียง ๔๕ พรรษา

หลวงพ่อบย้ายไปอยู่ชนแดน

มีสมณศักดิ์ที่ได้รับพระราชทาน

ได้รับแต่งตั้งเป็นเจ้าคณะอำเภอ

ท่านเป็นพระนักพัฒนา

เร็วอย่าซ้ำรีบเข้ามาไวไว (รับ)

เนื่องในงานบุญหลวงพ่อบเกรียงไกร

ในสากลพิภพด้วยศรัทธายิ่งใหญ่

ที่เคารพรักชาวเพชรบูรณ์เกรียงไกร

ทุกท่านคงรู้ย่างห้วงไม่ไกล

ทำบุญร่วมกันชำระจิตใจ

ถือว่าวันนี้เป็นวันสำคัญยิ่งใหญ่

ศิษย์มาเคารพศพที่ตั้งไว้

นายกเทศมนตรี ท่านเป็นหัวเรือใหญ่

ที่ได้มั่งมั่นร่วมแรงร่วมใจ

เคารพบูชาหลวงพ่อบจากใจ

และชาววังชมพูทั้งบ้านใกล้บ้านไกล

ที่มาทำบุญวันนี้ด้วยใจ (รับ)

จะกล่าวถึงประวัติหลวงพ่อบพอเข้าใจ

ขึ้นสิบสี่ค่ำปีมะเส็งจำได้

มีถิ่นฐานอยู่ที่ยางหัวลมแกลงใจ

อ่านเขียนหนังสือจำนดทั้งหอมทั้งไทย

อีกชอบศึกษาภาษาขอมอาคมเรื่องไสย

บวชเป็นเณรอยู่ที่วัดช้างเผือกใกล้ใกล้

และพระอาจารย์ปานเพิ่มเติมยิ่งใหญ่

บวชวัดเกาะแก้วนะจ๊ะซึ่งอยู่ไม่ไกล

แก้กล่าวจากระแสจิตสิทธิ์ยิ่งใหญ่

พัฒนาทุกที่ที่ท่านไป

ได้เป็นพระอุปัชฌาย์ลูกศิษย์ลูกหามากมาย

สร้างวันพระพุทธรูปชนแดนมีชื่อเสียงไปไกล

พระครูวิชิต พัชราจารย์ตำแหน่งทางพระเกรียงไกร

จะบอกนะเอออำเภอชนแดนยิ่งใหญ่

ท่านสร้างโบสถ์วัดวา ๑๖ หลังนับได้

ได้รับนิมนต์ไปเป็นประธาน
 อยู่วัดพระพุทธรบาทชนแดน ๑๕ ปี
 ท่านเป็นพระปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัด
 ท่านมีวาจาสิทธิ์เป็นสมญา
 เอ...เป็นเทพเจ้าแห่งความขลัง เอ๊ย (รับ)
 (สร้อย) หลังจากอยู่ชนแดนเป็นเวลา ๑๕ ปี
 ขณะวัดข้างเฟือกกลายเป็นวัดร้าง
 จนวัดข้างเฟือกกลับมาเจริญอีกครั้ง
 ต่อจากนั้นท่านก็เริ่มอาพาธ
 ไม่ต้องนำศพของท่านไปเผา
 ให้หมั่นรักษาศีลห้าพาชีวิตมีความสุข
 ท่านอยากสร้างอุโบสถวัดข้างเฟือก
 ๑๓ ถึง ๑๗ มีนาปีสองห้าหนึ่งเก้า
 ๑๓ มีนาวงศิลาฤกษ์อุโบสถ
 ตกตอนเย็นประชนหลังไหลมหาศาล
 ตกเป็นเวลานานถึงห้าชั่วโมง
 ท่านพูดกับนายเถลิมนามสกุลชีพพราหมณ์
 ถ้ามรณภาพจริงอย่าเผาเป็นอันขาด
 มาวันที่ ๑๔ มีนาปีสองห้าหนึ่งเก้า
 ท่านมรณภาพปีเถาะ เดือนสี่
 สิริรวมอายุเก้าสิบห้าปี
 บรรจุศพหลวงพ่อบทในโลงแก้ว
 สรีระของท่านไม่น่าเปื่อย
 ประดิษฐานไว้เป็นที่เคารพบูชา
 อยู่วัดข้างเฟือกตำบลวังชมพู
 จัดงานสมโภชน์วัดหลวงพ่อบท
 เอ...ทำบุญปิดทองหลวงพ่อบท เอ๊ย (รับ)

ท่านได้พัฒนาด้วยความเต็มใจ
 อนุญาตให้มีพระเครื่องของขลังมากมาย
 ท่านเป็นนักวิปัสสนารักษารมวินัย
 เพราะท่านมีวาจามั่นคงยิ่งใหญ่
 มีชื่อเสียงโด่งดัง ลูกศิษย์มากมาย
 ท่านได้กลับมาที่วัดข้างเฟือกทันใด
 หลวงพ่อได้สร้างพัฒนาขึ้นใหม่
 มีชื่อเสียงโด่งดัง เป็นที่รู้จักทั่วไป
 ท่านบอกศิษย์โยมญาติเมื่อท่านมรณะไป
 ต่อไปข้างหน้านั้นเล่าจะมีคนมาพัฒนาวัดให้
 ไม่มีเรื่องทุกข์เข้ามาใกล้เลย
 แล้วท่านจึงเลือกฤกษ์จัดงานทันใด
 ทำเหรียญระลึกเล่าเป็นวาระสุดท้าย
 อาการป่วยปรากฏท่านฉันอาหารไม่ได้
 เกิดปรากฏการณ์ฝนตกหนักครั้งใหญ่
 พอฝนเม็ดขาดลงท่านพูดขึ้นทันใด
 ลูกศิษย์ที่ตามดูแลป่วยไข้
 เมื่อลูกศิษย์รับปากอาการท่านเริ่มแจ่มใส
 และแล้วเรื่องเศร้าก็เกิดขึ้นจนได้
 บ่ายสี่โมงพอดีเวลาท่านไป
 พระราชทานเป็นศรีเพลิงศพท่านยิ่งใหญ่
 แม้จะนานมาแล้วหลายปีผ่านไป
 นานไปเรื่อยๆจะกลายเป็นหินแปลกใหม่
 ประชาชนได้มานูชากราบไหว้
 ชาวเพชรบูรณ์เรารู้มีศรัทธาที่ยิ่งใหญ่
 ที่ทุกคนเคารพในช่วงนี้ทุกปีไป
 ขอเชิญฐานเงินจบให้เจริญก้าวหน้าไกล

อีแซวอุ้มพระค่าน้ำ

มาเถิดหนากะไรแม่มาเอ๊ย (รับ)

ขอต้อนรับเข้าสู่งานแสนเบิกบานชุ่มฉ่ำ
จัดขึ้นในเดือนสิบแรมสิบห้าค่ำ
ประเพณีโดดเด่นมีหนึ่งเดียวในโลก (ซ้ำ)
มีเรื่องราวกล่าวขานเป็นตำนานกว่า ๔๐๐ ปี
เขาหาปลาประจำในลำน้ำป่าสัก
ณ วังมะขามแพะที่เรารู้ทั่วกัน
ทอดแหหาปลาไม่ได้เลยสักชนิด
สร้างความงุนงง สงสัยเป็นที่สุด
สงสัยวันนี้จะเป็นวันพระ
กระแสน้ำ น้ำหยุดนิ่งอยู่กับที่
ผุดขึ้นมาทีละฟอง แล้วเพิ่มทวี
เออ...เกิดปาฏิหาริย์ ประจักษ์แก่ตา เอ๊ย

เออ... โอ้มาเถิดหนากะไรแม่มา เอ๊ย (รับ)

เกิดปาฏิหาริย์ ประจักษ์แก่ตา
คำพูดคำว่ายอยู่ตลอดเวลา (ซ้ำ)
อาการเหมือนเด็กกำลังเล่นน้ำ (ซ้ำ)
ชาวบ้านกลุ่มนั้นจึงเกิดศรัทธา
อัญเชิญท่านไปประดิษฐาน
ขนานนามพุทธมหา, ธรรมราชา
เป็นพระปรารังศสมาธิสมัยลพบุรี
หน้าตักสิบสามนิ้ว สูงสิบแปดนิ้ว งามผุด
พระโอษฐ์ท่านเบะ มีพระกรรณยาวหนักหนา
มีกระบังหน้า สวมสร้อยพระศอ
ทรงพาหุรัดเบะ และประคต

เร็วอย่าช้ารีบเข้ามาไวไว

งานอุ้มพระค่าน้ำเนื่องในวันสาทรไทย
เขาทำเป็นประจำทุกปีไป
ถือเป็นมรดกของเพชรบูรณ์เลื่องลือไกล
ครั้งหนึ่งยังมีชาวประมง มากมาย
ผู้คนก็คักคักมีทั้งหญิงและชาย
เกิดมหัศจรรย์ตั้งแต่เข้านบ่าย
เอ๊ะมันช่างแปลกจิตปลามันหายไปไหน
ต่างคน ต่างพูดว่าจะทำอย่างไร
กลับกันเถิดนะ ค่อยมาวันใหม่
แล้วก็เริ่มพรายน้ำ ผุดขึ้นมาทันใด
เหมือนกับน้ำที่เดือดอยู่บนเตาไฟ
พระพุทธรูปขึ้นมาเหนือผิวน้ำทันใด

เร็ว เร็ว อย่าช้า รีบเข้ามาไวไว (รับ)

พระพุทธรูปนี้ขึ้นมาเหนือผิวน้ำทันใด
ที่โน่นวา น้าอัครจริยใจ
ทั้งผุดคำ ทั้งดำ ทั้งคว่ำ ทั้งหงาย
อัญเชิญท่านมา บูชากราบไหว้
เป็นที่กล่าวขานขนานนามเลื่องลือไกล
ถวายนามทั่วหน้า ตั้งแต่บัดนั้นไป
ทองสัมฤทธิ์เนื้อดี ทั้งองค์ล้วนงามวิไล
ไม่มีฐานพุทธ หน้ากว้าง คางบ้านใหญ่
ย้อยจรดถึงป่า เสียรสวามชฎา ไฉไล
หรือว่าสร้อยคอ เรียกกันทั่วไป
ลวดลายงามงดสวยสดแลวิไล

ชาวเพชรบูรณ์ กราบเคารพบูชา
วันแรมสิบห้าค่ำเกิดเหตุการณ์ประหลาด
ชาวบ้านช่วยหา กันจ้าละหวั่น
มีชาวประมงที่ไปหาปลา
เอ๋ย...คำสุุด คำว่า่ยอยู่ตลอดเวลา

จนล่วงเวลาหนึ่งปีผ่านไป
ไม่มีใครคาดพระพุทธรูปหายไป
ต่างก็ช่วยกันไม่รู้ว่าท่านอยู่ไหน
พบมหาพุทธรักษา อยู่ที่เกำทันใด
ที่ในนาวา อยู่ไม่ไกล (รับ)

เอ๋ย...โอ้มาเถิดหนา กระไรพ้อมา เอ๊ย (รับ)

เร็ว เร็ว อย่าช้า รีบเข้ามาไวไว (รับ)

คำสุุด คำว่า่ยอยู่ตลอดเวลา
ณ วังมะขามแพ็บข้างวัดโบสถ์ชนะมาร
วันสาทรไทยเดือนสิบแรมสิบห้าค่ำ
จัดขบวนแห่พุทธรมหาธรรมราชา
พิธีอุ้มพระค้ำน้ำมีสามชั้นตอน
ชั้นตอนที่๑ บวงสรวงเทวา
มีพรหมณ์ห่มขาวนุ่งขาวทำพิธี
ชั้นตอนที่๒ อัญเชิญทางบก
เพื่อให้ประชาชนสักการบูชา
มีการจัดขบวนแห่ระร่ำอรัม
มีการแสดงตระการตา
อัญเชิญ พุทธรมหาธรรมราชา
เอ๋ย...ทำบุญปิดทองพุทธรมหา เอ๊ย
เอ๋ย...โอ้มาเถิดหนา กระไรแม่มา เอ๊ย (รับ)

ทำบุญปิดทองพุทธรมหา
ชั้นตอนที่๓ เป็นพิธีอุ้มพระค้ำน้ำ
โดยท่านเจ้าเมืองหรือท่านผู้ว่าฯ
หลังถวายภัตตาหารเช้าแต่พระสงฆ์
ตกแต่งริ้วขบวนอย่างสวยงาม
ทวนกระแสรามา ณ ที่แห่งนี้
สำหรับท่านผู้ว่าในปีนี้ (ซ้ำ)
ท่านจะอุ้มพระค้ำดิ่ง ลงในนาวา

ที่ในนาวา อยู่ไม่ไกล
จึงได้สืบสานเป็นประเพณีไทย
ต้องอุ้มพระค้ำน้ำเป็นประจำทำปีไป
ทั้งในนาวา และบนบกยิ่งใหญ่
จะบอกกล่าวเป็นกลอนให้พอเข้าใจ
และสวดคาถา ปลาช่อน จำขึ้นใจ
ชั้นตอนยังมีอีกมากมาย
ใส่รถบุษบก แห่รอบเมืองไป
พุทธรมหาธรรมราชา เกรียงไกร
แต่งรถสวยงาม ริ้วขบวนมากมาย
ทุกหน่วยงานนำมาประชาชนร่วมใจ
ประทับบนพลับพลาบุษบกงามวิไล
ธรรมราชาอริยฐานเบิกบานใจ
เร็ว เร็ว อย่าช้า รีบเข้ามาไวไว (รับ)
ธรรมราชาอริยฐานเบิกบานใจ
เขาทำเป็นประจำในวันสาทรไทย
อัญเชิญพระลงนาวา ล่องเรือทวนน้ำไป
อัญเชิญพระท่านลงประทับเรือทันใด
อะร่ำอรัมตามประเพณีไทย
สืบทอดประเพณีนี้ด้วยใจ
ท่านคิดเรกคนดีเป็นพ่อเมืองใหญ่
ทีละสามครา มีทิศเหนือ ทิศใต้

เมืองครักษ์ ทั้งสี่ทิศ (เช้า)
 ขณะค่าน้ำคนตรีประโคมประสาน
 พระสงฆ์สวดมนต์ชยันโต (เช้า)
 มีการหว่านกระยาสาทรและข้าวต้มมัด
 ทั้งขนม นม เนย ตั้งหลายอย่าง
 พอเสร็จพิธีชาวบ้านวิ่งรีไปตักน้ำ
 เอย...ถือว่าเป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์ เอย

คือ เวียง วัง คลัง นา ตามประเพณีไทย
 โปรยข้าวตอกคอกไม้บานอชชฐานในใจ
 เสียงนะโม นะโม แล้วลั่นฆ้องชัย
 ยังจำถนัดจนมนมสาว กล้วยไข
 ทั้งโยน ทั้งขว้าง สนุกกันใหญ่
 ทั้งวิด ทั้งดำ หรือเอามาพรมกาย
 เป็นมงคลชีวิตทั้งหญิงและชาย

เอย... โอ้มาเถิดหนา กระทบแม่มา เอย (รับ)

เร็ว เร็ว อย่าช้า รับเข้ามาไวไว (รับ)

ถือว่าเป็นน้ำที่ศักดิ์สิทธิ์
 ถ้าหากปีใดไม่ได้อุ้มพระมาค่าน้ำ
 ประชาชนอดอยากเกิดการแห้งแล้ง
 พบว่าท่านเล่นน้ำ อยู่ข้างวัด โบสถ์ชนะมาร
 ประเพณีอุ้มพระค่าน้ำถือว่าแก่เก่า
 พระพุทธมหาธรรมราชาองค์นี้
 พอตกบ่ามานั้นประกวดประชันแข่งเรือ
 ถ้าเรือใครชนะเขาก็จะชิงธง
 ทั้งสองฝั่งคลองมีเสียงกลองสนั่น
 ที่กล่าวมานั้นอยากให้พ่อแม่พี่น้องพี่สืบนาน
 ขอขอบพระคุณนายกเทศมนตรีวิศิษฐ์
 นับว่าเป็นประเพณีที่เกื้อหนุน
 เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ควรรักษา
 อย่าทิ้งของเสียขยะมูลฝอย
 ละเลิกพฤติกรรมอย่างนั้นเสีย
 เราเพชรบูรณ์วิทยาขอเชิญพวกท่าน
 เอย... พ่อแม่พี่น้อง โปรดเกื้อหนุนน้อมนำ เอย (รับ)

เป็นมงคลชีวิตทั้งหญิงและชาย
 พิษผักไม่งอกงาม ฝนฟ้า จะเปลี่ยนไป
 ข้าวยาก หมากรแพง พระพุทธรูปหายไป
 อัญเชิญไปประดิษฐานทุกคราไป
 ครั้งปู่ ยา ตา เราควรอนุรักษ์เอาไว้
 เป็นศักดิ์เป็นศรีคู่เพชรบูรณ์ยิ่งใหญ่
 และที่เหลือเชื่อต้องพายเรือทวนน้ำ
 ถ้าใครแพก็โคดลงดำผุด ดำว่าย
 ต่างก็เชียร์กันสนั่นหวั่นไหว
 ประเพณีอยู่ชั่วนานาน พัฒนาสืบไป
 ที่ร่วมสร้างสรรค์ซึ่งประเพณีไทย
 อยู่คู่เพชรบูรณ์ชั่วนานสมัย
 ลำน้ำป่าสักสะอาดตาและน่าใช้
 ให้มันล่องลอยอยู่ทั่วไป
 ได้เปลี่ยนน้ำเสียให้เป็นน้ำใส
 มาร่วมสร้างสรรค์ซึ่งประเพณีไทย
 อุ้มพระค่าน้ำให้อยู่คู่ไทย (รับ)

อีแซว สร้างสมานฉันท์

เมืองมะขามหวานอุทยานน้ำหนาว
นครพ่อขุนผาเมืองรุ่งเรืองสมบูรณ์
ยกสิบนิ้วขึ้นประนมพร้อมทั้งก้มวันทา
สวัสดีคะ สวัสดีครับ
ขอต้อนรับเข้าสู่ห้องแห่งบรรยากาศ
ดำเนินการโดยสำนักงาน ประชาสัมพันธ์เพชรบูรณ์
โดยหัวหน้าท่านเสรี จุบุญส่ง
เป็นโครงการประชาสัมพันธ์สร้างความสมานฉันท์
ใหญ่

บอกวัตถุประสงค์ซึ่งดำรงมี 3 ข้อ
หนึ่งปลูกจิตประชาชนให้รักชาติศาสนา
สองประชาชนเข้าใจในผลกระทบของชาติ
ส่วนข้อสามกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือ
ขบวนแห่ไปตามถนนบนเส้นทาง
และเข้าสู่บรรยากาศพิธีเปิดเสวนา
โดยท่านผู้ว่ามาเป็นประธานในพิธี
ท่านแรกนมัสการพระวิสุทธินายก
ท่านที่ 2 คือกเตอร์ดิเรก ถึงฝั่ง
ท่านเป็นสมาชิกวุฒิสภา
ท่านที่ 3 คือกเตอร์วิศัลย์ โฆษิตานนท์
ปัจจุบันนายกสภามหาวิทยาลัยของเพชรบูรณ์
โดยมีคุณ ไชยรงค์ ไชยบัน
เอ...ยินดีต้อนรับตลอดเวลาเอ๊ย...
(สร้อย) ส่วนความสามัคคีในชาตินั้น
ตามแนวพระราชดำริสแห่งองค์พ่อหลวง
ผู้นำผู้บริหารประสานความปรองดอง
โดยมีหลักการยึดเป็นหลักไว้ว่า
โดยพัฒนาคนตามศักยภาพตามความสามารถ

ศรีเทพเมืองเก่าเขาค้อเกรียงไกร
รวมอยู่ที่เพชรบูรณ์เมืองน่าอยู่สบาย
ชาวเพชรบูรณ์วิทยาวันทาด้วยใจ
ยินดีต้อนรับด้วยความเต็มใจ
ไทยสามัคคีไทยรักชาติศาสนากษัตริย์เทิดไว้
เป็นเจ้าของแก้วกู่ เป็นแม่งานใหญ่
จัดงานมีวัตถุประสงค์ตั้งจะนำมาบรรยาย
และความสามัคคีของคนในชาตินั้นเป็นข้อ
จะกล่าวมาเพียงย่อๆ มาพอเข้าใจ
เทิดองค์กษัตริฯ บูชาสถาบันของไทย
เป็นผลเกิดจากการขาดความสามัคคีนั้น ไชรี
ปัญหาความขัดแย้งร่วมมือร่วมคิดแก้ไข
ไปตามเส้นทางที่กำหนดไว้ให้
ในหัวข้อที่ว่าไทยจะเป็นไทยจะเป็นได้อย่างไร
ผู้เสวนาในครั้งนี้ ขอเอ่ยนามทันใด
เจ้าอาวาสวัดสนธินิกรประชาชนรวมด้วยใจ
อดีตผู้ว่าคนดังของเพชรบูรณ์เกรียงไกร
อดีตประธานสภาสมานฉันท์ไทย
อดีตนายกเทศมนตรีดีลัน คนเพชรบูรณ์เกรียงไกร
มาร่วมแก้กู่ลบลูกปัญหาแก้ไข
เป็นผู้ดำเนินรายการเสวนาครั้งใหญ่
เข้าสู่การเสวนาเป็นรายต่อไป (รับ)
ต้องทุกฝ่ายร่วมมือกันร่วมแรงร่วมใจ
ร้อยดวงใจทุกดวงต่างน้อมถวาย
อยู่กันอย่างพี่น้องน้องพี่พญาอาศัย
คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาทุกราย
และเพิ่มความสามัคคีในการพึ่งตนเองได้

โดยมีความเข้มแข็งพึ่งตนเองอย่างเหมาะสม
 ทำให้ท้องถิ่นและชุมชนเข้มแข็ง
 มีความเกื้อหนุนเกื้อกูลต่อกัน
 สร้างความเข้าใจและเข้าถึง
 สร้างความสันติและสมานฉันท์
 เพื่อให้สอดคล้องอย่างเด่นชัด
 มุ่งพัฒนาสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน
 คุณธรรม นำความรอบรู้ รู้เท่าทันโลก
 สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ
 สิ่งแวดล้อมมีคุณภาพ ทรัพยากรยั่งยืน
 การจัดการประเทศที่มีธรรมาภิบาล
 อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
 และสิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้น ได้นั้น
 โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
 ความพอเพียง คือความพอประมาณ
 มีภูมิคุ้มกัน ในทางที่ดี
 ประชาชนรู้รักสามัคคี
 สามัคคี คือ พลังในการสร้างชาติ
 ร่วมมือพัฒนาโดยไม่ใช้เงินงบประมาณ
 การร่วมแรงร่วมใจถือว่าการทุ่มเท
 คำว่า รู้ คือ มีความรู้คู่ศีลธรรม
 ทำตามหน้าที่ที่มีอยู่
 ส่วนรัก คือ ความรักสร้างพลังดั่งว่า
 รักชาติ รักแผ่นดิน รักศักดิ์ศรี
 ความสามัคคี คือการปรองดองกัน
 จักให้อภัยเมื่อมีคนทำผิด
 สังคมจะสันติสุขไรซึ่งความทุกข์มีความเชื่อมั่น
 เพชรบูรณ์วิทยาขอเชิญทุกท่าน
 เออ...ที่กล่าวมานี้เป็นสิ่งดีงาม เอ๊ย

ใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างสุขสบาย
 สร้างความแข็งแกร่งอย่างยั่งยืนต่อไป
 พึ่งพากันและกันตามอัธยาศัย
 และเป็นที่พึ่งเพื่อพัฒนาต่อไป
 มีความปรองดองกันนำความเจริญมาให้
 กับวิสัยทัศน์ของประเทศไทย
 และคนไทยนั้น มีคุณธรรมประจำใจ
 มีครอบครัวที่อบอุ่นชุมชนเข้มแข็งต่อไป
 มีเสถียรภาพ และความเป็นธรรมยิ่งใหญ่
 อยู่ภายใต้ระบบบริหารจัดการให้
 ซึ่งดำรงไว้ในระบอบประชาธิปไตย
 อยู่ในสังคมโลกอย่างมีความสุขศักดิ์ศรีอันใหญ่
 เพราะคนในชาติร่วมมือกันร่วมแรงร่วมใจ
 ไม่ละเลยเลียดปฏิบัติทันใด
 มีเหตุผลวิจารณ์ญาณในการเลือกใช้
 เป็นศักดิ์เป็นศรี ของชาวไทยยิ่งใหญ่
 พัฒนากันเต็มที่มีคุณธรรมประจำใจ
 ชาติจะอยู่อย่างองอาจเมื่อคนในชาติร่วมมือ
 แต่ต้องใช้งบประมาณที่หัวใจ
 และการทุ่มเทคืองบประมาณยิ่งใหญ่
 ปฏิบัติเป็นประจำจนเป็นนิสัย
 ยกย่องเชิดชูและให้กำลังใจ
 รักด้วยเมตตาเข้าอกเข้าใจ
 เป็นความรักที่ ทรงพลังอันยิ่งใหญ่
 มีสมานฉันท์ ร่วมแรงร่วมใจ
 ทุ่มเทอุทิศ ถ้อยทีถ้อยอาศัย
 ร่วมมือปรองดองกันประเทศชาติก้าวไกล
 มาร่วมมือกันร่วมแรงร่วมใจ
 ให้ประเทศสยามเจริญก้าวไป

เพลงอีแซว เมื่อพ่อเพลงพบแม่เพลง

<p>มาเถิดหนากระแม่มา เอ๊ย (รับ)</p> <p>ไอ้แม่นวลน้องแม่สองสลึง ที่มาพบนุชสุดจะสุขขี จะคูตรงโน้นก็สวยดี จะคูคูหางของนางเข้าที่ จุมูกก็โด่งคิ้วโก่งคันศร เอย.คูเอวกลมกลิ้งสะ โปกฝั่งเหลือ เอ๊ย (รับ)</p>	<p>เร็วอย่าช้ารีบเข้ามาเร็วไว (รับ)</p> <p>แม่ยอดคำลึงมีแค่สองใบ เชื่อว่าเจ้าเป็นจ๊กก็อยู่ที่เมืองใหญ่ ครั้นจะคูตรงนี้ก็แสนใหญ่ แม่เอ๊ยหุ่นดีก็ฉิบหาย (เหลือหลาย) จะคูคูตั้งนอนเหมือนดังหงอนไก่ ยังกับลูกมะเขือมีหนอนอยู่ข้างใน (รับ)</p>
<p>ไอ้มาเถิดหนากระไรพ่อมา เอ๊ย</p> <p>ได้ยินเสียงควาย. (ชาย)มาใส่ร้ายป้ายสี มาหาว่าเรามีแค่สองสลึง ทำไมไม่มองตัวเองเสียก่อน รูปร่างอุบาทว์แถมยังอ่อนแอ ตูดจะโด่งตูดจะงอนมันก็เรื่องของมัน เอย.เจ้าจงกลับไปแล้วส่งกระจก เอ๊ย</p>	<p>เร็วอย่าช้าไอ้พ่อหน้าตะไล (รับ)</p> <p>เจ้าพวกอัปปริยเสียนี้กระไร ว่ายอดคำลึงมีแค่สองใบ เจ้าพ่อตัวหนอนที่อยู่ไนไห ยังกับตักแดนที่ไม่สดใส มันหนังหั่วกลบาลเองหรือไอ้ควาย หน้าเหมือนคางคกที่ใกล้จะตาย (รับ)</p>
<p>เอย.ไอ้มาเถิดหนากระไรแม่มา เอ๊ย (รับ)</p> <p>พีนีตะลึงในความสวยสด จะคูแดงสองใบน้องไฉไลไม่หยอก ครั้นจะคูดำแขนก็สุดสวย ครั้นจะคูที่ขาก็น่ารัก คุณภาพน้องรวมๆก็คู่สวยดี เอย.แม่สูงชะลูดแม่ตูดบอด เอ๊ย (รับ)</p>	<p>เร็วอย่าช้าแม่หน้ามีจีไคล (รับ)</p> <p>ไอ้แม่ชะมดอดชมไม่ได้ แห้งยังกับลูกมะกอกจะบอกให้ ยังกับหยวกกล้วยต้มไม่ถึงไฟ ขาลายเป็นกระตักสลักก็อะไร คล้ายกับมัมมีที่มันเดินได้ แม่ฝักบุงทอดขอดยังไม่ถอดใบ (รับ)</p>

เอย.โธ้วมาเถิดหนากระไรพ่อมา เอย

จะตอบถ้อยเป็นกลอนเจ้าจงถอนวาทิ
มาว่าแดงสองใบน้องไฉไลไม่หยอก
มาว่าแขนของฉันทักกับหยวกคัม
มาว่าขาของฉันทายเป็นกระตัก
จะดูขาของฉันทันที่สวายเข้าท่า
จะดูหุ่นของแกมันก็สุดสุดหุ
เอย.คูพิวกี่ขาวราวกับสำลี เอย (รับ)

เอย.โธ้วมาเถิดหนากระไรแม่มา เอย

โธ้วแม่वलน้องพี่หมายปองหมายจิต
พี่มาพบบุษสุดแสนประเสริฐ
ช่างเหมือนกับถ้ำคู่กับค้ำควา
ช่างเหมือนกับน้ำที่คู่กับปลา
พี่ขอวิงวอนแม่บังออนแจ่มจัน
เอย.เป็นแฟนกับพี่เสียดคนสวาย เอย (รับ)
เอย.เป็นแฟนกับพี่เสียดคนवलแดง เอย (รับ)

เอย.โธ้วมาเถิดหนากระไรพ่อมา เอย (รับ)

พ่อเจ้าประคุณช่างเทิดทูลถางถาง
ถ้าเป็นดอกอูตรพิษก็คงจะดี
ว่าสมกันดีเหมือนใบอีเลศกับเมียง
ว่าเหมาะเหมือนกันน้ำที่คู่กับปลา
แกคงจะกินเสียดแต่ปลาร้า
เรื่องมาขอเป็นแฟน เซอะ อย่าเพิ่งฝัน
เอย.จงไปตักน้ำมาใส่กะลา เอย (รับ)

เร็วๆอย่าช้าโธ้วพ่อหน้าจัญไร (รับ)

โธ้วพ่อกวีพวกจี้ไก่
ยังกับลูกมะกอกจะบอกให้
มันหนักเส้นผมของแกหรือไง
โธ้วพ่อหอกหักจงมาดูใหม่
มันสวายกว่าหน้าของแกได้ไหม
หุ่นยังกับหมูที่มันบินได้
จะคู่อีกทีพ่อสำลีเม็ดใน (รับ)

เร็วๆอย่าช้าโธ้วแม่หน้ามะไฟ (รับ)

แม่ดอกอูตรพิษที่พี่รักใคร่
เหมือนกับใบอีเลศ (เฉอพลู) คู่กับเมียงไฉ
ช่างเหมือนกับดาวคู่กับกระต่าย
เหมือนกับปลาร้าที่คู่กับไห
พี่จะไม่หยอกฟันให้น้องเข้าใจ
พี่จะล้วงด้วย..ให้ถึงใจ (รับ)
พี่จะเลี้ยงด้วยแข่งให้ถึงใจ (รับ)

เร็วๆอย่าช้าโธ้วพ่อหน้ารถไฟ (รับ)

คงจะหมดหนทางนำมาบอกได้
เอ็งก็เป็นจี้ให้สิ้นเรื่องไป
เอ็งนั่นแหละคุณเชิงที่ไม่ถึงไฟ
เหมือนกับปลาร้าที่คู่กับไห
ซึ่งไม่ต่างกับหน้าของแกเท่าไร
ประเดี๋ยวพอนันฟันแกหน้าหงาย
เอาน้ำมะพร้าวล้างหน้าแล้วค่อยมาใหม่ (รับ)

เพลงอีแซวป่าไม้

มาเถิดหนาคะไรแม่มา เอ๊ย (รับ)

จะขอยกกระแสดพระราชาธิบดี
 จำแนกสมรรถนะของที่ดิน
 ว่ามีประโยชน์ทางการเกษตรกรรม
 และทรงดำรัสให้มีการพัฒนา
 ให้มีการปลูกป่าห้า 3 ชนิด
 เป็นไม้ใช้สอยและไม่ผล
 โครงการส่งเสริมเกษตรกรปลูกป่า
 เขามีขั้นตอนที่จะเอ่ยถึง
 ให้เจ้าหน้าที่รู้ในโครงการ
 ข้อ 2 สํารวจคัดเลือกเกษตร
 ประการที่ 3 ให้คำแนะนำ
 ประการที่ 4 จ่ายเงินสนับสนุน
 ประการที่ 5 ประเมินติดตามผล
 จงโปรดติดตามวัตถุประสงค์ เอ๊ย (รับ)

โอ๊ยมาเถิดหนาคะไรพ่อมา เอ๊ย (รับ)

วัตถุประสงค์ของการส่งเสริมปลูกป่า
 1 เพื่อให้เกษตรกรมีการปลูกป่า
 2 เพื่อมีไม้เอาไว้ใช้สอย
 3 เพื่อสร้างงานอาชีพมั่นคง
 ข้อ 4 เพื่อลดการบุกรุก
 เมื่อทราบแล้วไซ้เร็วไวปลูกป่า (รับ)

แม่คุณอย่าช้าช่วยปลูกป่าเร็วไว

ทรงกล่าวไว้แน่ชัด จำถนัดขึ้นใจ
 ว่าเป็นที่ทำกิน ได้หรือไม่ได้
 ถ้าไม่สามารถทำเกษตรกรรมได้
 มีการรักษา สภาพป่าไม้
 ยังจำตริงจิตและติดตริงใจ
 ไม้เชื้อเพลิงอย่างจน และสงสัย
 จึงเกิดขึ้นมา เพื่อรักษาป่าไม้
 ประการที่ 1 เรียกประชุมเร็วไว
 แล้วประชาสัมพันธ์ แก่เกษตรกรทั่วไป
 และพื้นที่เกษตรกรร่วมโครงการไว้
 เกษตรกรให้ทำการปลูกป่าจำได้
 ตามสิทธิเกื้อกูลให้รักษาป่าไม้
 ว่ามันได้ผลตามจุดประสงค์หรือไม่
 ที่มีไว้ดำรงโครงการต่อไป (รับ)

เร็วๆอย่าช้าจะชี้แจงให้เข้าใจ

เราขอนามาเพื่อสาชยาย
 ในที่ดินตนนั้นหนา กรรมสิทธิ์มีไว้
 ลดการนำเข้าทยอย ปลูกให้พอใช้
 เกษตรกรขึ้นขง และมีรายได้
 ทำลายป่าที่ชุก ชุมในเมืองไทย
 เพื่อเป็นการพัฒนาประเทศไทย

โอบมาเถิดหนากะไรแม่มา เอ้ย (รับ)

พูดถึงหลักเกณฑ์ในการส่งเสริม

- 1 ต้องเป็นดินทั้ง 5 ประเภท
 - 11 เป็นดินในกรรมสิทธิ์
 - 12 ที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดิน
 - 13 ที่ดินในเขตนิคมสหกรณ์
 - 14 มีหนังสือรับรองของข้าราชการ
 - 15 ที่ดินในเขตป่าสงวน
- พูดมาตั้งนานฟังจะผ่านข้อหนึ่ง เอ้ย (รับ)

โอบมาเถิดหนากะไรพ่อมา เอ้ย (รับ)

สำหรับข้อ 2 ต้องการประสงค์

- ใครอยากจะปลูกก็ให้เริ่มปลูกทยอย
- 3 ปลูกพันธุ์ไม้ที่กรมกำหนด
- มี 2 บัญชีเขากล่าวไว้ว่า
- มีไม้กฤษณา กันกรา โกงกาง
ไม้เคี่ยม จำปีป่า ไม้แดง ชิงชัน
กระท่อม สนประติพัช ไม้เต็งตะแบก
มะปิ่น มะม่วงป่า มะค่าแต้ มะค่าโมง
ยางพวง พะยอม พะยูง พุงฟ้า
สะตอ สะเดา ไม้สัก สะแกนา
ไม้แสม รัง เลียน และตะเคียนทอง
ทุเรียนป่า สะเดาเทียน ขมหอม ขมหิน
ทั้งสนทะเล จีวบ้าน หลุมพอ

โอบมาเถิดหนากะไรแม่มา เอ้ย (รับ)

แม่คุณอย่าช้าช่วยปลูกป่าเร็วไว

การปลูกป่าเพิ่มเติมที่ในเมืองไทย
มีอยู่หลายเขตให้จำขึ้นใจ
ออกหนังสือตามสิทธิ์ ประมวลกฎหมาย
สปก ได้ยื่นรับรองให้ใช้
สร้างถนนถาวร หนังสือรับรองไว้
กลาโหมให้ผ่าน ให้ทำกินได้
เห็นทำกินสมควร จากกรมป่าไม้
ข้อสองพูดถึงรวดเร็วทันใจ

แม่คุณอย่าช้าช่วยกันปลูกป่าเร็วไว

จะปลูกป่ายืนยงเริ่มตั้งแต่ 2 ไร่
ปลูกไปไม่น้อยอย่าเกิน 100 ไร่
ขอให้จำจดเอาไว้ในใจ
บัญชีหนึ่งนั้นหนาไม่เศษฐกิจใจ
ไขเจียวนำทาง จำป่าป่าใหญ่
รวมไม้สัตว์บรรณ และกระพี้ควาย
เสม็ดเหรียญ ชื่อแปลก มะฮอกกานีใบใหญ่
ยางนา ยางบก ยางเหียงไฉไล
ทังซ้อ จีวป่า ตาเสือสน 2 ใบ
ต้นนนทรีป่า และสน 3 ใบ
ประคูนานามอง สีเสียดแก่นง
คงเคยได้ยิน สีเสียดเปลือกกินได้
ต้นพฤษณ์ นั้นหนอ เป็นไม้สุดท้าย

แม่คุณอย่าช้าช่วยปลูกป่าทันใจ

ฉันจะพูดถึงบัญชีที่ 2
 กระถิน ออลา โคคาปาร์
 กระคราสีดาปา โตคาปา สมพง
 ยังมีจีเหล็ก ยูคาลิปตัส
 หลักเกณฑ์ข้อ 4 ยังมีอีกนะ
 ปลุกไม้บัญชี 1,2 จงอย่าจน
 ให้ปลุกรวมกันไม่แยกประเภท
 ที่ร้องมานั้นมันก็ยืดยาว
 ให้เห็นความสำคัญของการปลุกป่า
 อยากให้เมืองไทอุดมสมบูรณ์
 ให้เมืองไทยเรานี้ได้มีธรรมชาติ
 ป้องกันน้ำท่วม ทำให้ดินดี
 สิบนิ้วประนมก้มกราบวิงวอน เอ๊ย (รับ)

บอกพ่อแม่พี่น้องไม้โตเร็วไซ้
 กระเทพา แคลฝรั่งโตไว
 อีกระถินณรงค์ มะกอกโตใหญ่
 ยังจำนัดใช้แก้หวัดได้
 จำไว้จะเป็นข้อสุดท้าย
 มากกว่า 200 ต้นต่อ 1 ไร่
 ทำอาณาเขตปลุกคละกันไป
 เพื่อนำมาบอกกล่าวแก่ชาวไทย
 ประโยชน์นั้นหนาได้กล่าวมากมาย
 มีรายได้เกี่ยวหนุนจุดเจือไป
 ได้มีอากาศบริสุทธิ์หายใจ
 ผลิตผลมากมีเกินจะกล่าวได้
 ปลุกเป็นอนุสรณ์แก่คนรุ่นต่อไป (รับ)

ลำตัดท่องเที่ยวทั่วไทย

(สร้อย) ท่องเที่ยวทั่วไทย แคนสิวีไลย์ แหล่งวัฒนธรรม (ซ้ำ) ช่วยกันบำรุงรักษาไว้ (ซ้ำ)
ให้ไทยคงไทยอยู่คู่โลกา.....เอชา

ถ้าจะไปวัดใหญ่ต้องไปพิษณุโลก
ถ้าอยากกินกล้วยไข่ต้องไปกำแพงเพชร
อยากกินถั่วงอกต้องมาอุดรธานี
ไหว้พระธาตุเชิงชุม ทรูบาศรีวิชัย คอยสุเทพ
ออกจกน่านไปกว๊านพะเยาแล้วเข้าเที่ยวเมืองข้างๆ
ไหว้พระธาตุหริภุญไชย ชมความยิ่งใหญ่ลำพูนสักนิด
เมืองตากเมืองสามหมอกไม่ต้องบอกว่ายิ่งใหญ่
อยากกินมะขามหวาน ป่าน้ำตาลไม่เทียบติด
เมืองศรีเทพนั้นนะหรือนามระบือกระเดื่อง
นครปฐมส้มโอหวาน องค์พระท่านเจดีย์ใหญ่
ตลาดน้ำดำเนินสะดวกที่ราชบุรีนั้น
เมืองประวัติศาสตร์ไทยในสมัยที่ใหญ่ยิ่ง
ถ้าจะไปเมืองมอญ สมุทรสาครสีท่าน
เมืองสมุทรสงครามแม่น้ำแม่กลองไหลผ่าน
ไหว้พระบาทสระบุรีแล้วไปที่เมืองสิงห์
ลพบุรีศาลพระกาฬ ที่กล่าวขานลือเลื่อง
เมืองอ่างทองไหลแล้วเลยไปเมืองกาญจน์โน้นแน่
ถ้าจะเที่ยววังตระไคร้ก็ต้องไปนครนายก
เมืองสระแก้วปราจีนสุดถิ่นอรุญประเทศ
ถ้าจะดูสวนนกก็ไปดูที่ชัยนาท
(ลง) จากภาคเหนือลงกลาง...แล้วไปทางภาคใต้
(สร้อย)
ไหว้หลวงพ่อดาววัดช้างให้ ก็ต้องไปที่ปัตตานี
จากสุราษฎร์ธานีไปนครศรีธรรมราช
ชื่อของเมืองหาดใหญ่แล้วข้ามไปภูเก็ต

พระไตรปิฎก พระพุทธชินราชบูชา
ลีนจีลำไยสดเด็ดต้องไปที่เชียงรายเถิดหนา
ไหว้พระยาพิชัยผู้พิชิต คาบหักมานานซ้ำ
พระธาตุช่อแฮพอสังเขปแพะเมืองผีแปรดังว่า
ถ้าจะไปเที่ยวลำปางก็ต้องไปนั่งรถม้า
หันมาทางพิจิตร เขียวท่านคูกลมภา
จะไปเมืองสุโขทัย วัฒนธรรม ล้ำเลิศค่า
เพราะว่าหวานสนิทที่เพชรบูรณ์ดังหนักหนา
นครพ้อขุนผาเมือง ก็คือเมืองเป็นเมืองฟ้า
น้ำตาลเมืองเพชรหวานจับใจที่พระวังคีรีนครา
ถ้าจะไปนครสวรรค์ ดูแห่มังกรเจดีย์
ท่านคงรู้ทุกทุกสิ่งพระนครศรีอยุธยา
ทุเรียนรสชาติหวานมันที่เมืองนนเจ้าข้า
ยอดของส้มเขียวหวานที่ปทุมธานีรสโอชา
บ้านบางระจันคนจริงสิงห์บุรีคนกล้า
สุพรรณบุรีแห้วกระเดื่อง ภาษาถิ่นงามหรรษา
ดูสะพานแม่น้ำแคว แล้วล่องแพในคงคา
ห้วยขาแข้งมรดกของโลกอยู่อยู่ท้ายเจ้า
มีภูเขากันเป็นเขตอยู่ที่ตาพระยา
จะดูเมืองสะอาดก็ไปที่ยะลา
ช่างรวดเร็วทันใจมีอะไรก็ว่ามา เป็ปพอ
กินไข่เค็มมีรสชาติดีต้องไข่เค็มไชยา
นมัสการบรมธาตุแล้วไปที่สงขลา
เมืองไข่มุก หญิงใจเด็ด เทพกษัตริ์ ศรีสุนทร ในตำรา

พระตำหนักทักษิณงาม โสภณผ่องผาด
 เทียวเมืองสุสานหอยต้องคล้อยมาที่กระบี่
 พัทลุงสตูลช่วยเพิ่มพูนเศรษฐกิจ
 กรมหลวงชุมพรท้าวฟ้าอมรรู้จัก
 เทียวเมืองฝนตกชุกระนองแล้วเลยท่องเมืองคอคอดกระ
 จากภาคใต้เกรียงไกรแล้วเลยไปทางอีสาน
 ศิลปะบ้านเชียงอยู่เชียงใหม่ฯไชร์
 ไหว้พระธาตุพนมแล้วไปชมเมืองใหญ่
 คูแม่น้ำคำกาพสินธุ์ลือทั่วถิ่นคาม
 จะคูหญิงยิ่งใหญ่ก็ต้องไปโคราช
 ลำลือเมืองช้างเหยียบย่างไปทั้งถิ่น
 กรันตรีมบุรีรัมย์เข็ดชูล้ำนำเลิศ
 งานดอกฝ้ายเมืองเลยได้เคยไปไหมท่าน
 เมืองเจ้าพ่อพญาแล สาวบ้านแต่ชัยภูมิเด้อ
 จากอีสานขนิมนมีของกินหลากหลาย
 เทียวทะเลกว้างใหญ่ก็ต้องไปตะวันออก
 กินเงาะจันทบุรีแล้วไปที่เมืองตราด
 ไหว้หลวงพ่อโสธรที่เมืองแปดริ้ว
 เมืองหลวงยิ่งใหญ่รวมความศิวิไลซ์ทั้งสิ้น
 นำ 77 จังหวัดในประเทศไทย...นาสาธยายเป็นลำดับ
 (สร้อย)

ที่จังหวัดนครราชสีมาผาดโสภา
 ซึ่งมีเกาะ พี พี แล้วไปที่พังงา
 กล่าวถึงเมืองตรังสักนิด เมืองอดีต นายทวนเจ้า
 ท่านผู้นี้ดียิ่งนักอยู่ชมพรมานูชา
 ประจวบคีรีขันธ์นะจะ เทียวหัวหินสนุกเป็นบ้า
 อุบลคอกบัวบาน สะพานมิตรภาพหนองคายแม่น้ำโขงคงคา
 ทุ่งกุลาร้องไห้ต้องร้อยเอ็ดคนะฉันว่า
 สกลนครรำภูไท คุวิไลหนักหนา
 แวะมหาสารคาม ขอนแก่นไหมงามจับตา
 ท้าวสุรนารีเก่งกาจประวัติศาสตร์พินายนานมา
 ก็ที่เมืองสุรินทร์เดี๋ยวนี้ไม่กินสุรา
 คุบั้งไฟกันเถิดที่โยธธพารา
 มุกดาหารบึงกาฬศรีสะเกษนั้นยังไม่ได้กล่าวมา
 ทุ่งหนองบัวลำภูนะเธออำนาจเจริญเด้ออิห้ล้า
 ลาบน้ำตกรสจิ้มใจส้มตำแซบอิห้ล้า
 ชลบุรีไม่หยอก ดังที่เมืองพัทยา
 สุนทรภู่นักปราชญ์อยู่ระยองระย้า
 สมุทรปราการรอคิวคูฟาร์มระเข้มหีมา
 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ กรุงเทพลยนิงามจับตา
 ถ้าท่านอยากรู้แน่ชัด ก็ต้องไปคูด้วยตา...เป็ปพ่อ

ลำตัด ลอดกระทง

(สร้อย) เดือน 11 น้ำนอง เดือน 12 น้ำทรงกระทงน้อยลอล่อง (ซ้ำ) ฟุฟองในลำนาวา ซ่า ซ่า (รับ)

เดือน 11 ผ่านไปไวเหมือนโกหก
เดือน 11 น้ำนองฟุฟองเต็มตะลิ่ง
มีเทศกาลประเพณีที่แสนจะยิ่งใหญ่
ในวันนี้ก็เช่นกันเราต่างสุขสันต์กันจริงๆ
ขึ้น 15 ค่ำ วันพระจันทร์เต็มดวงเปรียบบนสรวงสวรรค์
เขาทำประเพณี ปฏิบัติมานานสมัย
ฉันจะนำมาบอกกล่าวสืบสาวเล่าขาน
นามกษัตริย์สุโขทัยที่กล่าวไว้คือพระร่วง
มีพระมเหสีหนึ่งคนช่างงามล้ำผุดผาด
ทรงเป็นหญิงไทยที่ควรตราไว้ในดวงจิต
เรียกประทีปกล่าวขานแต่โบราณการ
ถึงวันเพ็ญเดือน 12 พระนางลอล่องประทีป
ทรงนำกลีบบุปผา พวงผกา ดอกไม้
ถวายองค์พระทรงชัย ภูวนัยพระร่วง
ประชาชนจึงน้อมจิตคิดประดิษฐ์ตามอย่าง
สืบทอดประเพณีมิไว้ให้ลูกหลาน
พอถึงงานประเพณีมักจะมีการประกวดประชัน
นี่คือประวัติลอดกระทง..อย่าได้หลงเลยถ้าง
จะพูดถึงจุดประสงค์ลอดกระทงทุกครั้ง
ประการแรกนั้นหรือคือ การบวงสรวง
ประการที่สอง เพื่อเป็นสิริมงคลได้มาสู่ตนสู่เข้า
ภัยภิบัตทั้งปวงอย่าได้ล่วงเลยกล้า
ประการที่สาม ข้อสำคัญเขาต้องการปล่อยทุกข์โศก
เขาจะเอาส่วนของร่างกายไปใส่ในประทีป
ประการที่สี่ สืบทอดประเพณีให้ฟูเฟื่อง
ลอดกระทงปีนี้ก็เป็นปีที่ถือถือ
ในปีนี้ก็เช่นกันตรงกับวันที่ 5
จัดกิจกรรมลอดกระทงได้เสริมส่งอนุรักษ์
กระทงนั้นทำด้วยวัตถุที่เกิดจากธรรมชาติ

เดือน 12 โผผกก็เริ่มย่างเข้ามา
เดือน 12 น้ำนองเริ่มทรงในนาวา
คงไม่ใช่อื่นไกลงานลอดกระทงนะฉันว่า
พวกเราทั้งชายและหญิงร่วมลอดกระทงในกงคา
ลอดกระทงแล้วชมจันทร์แสนสุขสันต์รื่นวิญญา
ตั้งแต่สุโขทัยเขากล่าวไว้ในตำรา
ตั้งแต่โบราณมีเหตุการณ์นานมา
ปกครองประชาชนทั้งปวงรักดังลูกผูกชีวา
ชื่อพระนางนพมาศ งามผกาไสกา
ทรงเป็นผู้ประดิษฐ์กระทงสืบทอดมา
เปลี่ยนเป็นกระทงสืบสานตามงานที่เห็นมา
เย็บกระทงบรรจงจับ ทำเป็นกลีบงามหนา
จัดเป็นกลีบแล้วจัดใส่คู่วิไลงามตา
ล่องลอยในนาวาทั้งปวงเพื่อบวงสรวงพระแม่คงคา
ตามรอยพระบาทพระนางนพมาศเรื่อยมา
จึงบันทึกเป็นตำนานสืบต่อมา
นางนพมาศเสกสรร งามทั้งกาย ใจ วาจา
ขอให้พวกเราทั้งปวงช่วยอนุรักษ์พัฒนา ซ่าซ่า
ซึ่งพวกท่านบางคนยังสงสัยและกังขา
ขอมาที่เกินล่วงใช้น้ำทั้งปวงจากกงคา
เพื่อให้พี่น้องญาติเราหายโศกเศร้าจากโรคา
สุรมเย็นเหมือนกับน้ำ ชื่นฉ่ำชื่นชีวา
เรื่องวิปริตวิปโยคที่สุ่มอกในอุรา
และเขามักจะหยิบเส้นผม เล็บใส่ในกระทงน้อยลอลอนาวา
ทำกันอย่างต่อเนื่องให้รุ่งเรืองเรื่อยมา
ทำให้ประเพณีรุ่งเรืองฟูเฟื่องไสกา
เขาทำกันในเดือนพฤศจิกายนของทุกปีที่ผ่านมา
ให้ลูกหลานได้รู้จักประเพณีสืบทอดกันมา
เช่นใบตองงามผกาและกลีบดอกไม้บุปผา

มีรูปเทียนปัก เป็นสัญลักษณ์สูงสุด
 มีกลีบดอกไม้เรียงรายคู่ชื่นใจชื่นจิต
 บางคนนำของกิน เป็นทรัพย์สินใส่ในประทีป
 อย่างเช่นฉันกับเธอได้มาเจอพบปะ
 เรามาลอยกระทงกันอธิฐานในจิต
 ฉันนั้นอยากอธิษฐานให้เสียงหวานจับจิต
 ฉันนั้นขออธิษฐานอยากได้บ้านสักหลัง
 ฉันอยากจะเป็นนกจะได้บินในทุกที่
 สาธุ.ถ้าจะดีถูกเลือดเตอรืรางวัลที่ 1
 ฉันอยากเป็นนางนพมาศงามผางดศดใส
 นี้.ฉันซักราคาญอย่ารังควานความคิด
 อธิษฐานต่อไปคงจะไม่ได้เรื่อง
 ฉันค่อยๆบรรจงลอยกระทงลงในสระ
 อธิษฐานลอยกระทง.แล้วบรรจงลอยประทีป

ซึ่งพวกเราชาวพุทธ บูชารัตนตรัยรัตนา
 เมื่อมองแล้วมีชีวิต ชื่นจิตมีชีวา
 บางคนใส่เงินลงไปในกลีบกระทงน้อยลายนาวา
 ลอยกระทงกันนะจะบูชาพระแม่คงคา
 ขอให้มีความสุขเกษมกันทั่วหน้า
 ฉันจะเป็นนักดนตรีผู้พิชิต เล่นให้เธอร้องทศรา
 อยากเป็นพ่อบ้านให้เธอจงให้สมหวังคู่สักครา
 เอ้า มันจะได้เข้ากันดี ให้ฉันเป็นท้องฟ้า
 ฉันนั้นขอแบ่งเธอสักครึ่งจะร่วมชีวา
 ฉันก็เป็นพระร่วงไปได้เธอเป็นภรรยา
 ขอฉันนั่งใกล้ชิดชื่นจิตสุขหนักหนา
 แม้อย่าเพิ่งขุ่นเคืองเรื่องเด็กน้อยนะฉันว่า
 ฉันขอลอยเคียงข้างนะจะคงจะไม่เกะกะตา
 ฉันค่อยยื่นเท้าเรื้อริบ แล้วถีบเธอลงในคงคา ซ่า ซ่า (สร้อย)

ลำตัดมะขามหวาน

(สร้อย) วันนี้ใจอนุรักษ์เพลงไทยให้เจริญรุ่งเรือง (ซ้ำ) เรามาช่วยกันเถิดท่าน (ซ้ำ) สร้างเป็นตำนานให้ลูกหลาน
ชื่นบาน

ขอกราบสวัสดีพ่อแม่พี่น้อง
เรามาเล่าด้วยเต็มใจและเต็มความสามารถ
เช่นอย่างปี่นี้เป็นงานที่ยิ่งใหญ่
เขาจัดงานนี้นับมีประสงค์
ได้นำพืชเศรษฐกิจมาประดิษฐ์คิดต่อ
มีการออกร้านมัจฉากาชาด
มีมะขามหวานราคาถูกที่เขานำมาขาย
ท่านคงรู้ พันธุ์น้ำผึ้ง หมั่นจง สีสชมพูตาเป๊ะ
ให้สมกับคำขวัญที่กล่าวขานเพิ่มพูน
เมืองศรีเทพของเราะหรือนั่นก็คือเมือง
อนุสาวรีย์ของผู้ที่เสียสละ
เมืองราคนั้นนะหรือนามระบือฟูเฟื่อง
คืนนี้คืนสุดท้ายต้องไว้อย่างให้มันหมา
ปี่นี้เป็นปีหมูทองให้พ่อแม่พี่น้องสบายจิต
ถ้าท่านทำอะไรขอให้มีความก้าวหน้า
ส่วนนักเรียนนักศึกษา ขอให้ก้าวหน้าพากเพียร
เรามาเล่นวันนี้ขอวอนพี่น้องช่วยชี้แนะ
ถ้ามีโชควาสนาคงจะได้มาเล่นใหม่
เพชรบูรณ์วิทยา ขอฝากชื่อไว้ในอ้อมจิต
เราขอกราบขอบพระคุณ.ที่เกื้อหนุนนำส่ง

มาคู่เราเล่นเราร้องเป็นทำนองเพลงพื้นบ้าน
เรามาเล่นงานกาชาดและงานมะขามหวาน
เราชาวเพชรบูรณ์ภูมิใจที่จัดงานได้สืบสาน
ซึ่งเป็นงานกาชาดโดยตรงท่านคงรู้มานาน
เรียนงานกาชาดมะขามหวานให้แม่พ่อได้กล่าวขาน
เพื่อนำรายได้ไปช่วยชาติช่วยคนที่น่าสงสาร
ลดราคามากมายเขาจัดไว้อยู่ในงาน
ก็ประกายทองนั้นแหละศรีทองขันดี มีมานาน
ว่าเมืองเพชรบูรณ์เป็นเมืองมะขามหวาน
ป่าสงวนน้ำหวานเป็นวนอุทยาน
เขาอยู่เขาค้อนะจ๊ะ เป็นอนุสรณ์สถาน
สมัยพ่อขุนผาเมืองรุ่งเรืองแต่โบราณ
จึงกล่าวลำนามาเอเลาะเป็นลำตัดให้สำราญ
ขอให้ท่านมีชีวิตสุขเกษมสุขสำราญ
ทั้งการเกษตร การค้า ธุรกิจ ราชการ
หมั่นศึกษาเล่าเรียนกายพากหน้าได้ทำงาน
เพิ่งจะเดินแต่ะไต่เต้ามิชำนาญ
มาคราวหน้าคงจะได้มาเล่นมาร้องสืบสาน
จะเล่นอุทิศเผยแพร่วัฒนธรรมไทยไปช้านาน
เพลงพื้นบ้านยืนยง มั่นคงจากวันวาน ซ่าซ่า (สร้อย)

ลำดับวันสุนทรภู่

(สร้อย) จะขอกล่าวสุนทร ฝากเป็นกลอนสุนทรภู่ เป็นวันคล้ายวันเกิด (เช้า) สุนทรภู่ประเสริฐ ยอด
ครูกวี เพ พ่อ

วันนี้ภาษาไทยเขาจัดให้มีนิทรรศการ
ยี่สิบหกมิถุนาได้เวียนมาบรรจบ
ท่านเป็นกวีที่ทั่วโลกรู้จัก
ท่านมีฉายาว่าเป็นกวีสี่สมัย
ท่านเกิดในสมัยรัชกาลที่หนึ่ง
รุ่งเรืองในสมัยรัชกาลที่สองพี่น้องคงรู้แน่
แล้วมาเริ่มรับราชการใหม่ด้วยเต็มใจเต็มจิต
จะขอนำประวัติแน่ชัดมาบอกกล่าว
บิดาของท่านเป็นชาวบ้านกร่ำอำเภอแกลง
มารดาเป็นแม่หม่อมอยู่ยังวังหลัง
การศึกษาครั้งแรกที่วัดชีปะขาว
ชอบการเขียนบทกลอนเป็นสุนทรอันประเสริฐ
ปี 2359 เป็นขุนสุนทรโวหาร
ในรัชกาลที่สามสุนทรภู่ได้ออกบวช
ได้ล่องเรือล่ำบากชีวิตเหนื่อยยากตรากตรำ
สุนทรภู่ถูกเรียกตัวเข้าทำงาน
ปี 2394 เป็นเจ้ากรมอาลักษณ์
ปี 2398 ท่านตาย...น่าเสียดายกวีเอก
ฉันจะกล่าวถึงผลงานที่สืบสานต่อเนื่อง
มีนิราศ เมืองแกลง ภูเขาทอง พระบาท
อีกเรื่องหนึ่งคือนิราศพระแท่นดงรัง
ยังมีนิราศอิเหนา อีกนิราศวัดเจ้าฟ้า
มีนิทานรักกาลกลอนสอนใจใฝ่ประสงค์
สุภาษิตกาลกลอน เรื่องสวัสดิรักษา
เสภาเรื่องขุนช้างขุนแผนตอนกำเนิดพลายงาม
ยังมีอีกมากมาย...ที่จะนำมาขยายไม่รู้จักจบ

ซึ่งพวกเราพวกท่านนั้นก็คงจะรู้ดี
พวกเราขอน้อมนบวิญญูณท่านสุนทรภู่
นานกว่าสองร้อยปีติดต่อกันทั่วโลกรู้จักครูกวี
มีทั้งเกิดแก่เจ็บตายในรัชกาลทั้งสิ้น
ปีพอสอยยังตราครีง 2329 ดูเข้าที่
ชีวิตย่าแยะในรัชกาลที่สามต้องหมองศรี
จนมาเสียชีวิตในรัชกาลที่สี่
แม้จะเป็นคร่ำจะขอยกมาบังชี้
อยู่ระของบอกแกลงรู้จักกันดีพี่น้อง
เลยอยู่กับมารดาในวังเพราะแยกทางกับสามี
ทำงานเป็นเรื่องเป็นราวเป็นเสมียนดูเข้าที่
แต่งกลอนแต่ละบทดีเลิศได้รับยกย่องว่าแต่งดี
อยู่กรมอาลักษณ์ในรัชกาลที่ 2 ก็พอดี
ชีวิตเปลี่ยนผันเร็วรวดสุดแสน โสภีย์
เขียนหนังสือขายเลี้ยงชีพประจำเช่นเรื่องพระอภัยมณี
กลับเข้ารับราชการในสมัยรัชกาลที่สี่
ได้รับบรรดาศักดิ์เป็นพระสุนทรโวหาร เป็นศรี
เป็นกวีปิยะอนเนกขอบุชาท่านกวี เพพ่อ
เช่นนิราศเก้าเรื่องก็ฟูเฟื่อง โสภีย์
แต่งเป็นโคลงเก่งกาจคือนิราศสุพรรณบุรี
คนนิยมชอบจึ่งคือนิราศเพชรบุรี
นิราศพระประชมศรีทราฐาบุชาปฐมเจดีย์
เช่น โคนบุตร ลักษณวงศ์ และพระอภัยมณี
สุภาษิตสอนหญิงนั้นหนา เพลงยาวถวายโอวาทก็มี
บทเห่รู้ทั่วคามคือเห่จับระบำเรื่องกา
อยากให้คุณค้นพบ..ถึงปญญาณกวี เพพ่อ

เพลงเรือ เพลงเปิดวง

เอ๋อ เออ เอ็ง เง้ย

ได้ฤกษ์เบิกชัยเราขอไหว้ครูก่อน จะขอกล่าวเป็นกลอนอภิวันท์
 ไหว้เป็นเพลงเรื่อนั้นยากเหลือใจเหลือจิต พวกเราพร้อมอุทิศ.....ด้วยใจมั่น
 เรามืออาจเทียบชั้นครูที่เชิดชูธากกลาง (ซ้า) จึงเลียนแบบแนวทาง.....ร่วมสร้างสรรค์
 ไหว้คุณครูเพลงเรือช่วยจุนเจือให้ก้าวหน้า สิบนิ้วลูบขวันทา.....ด้วยเชื่อมั่น
 ไหว้คุณครูเพลงเรือที่ล่องลับไปแล้ว ขอจงช่วยบอกแนว.....เพลงเรือมั่น
 ไหว้คุณแม่บัวผันแสนผูกพันแม่ขวัญจิต ไหว้พ่อหวังเต๊ะสักนิด.....ให้ทั่วกัน
 ไหว้คุณแม่ประยูรท่านเทิดทูนแม่บุญชู ไหว้พ่อไวพจน์ท่านคงรู้.....ด้วยใจมั่น
 ไหว้พ่อชินกรประนพกรกราบเสนาะ พ่อโชติพ่อแยมเสียงเพราะ.....เสนาะมั่น
 ไหว้คุณครูผู้ฝึกซ้อมพวกเราขออน้อมอาจ เราขอไหว้แทบบาท.....ผู้ประพันธ์
 ท่านอาจารย์จันทร์สุตานามสกุลว่าแก่นแดง เป็นถ้อยคำวิจิตร.....ให้แก่ท่าน
 เราเป็นศิษย์มีครูใซ่อดรู้อดเก่ง (ซ้า) ขอสมัครเป็นนักเพลง.....ร่วมสร้างสรรค์
 ให้สมกับเป็นปีสี่แสนรณรงค์ (ซ้า) อนุรักษ์ไทยยืนยงให้มั่นคงเอย

เอ๋อ เออ เอ็ง เง้ย

จะขอกล่าวเสริมเพิ่มเติมอีกสักหน่อย จากพ่อเพลงตัวน้อย ๆ ถ้อยจำนรรจ
 ว่าของดีเมืองไทยนั้นมีมากมายหลายอย่าง จะขอกล่าวเป็นทาง.....สักสิ่งอัน
 เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้านที่กล่าวขานมานาน (ซ้า) ตั้งแต่ครั้งปู่ย่า.....ตายายนั้น
 มีเพลงเรือเพลงอีแซวที่ฟังแล้วเพลินจิต (ซ้า) เพลงฉ่อยมีชีวิต.....แสนสุขสันต์
 เพลงเกี่ยวข้าวเพลงเรือเพลงเหยยพวงมาลัยเอ๋ยเข้าท่า (ซ้า) เพลงลำตัดรำมะนา...เล่นขบขัน
 เพลงเซิ้งภูไทและเพลงคำเมือง (ซ้า) เพลงรองแงรุ่งเรือง.....ภาคใต้นั้น
 ขอกราบวิงวอนเป็นกลอนในวันนี้ ถึงแม่พี่น้องพี่.....จงช่วยกัน
 อนุรักษ์ของไทยให้ยิ่งใหญ่เป็นศรี (ซ้า) ให้สมกับที่.....สร้างเสกสรร
 ช่วยเชิดชูไทยให้เมืองไทยก้าวหน้า (ซ้า) ขวอนปวงประชาให้ช่วยกันเอย

ประวัติผู้วิจัย

1. ชื่อ-สกุล นางสาวนาถอนงค์ พวงสมบัติ
Miss Nathanong Phuangsoombat
2. หมายเลขบัตรประชาชน 1 6001 00057 63 5
3. ตำแหน่งปัจจุบัน อาจารย์
4. ตำแหน่งทางวิชาการ อาจารย์
5. หน่วยงานและสถานที่อยู่ที่ติดต่อได้สะดวก
สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ 67000
หมายเลขโทรศัพท์ 056-717100 ต่อ 1935
E-mail Nathkaa@yahoo.com
6. ประวัติการศึกษา ศศ.ม. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร
ศศ.บ. (ภาษาไทย) มหาวิทยาลัยนเรศวร
7. สาขาวิชาที่มีความชำนาญพิเศษ
ภาษาไทย
คติชนวิทยา
8. ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย
งานวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะการพินิจสารของนักศึกษาสาขาวิชาภาษาไทย
ด้วยวิธีการอ่านแบบ SQ3R